

УКРАЇНСЬКИЙ ПРАВОСЛАВНИЙ

КАЛЕНДАР

НА **1931** РІК

СТ. БЕДРЖИЦЬКИЙ

ТАБЕЛЯ ЧИСЕЛ І ДНІВ НА 1931 РІК.

НОВИЙ СТИЛЬ.

Дні тижня	СІЧЕНЬ	ЛЮТИЙ	БЕРЕЗЕНЬ	КВІТЕНЬ
Неділя	4 11 18 25	1 8 15 22	1 8 15 22 29	— 5 12 19 26
Понеділок	— 5 12 19 26	2 9 16 23	2 9 16 23 30	— 6 13 20 27
Вівторок	— 6 13 20 27	3 10 17 24	3 10 17 24 31	— 7 14 21 28
Середа	— 7 14 21 28	4 11 18 25	4 11 18 25	1 8 15 22 29
Четвер	1 8 15 22 29	5 12 19 26	5 12 19 26	2 9 16 23 30
П'ятниця	2 9 16 23 30	6 13 20 27	6 13 20 27	3 10 17 24
Субота	3 10 17 24 31	7 14 21 28	7 14 21 28	4 11 18 25
Дні тижня	ТРАВЕНЬ	ЧЕРВЕНЬ	ЛИПЕНЬ	СЕРПЕНЬ
Неділя	— 3 10 17 24 31	— 7 14 21 28	— 5 12 19 26	— 2 9 16 23 30
Понеділок	— 4 11 18 25	1 8 15 22 29	— 6 13 20 27	— 3 10 17 24 31
Вівторок	— 5 12 19 26	2 9 16 23 30	— 7 14 21 28	— 4 11 18 25
Середа	— 6 13 20 27	3 10 17 24	1 8 15 22 29	— 5 12 19 26
Четвер	— 7 14 21 28	4 11 18 25	2 9 16 23 30	— 6 13 20 27
П'ятниця	1 8 15 22 29	5 12 19 26	3 10 17 24 31	— 7 14 21 28
Субота	2 9 16 23 30	6 13 20 27	4 11 18 25	1 8 15 22 29
Дні тижня	ВЕРЕСЕНЬ	ЖОВТЕНЬ	ЛИСТОПАД	ГРУДЕНЬ
Неділя	— 6 13 20 27	— 4 11 18 25	1 8 15 22 29	— 6 13 20 27
Понеділок	— 7 14 21 28	— 5 12 19 26	2 9 16 23 30	— 7 14 21 28
Вівторок	1 8 15 22 29	— 6 13 20 27	3 10 17 24	1 8 15 22 29
Середа	2 9 16 23 30	— 7 14 21 28	4 11 18 25	2 9 16 23 30
Четвер	3 10 17 24	1 8 15 22 29	5 12 19 26	3 10 17 24 31
П'ятниця	4 11 18 25	2 9 16 23 30	6 13 20 27	4 11 18 25
Субота	5 12 19 26	3 10 17 24 31	7 14 21 28	5 12 19 26

Старий стиль.

Дні тижня	СІЧЕНЬ	ЛЮТИЙ	БЕРЕЗЕНЬ	КВІТЕНЬ
Неділя	— 5 12 19 26	— 2 9 16 23	2 9 16 23 30	— 6 13 20 27
Понеділок	— 6 13 20 27	— 3 10 17 24	3 10 17 24 31	— 7 14 21 28
Вівторок	— 7 14 21 28	— 4 11 18 25	4 11 18 25	1 8 15 22 29
Середа	1 8 15 22 29	— 5 12 19 26	5 12 19 26	2 9 16 23 30
Четвер	2 9 16 23 30	— 6 13 20 27	6 13 20 27	3 10 17 24
П'ятниця	3 10 17 24 31	— 7 14 21 28	7 14 21 28	4 11 18 25
Субота	4 11 18 25	1 8 15 22	1 8 15 22 29	5 12 19 26
Дні тижня	ТРАВЕНЬ	ЧЕРВЕНЬ	ЛИПЕНЬ	СЕРПЕНЬ
Неділя	— 4 11 18 25	— 1 8 15 22 29	— 6 13 20 27	— 3 10 17 24 31
Понеділок	— 5 12 19 26	2 9 16 23 30	— 7 14 21 28	— 4 11 18 25
Вівторок	— 6 13 20 27	3 10 17 24	1 8 15 22 29	— 5 12 19 26
Середа	— 7 14 21 28	4 11 18 25	2 9 16 23 30	— 6 13 20 27
Четвер	1 8 15 22 29	5 12 19 26	3 10 17 24 31	— 7 14 21 28
П'ятниця	2 9 16 23 30	6 13 20 27	4 11 18 25	1 8 15 22 29
Субота	3 10 17 24 31	7 14 21 28	5 12 19 26	2 9 16 23 30
Дні тижня	ВЕРЕСЕНЬ	ЖОВТЕНЬ	ЛИСТОПАД	ГРУДЕНЬ
Неділя	— 7 14 21 28	— 5 12 19 26	— 2 9 16 23 30	— 7 14 21 28
Понеділок	1 8 15 22 29	— 6 13 20 27	3 10 17 24	1 8 15 22 29
Вівторок	2 9 16 23 30	— 7 14 21 28	4 11 18 25	2 9 16 23 30
Середа	3 10 17 24	1 8 15 22 29	5 12 19 26	3 10 17 24 31
Четвер	4 11 18 25	2 9 16 23 30	6 13 20 27	4 11 18 25
П'ятниця	5 12 19 26	3 10 17 24 31	7 14 21 28	5 12 19 26
Субота	6 13 20 27	4 11 18 25	1 8 15 22 29	6 13 20 27

Недільні і святочні дні зазначені жирними числами. Пісні дні обведені чорною лінією.

УКРАЇНСЬКИЙ ПРАВОСЛАВНИЙ КАЛЕНДАР

на 1931 рік.

ВАРШАВА
ДРУКАРНЯ СИНОДАЛЬНА, ЗИГМУНТОВСЬКА 13.

Благодагний Образ Божої Матери „Відшукання загинулих“, що відновився на хут. Біліві на Волині.

МОЛИТВА

Пресвѣтѣй Владычицѣ нашей Богородицѣ

ВЗЫСКАНІЕ ПОГИБШИХЪ

и

всѣхъ скорѣющихъ радости.

Ѧ Пресвѣтѣла Владычице и Богородице, Вышшаа Херувимъ и Честивѣйшаа Серафимъ, Богоизбраннаа Ѧроковнице, Погибшихъ Взысканіе и Всѣхъ Скорѣющихъ Радосте, подаждь оутѣшеніе и намъ, въ погибели и скорби сущимъ. Развѣ во Тебѣ иногѣхъ притежища и помощи не имамы. Ты единая еси радости нашеа ходатанца и, ѣкѣ Матерь Божіа и Мати милосердіа, предстоа оу престѣла Пресвѣтлыа Трѣнцы, можеши намъ помощи. Никто же во притекааи къ Тебѣ пограбленъ ѡхѣдитъ. Оутѣши оубѣхъ и насъ нынѣ въ дѣнь погибели и печали прѣдъ Твоею Ікѣною припадающихъ и со слезами Тебѣ молающихся: ѡжені ѡ насъ належащіа на насъ скорби и вѣды въ сѣй временнѣхъ жизни, не лишены же насъ сотвори Твоимъ всеіальнымъ ходатайствомъ и вѣчныа нескончаемыа радости въ Царствіи Сына Твоегѣхъ и Бѣга нашегѣхъ, Ѣмѣ же слава, честь и поклоненіе приносимъ, нынѣ и пріеи, и во вѣки вѣкѣхъ. Аминь.

Календар.

Календарем власне зветься коротке перечислення свят і святих, уложене в порядкові місяців і днів на певний рік.

Календар — слово латинське (Kalendarium) і само походить від грецького слова Kaleo кличу, викликаю, бо в старожитньому Римі спеціальний урядовець, а після верховний первосвященник першого дня місяця викликав молодика; звідси перше число звалося календи (Kalendae).

Християнський календар інакше зветься місяцесловом або святцями, а на заході мартирологом і початок його крається в часах апостольських. В календарях звичайно містяться самі короткі відомості про святих для відріжнення їх одного від другого, напр., апостол, мученик, преподобний (інок, законник), іже во святих отець наш (єпископ), вказується іноді місце його життя або кончини, напр., Анкирський, Кесарійський і т. п.

В теперішні часи календар — необхідна книжка в кожному господарстві і в кожній хаті, як у заможного, так і бідного селянина і робітника, де є хоч одна грамотна людина.

Дешева по ціні книжка ця містить крім зазначення терміну свят, змін місяця і різних відомостей, також корисні поучення духовного змісту, як і поради з галузі домашнього і сільського господарства.

В старих календарях містились різні відомості відносно майбутнього врожаю, замирення або війни і різні забобонні відомості про щасливі і нещасні дні, в які ніби не слід починати жадної справи, про вплив планет на розум і майбутню долю дітей, що родяться і т. п.

Забобонні люди кріпко вірили подібним дурницям. Але перший практично пригодний календар склав в 1732 році в місті Філадельфії американський вчений, Бенямін Франклін (славний винахідчик громозводу), під наголовком: „Альманах доброго Річарда“. Книга ця мала величезний успіх: на протязі двох місяців було розпродано 100.000 його примірників, явище в ті часи нечуване.

Від Франкліна і інші народи навчилися за посередництва календарів широко розповсюджувати різні корисні відомості. Але в цих календарях можна помітити той поважний брак, що складаючи їх мало звертають уваги на потреби селян, серед яких є число людей що бажають читати і потребують набуття шляхом грамотності потрібних для їх життя і господарства відомостей.

В міру слабих своїх сил редакція старалась заповнити зазначений вище брак.

Нарід наш — християнський, православний з давних давен відрізнявся своєю глибокою вірою і відданістю православній церкві, а тому читання вміщених в календарі статей релігійно-морального змісту достарчать йому духовне задоволення і користь.

Нарід наш — переважно хліборобський, а сільське господарство — це така книжка, в котрій ще багатько листів нерозрізаних.

Читаючи календар, він легко познаний з досвідом інших людей, особливо в царині малорозвиненого ще садівництва, пасічництва і шовківництва.

В житті селянина не мало ще й інших браків. Йому потрібні правила розумної гігієни (відомості про здоров'я людини і скоту); він мусить знати за собою, як лчити і запобігти хоробам своїм і свого скоту домовими засобами, не звертаючись до знахар в, що зловживають часто його темрявою.

Як отверезити нарід — це питання першорядної ваги і найбільш удатна нагода згадати про це власне в календарі.

Такі завдання накреслило собі видавництво календаря, маючи надію з року на рік давати народові духовну їму і поради для поліпшення його матеріального добробуту і просачи всіх приятелів народу добротливого пробачення за браки, які можуть трапитись.

Од народження
Господа нашого Ісуса Христа
рік 1931-й, простий, має 365,
у лютому 28 днів.

Од сотворення світа по обрахуванню візантійському	7439
„ хрещення України	948
„ поділу Християнської Церкви на східню православну й західню католицьку	877
„ початку українського друкарства	356
„ Берестейської церковної унії	335
„ об'єднання унії з православ'єм на Волині і Поліссі.	92
„ об'єднання унії з православ'єм на Холмщині і Підляшшу.	56
„ початку окремого існування Православної Церкви в Польщі	10
„ проголошення Автокефалії Православної Церкви в Польщі	6

ПАСХАЛЬНА ТАБЛИЦЯ НА 5 РОКІВ
по старому стилю.

Р І К	Масопуст		Сиро-пуст	Великдень		Преполо- вння		Возне- сення	Трійця	
	Січ.	Лют.	Лют.	Бер.	Кв.	Кв.	Тр.	Тр.	Тр.	Черв.
1 9 3 1	—	2	9	30	—	23	—	8	18	—
1 9 3 2	—	22	29	—	18	—	12	27	—	6
1 9 3 3	—	6	13	—	3	27	—	12	22	—
1 9 3 4	29	—	5	26	—	19	—	4	14	—
1 9 3 5	—	18	25	—	15	—	9	24	—	3

Головні свята в 1931 році.

Великдень. 30 березня (12) квітня, Неділя.

Дванадцяті:

1. Богоявлення Господнє	6 (19) січня. Понеділок.
2. Стрітення Господнє	2 (15) лютого. Неділя.
3. Благовіщення Пресвятої Богородиці	25 березня (7 квітня). Вівторок.
4. Квітня неділя. Вхід Господа Ісуса до Єрусалиму	23 березня (5 квітня). Неділя.
5. Вознесіння Господнє	8 (21) травня. Четвер.
6. Зостення Св Духа. Трійця	18 (31) травня. Неділя.
7. Преображення Господнє	6 (19) серпня. Середа.
8. Успіння Пресвятої Богородиці	15 (28) серпня. П'ятниця.
9. Різдво Пресвятої Богородиці	8 (21) вересня. Понеділок.
10. Воздвиження Чесного Хреста	14 (27) вересня. Неділя.
11. Введення в храм Пресвятої Діви Марії	21 листопада (4 грудня). П'ятниця.
12. Різдво Христове.	25 грудня (7 січня). Четвер.

Інші великі свята:

1. Новий Рік. Найменування Господа Ісуса Христа	1 (14) січня. Середа.
2. Св. Миколая. Перенесення мощів	9 (22) травня. Пятниця.
3. День Св. Духа.	19 травня (1 червня). Понеділок.
4. Різдво Іоанна Хрестителя	24 червня (7 липня). Вівторок.
5. Свв. апп. Петра й Павла	29 червня (12 липня). Неділя.
6. Свв. мучч. братів Макавеїв	1 (14) серпня. Пятниця.
7. Усікновення голови Іоана Хрестителя.	29 серпня (11 березня). Пятниця.
8. Покров Божої Матері	1 (14) жовтня. Середа.
9. Собор Архистратига Михаїла	8 (21) листопада. Субота.
10. Св. Миколая Чудотворця	6 (19) грудня. Субота.

П о с т и.

1. В навечеріє Богоявлення. Голодна кутя 5 (18) січня. Неділя.
2. Великий піст. Од 10 лютого (23 березня) до 29 березня (11 квітня) включно.
3. Петрівка. Од 26 травня (8 червня) до 28 червня (11 липня) включно.
4. Спасівка. Од 1 (14) до 14 (27) серпня включно.
5. В день Усікновення голови Іоана Хрестителя 29 серпня (11 вересня). Пятниця.
6. В день Воздвиження Чесного Хреста 14 (27) вересня. Неділя.
7. Пилипівка. Од 15 (28) листопада до 24 грудня (6 січня) включно.
8. Піст кожної середи й п'ятниці, крім всеїдних.
9. Сирного тижня (од 2 до 9 лютого включно) не можна їсти м'яса.

В с е ї д н і.

1. Од Різдва Христового до навечерія Богоявлення. Од 25 грудня (7 січня) до 4 (17) січня включно.
2. Од неділі Митаря й Фарисея до неділі Блудного Сина. Од 19 січня (1 лютого) до 25 лютого (7) березня включно.
3. Од Великодня до неділі Фоминої. Од 30 березня (12 квітня) до 5 (18) квітня включно.
4. Од Зелених Свят до неділі всіх святих. Од 18 (31) травня до 24 травня (6 червня) включно.

З а д у ш н і д н і.

1. Батьківська субота перед Великим Постом. 1 (14) лютого.
2. 1-ша поминальна субота Великого посту. 22 лютого (7 березня).
4. 2-га поминальна субота Великого посту. 1 (14) березня.
4. 3-я поминальна субота Великого посту. 8 (21) березня.
5. Провідний понеділок Фоминого тижня. 7 (20) квітня.
6. Батьківська субота перед Зеленими святами. 17 (30) травня.
7. Дмитрівська поминальна субота. 25 жовтня (7 листопада).

Дні, в які не дають шлюбів:

1. Протягом цілого року—напередодні серед і п'ятниць.
2. Від неділі Мясоступної до Провідної (Фоминої), себ-то протягом Великого посту і Великоднього тижня.
3. В піст Петрівський і Успенський („Спасівку“).
4. Напередодні свят і в суботу.
5. Напередодні і в самі дні Усікновення глави Св. Іоана Предтечі (29 серпня) і Воздвиження Хреста Господня (14 вересня).
6. Від 14 листопада до 6 січня—в Різдвяний піст („Пилипівка“) і підчас Різдвяних Свят.

Стопні покрвности, при котрих шлюби заборонені.

Кровна.

В покрвности кровній по лінійх простих вхідячих або сходячих—шлюби забороняються у всіх стопнях В лінійх бокових — шлюби забороняються до 3-го стопня включно. В 4 стопні шлюби дозволяє Свящ. (инод, в 5 і в 6-му стопні Єпарх. Архирей.

Двохровна.

В покрвности двохкровній шлюби забороняються в перших трьох стопнях. В 4-му—шлюби дозволяються Єпарх. Архиреем, або за його заступництвом Свящ. Синодом.

Трьохровна.

В трьохкровній покрвности шлюби безумовно забороняються тільки в першому стопневі. В 2 і 3-му стопневі шлюби дозволяються Єпархіальним Архиреем.

Духовна.

В покрвности духовній не дозволяється вступати в стан малженський восприемникові, або хресному батькові з матіррю воспринятого, або хресника; восприемниці або хресній матери з овдовівшим батьком воспринятої або хресниці.

Шлюби хресного батька з хресницею або хресної матери с хресником, а також і кума з кумою, або восприемника і восприемниці того самого хресника або хресниці—дозволяються Єпарх. Архиреем.

Інші винятки можуть бути зроблені тільки Свящ. Синодом.

Взагалі у всіх випадках, які викликають сумнів, парафіяльні священники повинні звертатись за порадою до своїх Єпархіальних Архирейів.

Дні, в котрі не відбувається урядування.

Всі неділі. Крім того слідуючі свята:

Січень	1 (грудень 19). Новий Рік. Четвер.
"	6 (грудень 24). Богоявлення. Вівторок.
Лютий	2 (січень 20). Стрітєння. Понеділок.
Квітень	6 (24). 2-й день Пасхи по р.-католицькому обрядові. Понеділок.
Травень	3 (квітень 20). Конституція 3-го травня. Неділя.
"	14 (1). Вознесєння по р.-катол. обрядові. Четвер.
Червень	25 (травень 12). 2 й день Трійці по р.-катох. обряд. Понеділок.
"	4 (травня 22) Р.-кат. свято Божого Тіла. Четвер.
"	29 (16). Апп. Петра і Павла. Понеділок.
Серпень	15 (2). Успіння Божої Матери. Субота.
Листопад	1 (жовтень 19). Р.-кат. свято Всіх Святих. Неділя.
Грудень	8 (листопад 25). Р.-кат. свято Непорочного Зачаття Бож. Матери. Вівторок.
"	25 (12). Різдво Христове. Пятниця.
"	26 (13). 2-й день Різдва Христового. Субота.

1931 рік в астрономічному відношенні.

1931 рік звичайний, має 365 днів. Початок астрономичного року 1 січня по новому стилю. Пануючою планетою є Сонце. Тому рік має бути сухий, вмірений, теплий, плодотивий, риби буде багато, сливок і вишень теж досить, грушок і яблук не зовсім багато, але й не мало, бурі часті, засіви осінні добри, ярового багато; горох і овес сіяти на вохкій землі, городини мало, сіна багато, вина теж досить. Початок літа не буде лагідним і навіть в червні зимне, але потім лясє й тихе, в день гаряче а вночі зимне.

ЗИМА постійна, зимова, з великими морозами, роки ці на все сприятливі; хліб спочатку дорогий, місяцями добрий виноград; хліб буде проданий з користю; той добре заробить, хто зазирмається продавати його до нового року. **ВЕСНА** вохка і хмура, в квітні змінно. Травень зимний і змінний, одначе плодотворний.

ЛІТО спочатку не лагідне, потім ясне й тихе, перепадають дощі, вдень тепло, вночі зимно. Липень дуже зимний.

ОСІНЬ суха, ясна і дуже зимова; сніг падає рано при соняшній слябі.

Початок астрономічної весни 21 березня о 15 год.

"	"	літа 22 червня о 11 год.
"	"	осені 24 вересня о 2 г.
"	"	зими 22 грудня о 21 г.

Затміння в 1931 році.

В 1931 році буде 5 затмінь: 3 соняшних і 2 місяцевих. З них помітно буде в Польщі два повних місяцевих затмінь.

1. Повне затміння місяця 2 квітня буде помітно в Польщі. Початок затміння буде помітне на Тихому океані, в Азії, Австралії, Індійському океані, в Європі і Африці; кінець затміння буде помітним в Азії, Індійському океані, Європі, Африці, Атлантичному океані і на сході Південної Америки.

Течія затміння в Варшаві: початок частинного затміння о 19 г. 23 хв., початок повного — о 20 г. 22 хв., середина — о 21 г. 07 хв., кінець — о 21 г. 53 хв. і кінець частинного — о 22 г. 52 хв.

2. Частинне соняшне затміння 17 — 18 квітня буде помітне в Азії і в північно-східній частині Європи.

3. Частинне соняшне затміння 12 вересня буде помітне на Алясці і на східних краях Азії.

4. Повне місяцеве затміння 26 вересня буде помітне в Польщі. Початок явління можна помітити на Тихому океані, в Азії, Австралії, на Індійському океані, в Африці і в Європі; кінець — в Азії, на Індійському океані, в Європі, в Африці і на Атлантичному океані.

Течія затміння в Варшаві: початок частинного затміння о 18 г. 54 хв., початок повного — о 20 г. 05 хв., середина — о 20 г. 48 хв., кінець — о 21 г. 30 хв. і кінець частинного — о 22 г. 42 хв.

5. Частинне соняшне затміння 11 жовтня буде помітне в Південній Америці на Атлантичному і Тихому океанах.

Фази або чверті місяця.

Січень.

Повня ☾ 22 грудня (4 січня).
Остання чверть ☾ 29 груд. (11 січ.)
Молодик ☽ 5 (18) січня.
Перша чверть ☽ 14 (27) січня.

Лютий.

Повня ☾ 21 січня (3 лютого).
Остання чверть ☾ 27 січ. (9) лютого.
Молодик ☽ 4 (17) лютого.
Перша чверть ☽ 12 (25) лютого.

Березень.

Повня ☾ 19 лютого (4 березня).
Остання чверть ☾ 26 лют. (11 бер.).
Молодик ☽ 6 (19) березня.
Перша чверть ☽ 14 (27) березня

Квітень.

Повня ☾ 20 березня (2 квітня).
Остання чверть ☾ 27 бер. (9 квітня).
Молодик ☽ 5 (18) квітня.
Перша чверть ☽ 12 (25) квітня.

Травень.

Повня ☾ 19 квітня (2 травня).
Остання чверть ☾ 26 кв. (9 травня).
Молодик ☽ 4 17 травня.
Перша чверть ☽ 11 (24) травня.
Повня ☾ 18 (31) травня.

Червень.

Остання чверть ☾ 26 тр. (8 червня).
Молодик ☽ 3 (16) червня.
Перша чверть ☽ 10 (23) червня.
Повня ☾ 17 (30) червня.

Липень.

Остання чверть ☾ 8 (25) липня.
Молодик ☉ 2 (15) липня.
Перша чверть ☽ 9 (22) липня.
Повня ☽ 27 липня (9 серпня).

Серпень.

Остання чверть ☾ 24 липня (6 серп.).
Молодик ☉ 31 липня (13 серпня).
Перша чверть ☽ 7 (20) серпня.
Повня ☽ 15 (28) серпня.

Вересень.

Остання чверть ☾ 23 серп. (5 вер.).
Молодик ☉ 31 серпня (12 вересня).
Перша чверть ☽ 5 (18) вересня.
Повня ☽ 13 (26) вересня.

Жовтень.

Остання чверть ☾ 21 вер. (4 жовт.).
Молодик ☉ 28 вересня (11 жовтня).
Перша чверть ☽ 5 (8) жовтня.
Повня ☉ 13 (26) жовтня.
Остання чверть ☾ 21 жовт (3 листоп.).

Листопад.

Молодик ☉ 28 жовтня (10 листопада).
Перша чверть ☽ 4 (17) листопада.
Повня ☉ 12 (25) листопада.
Остання чверть ☾ 19 лист. (2 грудня).

Грудень.

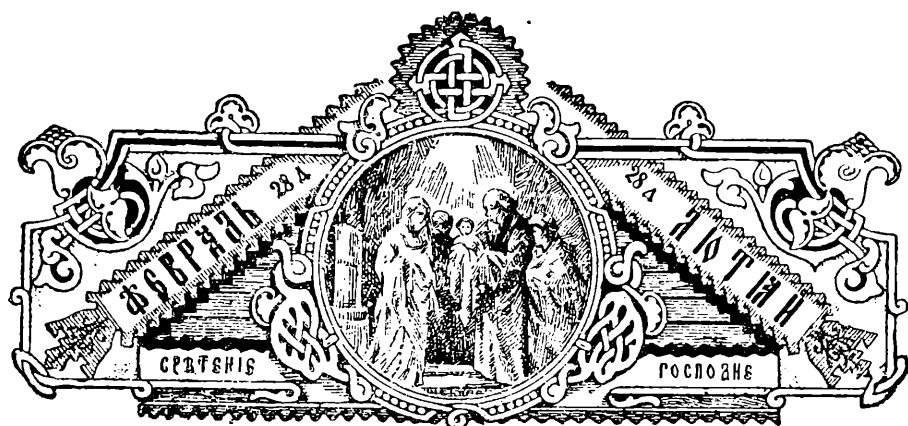
Молодик ☉ 26 листоп. (2 грудня).
Перша чверть ☽ 4 (17 грудня).
Повня ☉ 12 (25) грудня.

Ст.	Дн.	Православні свята по старому стилю.	Сонце.	
			Сх.	Зах.
14	1	С ⊕ НОВИЙ РІК. Наім. Г-да Ісуса Хр. Св. Василя Вел. У. єв. Ін. зач. 36 (10, 9-16). Літ. ап. Кол. 254 (2, 8-12) і Євр. 318 (7, 26-8, (2); єв. Лк. 6 (2, 20 21, 40-52) і Лк. 24 (6, 17-23). Новорічн. мол. ап. 1 Тим. 2, 1-6; єв. Лк. 4, 16-22.	7.40	3.50
15	2	Ч <i>Передпр. Просв.</i> Свт. Сильвестра. Преп. Серафима Саровського.	7.39	3.52
16	3	П Пр. Малахії. Мч. Гордія.	7.38	3.53
17	4	С Собор 70 ап. Преп. Феоктиста.	7.37	3.55
18	5	Н Нед. 32 перед Просвіщ. Мчч. Фе- опемпта і Феони. Піст. Гл. 7, У. єв. Ін. зач. 66 (21, 1-14). Літ. ап. 2 Тим. 298 (4, 5-8). Єв. Мр. 1 (1, 1-8). Вч. Ап. 1 Кор. 143 (9, 19-27, 10, 1-4). Єв. Лк. 9 (3, 1-18). Осв. води. Ап. 1 Кор. 143 (10, 1-4). Єв. Мр. 2 (1, 9-11).	7.36	3.56
19	6	П ⊕ БОГОЯВЛЕННЯ. У. є. Мр. зач. 302 (1, 9-11). Літ. ап. Тит. зач. 302 (2, 11-14 і 3, 4-7); єв. Мф. 6(3, 13-17).	7.35	3.58
20	7	В ✙ Собор Іоана Предтечі.	7.34	4.00
21	8	С Прп. Ємиліяна. Прп. Домніки.	7.33	4.01
22	9	Ч Мч. Полієвкта. ✙ Св. Филипа.	7.32	4.03

23	10	П	Св. Григорія, єп. Ниського.	7.31	4.05
24	11	С	✠ Прп. Феодосія Великого.	7.29	4.07
25	12	Н	Нед. 33 по Просв. о Закхею. Мц. Татіани. Св. Сави Серб. Гл. 8. У. Єв. Ін. зач. 67 (21, 15 - 25). Лт. ап. Єф. 224 (4, 7-13) і 1 Тим. 285 (4, 9-15). Єв. Мф. 8 (4, 12-17). Єв. Лк. 94 (19, 1-10).	7.28	4.09
26	13	П	Мчч. Єрмила и Стратоника.	7.27	4.11
27	14	В	<i>Odd. Богоявл.</i> Прпп. отець, в Си-наї і Раїфі Св. Равн. Ніни.	7.25	4.13
28	15	С	Преп. Павла Фивейського.	7.23	4.15
29	16	Ч	Поклонення веригам ап. Петра.	7.22	4.17
30	17	П	✠ Преп. Антонія Великого.	7.21	4.18
31	18	С	Свтт. Афанасія і Кирила Алекс.	7.20	4.20
1	19	Н	Нед. Митаря і Фарисея. Прп. Макар. Єгип. і Макар. Алекс. Гл. 1. У. Єв. Мф. зач. 116 (28, 16-20). Літ. ап. 2 Тим. 296 (3, 10-15). Єв. Лк. 89 (18, 10-14). Сплошна седмиця.	7.18	4.22
2	20	П	+ Прп. Євфимія Великого. Мчч. Інни, Пінни і Рімми.	7.17	4.24
3	21	В	Прп. Максима Спов. Мч. Неофита.	7.15	4.26
4	22	С	Ап. Тимофія. Прпмч. Анастасія.	7.13	4.28
5	23	Ч	Свмч. Климента, Мч. Агафангела.	7.12	4.29
6	24	П	Прп. Ксенії Римл. Мч. Іоана.	7.10	4.30
7	25	С	✠ Свт. Григорія Бог. Мч. Виталія.	7.08	4.32
8	26	Н	Нед. Блудного Сина. Прпп. Ксе-нофонта і Марії. Гл. 2. Утр. Ев. Мр. зач. 70 (16, 1-8). Літ. ап. 1 Кор. 135 (6, 12-20). Єв. Лк. 79 (15, 11-32).	7.07	4.34
9	27	П	✠ Перен. мощей св. Іоана Золот.	7.05	4.36
10	28	В	Прп. Єфрема Сирина.	7.04	4.38
11	29	С	Перен. мощ. свт. Ігнатія Богон.	7.02	4.40
12	30	Ч	✠ <i>Свтт. Василя Вел., Григорія Богосл. і Іоана Золотоустого.</i>	7.00	4.42
13	31	П	Чудотв. і безср. Кира і Іоана.	6.58	4.44

Ст. Н.С.	Дні.	Православні свята по старому стилю.	Сонце.	
			Сх	Зах.
14	1	С <i>Передпр. Стрітен. Госп. Мч. Трифона. Родит. субота.</i>	6.56	4.46
15	2	Н Нед. Мясопусн. або о Страшн. Суді. ⊕ СТРИТЕННЯ Г-НЕ. Гл. 3. У. Єв. Лк. зач. 8 (2, 25-32). Літ. ап. 1 Кор. 140 (8, 8-9, 2) 1 Євр. 316 (7, 7-16). Єв. Мф. 106 (25, 31-46) 1 Лк. 7 (2, 22-40).	6.54	4.48
16	3	П Прав. Симеона Бог. 1 Анни Пр.	6.52	4.50
17	4	В Прп. Ісидора Пелусіота.	6.50	4.52
18	5	С Мц. Агафії. + Свт. Феодосія.	6.48	4.54
19	6	Ч Мч. Юліяна, мц. Христини.	6.46	4.55
20	7	П Прпп. Парфенія 1 Луки.	6.44	4.57
21	8	С Влкмч. Федора Стратилата.	6.42	4.59
22	9	Н Нед. Сиропусна, або Прощальна. Мученика Никифора. <i>Оддан-ня Стрітення.</i> Гл. 4. У. Єв. Лк. зач. 112 (24, 1-12). Літ. ап. Рим. 112 (13, 11-14-4). Єв. Мф. 17 (6, 14-21). <i>Заг. на Вел. піст.</i>	6.40	5.01
23	10	П Мч. Харлампія. Мц. Валентини.	6.37	5.03
24	11	В Свщмч. Власія, Феодори.	6.35	5.05
25	12	С Свт. Мелетія. + Свт. Алексія. + Иверської Божої Матери.	6.33	5.07
26	13	Ч Прп. Мартиніяна. Пр. Зої, Фотії.	6.30	5.08
27	14	П Прп. Авксентія. Равноап. Кирила.	6.28	5.11

28	15	С	Ап. Онисима од 70-ти.	6.25	5.11
1	16	Н	Нед 1 Вел. Посту, або Торжество Православія. Мчч. Памфила, Валента і Павла. Гл. 5. У. Єв Лк. зач. 113 (24, 12-35). Літ. ап. Євр. 329 (11, 24-26. 32-40. 12, 1). Єв. Ін. 5 (1,43-51).	6.23	5.13
2	17	П	* Влмч. Федора Тирона.	6.21	5.15
3	18	В	Свт. Льва, папи Римськ. Свт. Флавіяна, патр. Костянтинопольск.	6.19	5.17
4	19	С	Апост. Архипа і Филиппа, прп. Євгенія.	6.17	5.19
5	20	Ч	Прп. Льва, еп. Катанського.	6.14	5.21
6	21	П	Прп. Тимофія. Свт. Євстафія.	6.12	5.23
7	22	С	Прп. Афанасія Сповідника. <i>Поминання померлих.</i>	6.10	5.25
8	23	Н	Нед. 2 Вел. Посту. Память свт. Григорія Полами. Свщмч. Полікарпа, еп. Смирн. Гл. 6. У. Єв. Лк. зач. 114 (24, 36-38). Літ. ап. Євр. 304 (1, 10-2, 3) і 318 7, 26 8, 2). Єв. Мр. 7 (2, 1-12). Ін. 36 (10, 9-16).	6.08	5.57
9	2	П	* <i>Обрітєння Глави Іоана Христителя.</i>	6.06	5.28
10	25	В	Свт. Тарасія, арх. Костянтиноп.	6.04	5.30
11	26	С	Свт. Порфирія Газского.	6.02	5.31
12	27	Ч	Прп. Прокопія Декаполита. Прп. Тита Печерського.	6.00	5.33
13	28	П	Прп. Василія Сповідника.	5.57	5.35

Лютій. Господарські поради.

Привчати молодих коней призначених до роботи, до впряжки і тяги. Пересипати в хлівах хліб. Закінчити возку ліса і правку плугів, возів і т. д.

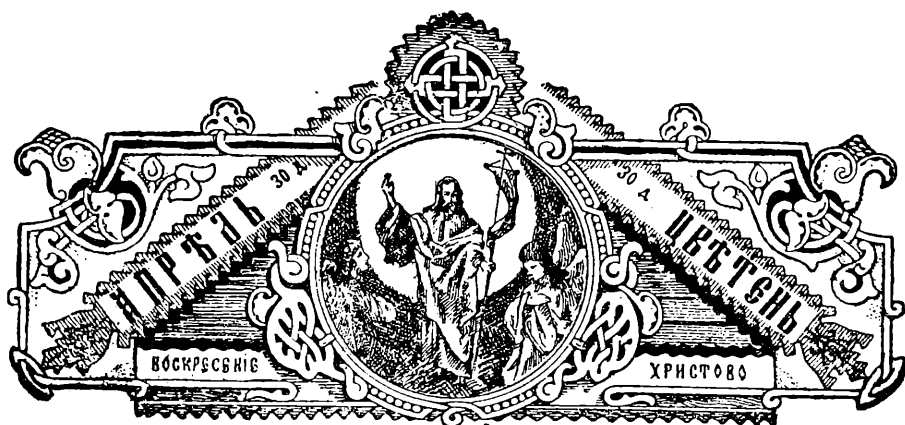
Спостереження старих людей.

1. Коли на св. Трифона ніч зоряна, то весна буде пізня.
2. Яка погода буде на Стрітєння, така буде й весна. Коли на Стрітєння півень шапеться всьдиці, то на Юрія наїсться вліт травиці. Коли на Стрітєння зо стріх капає, то буде врожай на пшеницю. Коли від капель зо стріх намерзнуть довгі сопляки в січні, то сій ячмінь рано, а коли в кінці лютого і в березні, то сій ячмінь пізно.

Ст. Н.С.	Дні.	Православні свята по старому стилю.	Сонце.	
			Сх.	Зах.
14	1 С	Прпмц. Євдокії. Мц. Антоніни. <i>Поминання померлих.</i>	5.54	5.37
15	2 Н	Нед. 3 Вел. Посту, Хрестопоклонна. Свщмч. Феодота, єп. Кирина. Гл. 7. У. Єв. Ін. зач. 63 (20, 1-10). Лт. ап. Євр. 311 (4, 14-5, 1-6). Єв. Мр. 37 (8, 34-9, 1).	5.52	5.39
16	3 П	Мчч. Клеоника, Євтропія і Васи- лииска.	5 49	5.40
17	4 В	Прп. Герасима, мч. Павла.	5.47	5.42
18	5 С	Мч. Конона Градаря, пр. Марка.	5.45	5.43
19	6 Ч	+ <i>Обр. Хреста Г-ня св. Єленою.</i> 42 мчч. Амморейських. <i>Чен- стохівської Бож. Матери.</i>	5.43	5.44
20	7 П	Свщмч. Василія, євгенія, єфрема.	5.41	5.46
21	8 С	Прп. Феофилакта Сп. <i>Пом. помер.</i>	5.39	5.48
22	9 Н	Нед. 4 Вел. посту. Память прп. Іо- ана Ліствичника. ✠ 40 мчч. Са- вастійських. Гл. 8. У. Єв. Ін. зач. 64 (20, 11-18). Лт. ап. Євр. 314 (6, 13-20) і Єфес. 229 (5, 9-19). Єв. Мр. 40 (9, 17-31) і Мф. 10 (4,25-5, 1-12).	5.37	5.50
23	10 П	Мчч. Кодрата, Віктора.	5.35	5.52
24	11 В	Свт. Софронія, патр. Єрусалимськ.	5.32	5.54
25	12 С	Прп. Феофана. ✠ Свт. Григорія Дв.	5.30	5.56

26	13	Ч	Свт. Никифора. Мц. Христини.	5.27	5.58
27	14	П	Прп. Венедикта. Свт. Феогноста.	5.25	6.00
28	15	С	Свщмч. Олександра. Мч. Агапія. <i>Похвала Пресв. Богородиці.</i>	5.23	6.02
29	16	Н	Нед. 5 Вел. Посту. Память прп. Марії Єгип. Мчч. Савина, Папи і Трофима. Гл. 1. У. Єв. Ін. зач. 65 (20, 19-31). Лт. ап. Євр. 321 (9, 11-14) и Гал. 208 (3, 23-29). Єв. Мр. 47 (10, 32-45) і Лк. 33 (7, 36-50):	5.20	6.04
30	17	П	Прп. Макарія і пр. Алексія, чоловіка Божого.	5.18	6.05
31	18	В	Свт. Кирила, арх. Єрусалимськ.	5.16	6.07
1	19	С	Мчч. Хрисанфа і Дарії, Клавдія.	5.13	6.08
2	20	Ч	Прп. Іоана, Сергія і Клавдії.	5.11	6.10
3	21	П	Прп. Якова Сповідника.	5.09	6.12
4	22	С	Свщмч. Василія. <i>Лазарева субота.</i>	5.07	6.14
5	23	Н	⊕ Нед. Ваій. ВХІД ГОСПОДЕНЬ В ЄРУСАЛИМ. Прпмч. Никона. У Єв. Мф. зач. 83 (21, 1-11, 15-17). Літ. ап. Фил. 247 (4, 4-9). Єв. Ін. 41 (12, 1-18).	5.04	6.16
6	24	П	<i>Страстна седмиця. Передпр. Благ.</i> Прп. Іакова.	5.02	6.17
7	25	В	⊕ БЛАГОВІЩЕННЯ ПРЕСВ. БОГОРОДИЦІ. У. Єв. Лк. зач. 4 (1, 39-49 і 56.) Літ. ап. Євр. 306 (2, 11-18); єв. Лк. 3 (1, 24-38) і Мф. 102 (24, 36-25. 26, 1-2).	5.09	6.19
8	26	С	Собор архангела Гавріїла.	4.57	6.21
9	27	Ч	Вел. Четв. Прп. Матрони Солунськ.	4.54	6.22
10	28	П	Вел. Пятн. Прпп. Іларіона і Стефана.	4.52	6.34
11	29	С	Вел. Суб. Прпп. Марка і Кирила.	4.50	6.26
12	30	Н	⊕ ВОСКРЕСІННЯ ХРИСТОВЕ. ВЕЛИКДЕНЬ. Прп. Іоана Ліствичника. Літ. Ап. Діян. зач. 1 (1, 18). Єв. Ін. 1 (1, 1-17); на веч. Єв. Ін. 65 (20, 19-25).	4.47	6.27
13	31	П	⊕ Світл. Понед. Свщмч. Іпатія. ✠ Іверського обр. Бож. Матері.	4.45	6.28

Ст. Н. С.	Дн.	Православні свята по старому стилю.	Сонце.	
			Сх.	Зах.
14	1	В ⊕ Світл. Вівтор. Прп. Марлі Єгип.	4.43	6.30
15	2	С ⊕ Світл. Середа. Прп. Тита Чуд.	4.41	6.32
16	3	Ч ⊕ Світл. Четв. Прп. Никити Спов. Мц. Феодсії.	4.39	6.34
17	4	П ⊕ Світла Пятн. Прп. Йсифа Пісн.	4.37	6.36
18	5	С ⊕ Світла Суб. Пр. Платона. Мц. Феодори.	4.35	6.36
19	6	Н Нед. 2 Фомина, Антипасха. Свт. Євтихія, патр. Konst. У. Єв. Мф. зач. 116 (28, 16-20). Літ. ап. Діян. 14 (5, 12-20). Єв. Ін. 65 (20, 19-31).	4.32	6.38
20	7	П Прп. Юрія, мц. Акилини. <i>Пом. померл. Радониця.</i>	4.30	6.40
21	8	В Апп. Іродіона, Флегонта.	4.28	6.42
22	9	С Мчч. Євтихія, Вадима.	4.26	6.44
23	10	Ч Мчч. Терентія, Максима і Якова.	4.24	6.46
24	11	П Свщмч. Антипи, пр. Іоана.	4.22	6.48
25	12	С Прп. Василія, Ісаакія, Афанасія.	4.19	6.50
26	13	Н Нед. 3, Жєн Мироносиць. Свщмч. Артемона. У. Єв. Мр. зач. 71 (16, 9-20). Літ. ап. Діян. 16 (6, 1-7). Єв. Мр. 69-70 (15, 43-47, 16, 1-8).	4.17	6.51
27	14	П Свт. Максима. + Віленськ. мчч. Ісана, Антонія і Євстафія.	4.15	6.53
28	15	В Ап. Трофима. Мч. Сави.	4.13	6.55
29	16	С Мцц. Агаплі, Хіонії і Ірини.	4.11	6.56

30	17	Ч	Свщмч. Симеона Персидського.	4.09	6.58
1	18	П	Прп. Іоана. Мч. Виктора.	4.07	7.00
2	19	С	Мчч. Христофора, Антоніна.	4.06	7.02
3	20	Н	Нед. 4, Розслабленого. Прп. Феодора і Анастасія. Мч. млад. Гавриїла. У. Єв. Лк. зач. 112 (24, 1-12). Літ. ап. Діян. 23 (9, 32-42). Єв. Ін. 14 (5, 1-15).	4.04	7.03
4	21	П	Мчч. Аполоса, Флавіяна, Діонісія	40.2	7.05
5	22	В	Прп. Феодора і Віталія.	4.00	7.06
6	23	С	☩ <i>Влкмч. Георгія Побід.</i> Мц. Олександрі. <i>Препол. Пятидесятн.</i>	3.58	7.08
7	24	Ч	Мч. Сави. Прп. Єлисавети.	3.56	7.10
8	25	П	Апостола і євангелиста Марка.	3.54	7.11
9	26	С	Свщмч. Василя, свт. Стефана.	3.53	7.13
10	27	Н	Нед. 5, Самарянки. Свщмч. Симеона, Сродника Господня. У. Єв. Ін. зач. 63 (20, 1-10). Літ. ап. Діян. 28 (11, 19-26. 29-30. Єв. Ін. 12 (4, 5-42).	3.52	7.14
11	28	П	Мч. Віталія. Прп. Кирила, єп. Туровського.	3.50	7.16
12	29	В	9-ти муч. в Кизику, пр. Мемнона.	3.48	7.18
13	30	С	Ап. Іакова Заведеїва, мч. Максима.	3.46	7.20

Квітень. Господарські поради.

Закінчити [вивозку] [гною, спускати з поля воду, випускати скот на пасовисько, садити дерево, почати [сівбу] вівса, ярової пшениці, гороху, случку хобби, приготувати солом'яні [шнури, боронувати озимину, холостити жеребців, биків, баранів, годувати слабі рої пчіл.

Спостереження [старих людей.

В квітні земля пріє. Квітень з водою — то май з травню. Коли жаба кваче, овес скаче — сади картоплю. Коли 11 на Антипа лід не рушить, то буде погане літо. 18. На Кузьму сій моркву й буряки. 23. Юрій весну починає, а Ілія літо кінчає. На Юрія дощ — буде для скоту легкий год і на гречку неврод. На Юрія роса — не буде вівса; сніг крушани, то врожай на гречку; мороз — то буде хороше просо, овес і гречка. До св. Юрія стоїть від в хліві тільки у дурня, а у розумного стоїть від до Трійці. Коли на Якова теплий вечір і зірjana ніч, то буде врожай і погодні літо.

Ст.	Н.	С.	Дн.	Православні свята по старому стилю.	Сонце.	
					Сх.	Зах.
14	1	Ч		Прп. Іеремії, цар. Тамари.	3.44	7.22
15	2	П		Св. Афанасія, арх. Олександрійськ.	3.43	7.23
16	3	С		Мчч. Тимофія і Маври. * Прп. Феодосія Печерського.	3.41	7.25
17	4	Н		Нед. 6 Сліпорожд. Мц. Пелагії. У. Єв. Ін. зач. 64 (20, 11-18). Літ. ап. Діян. 38 (16, 16-34. Єв. Ін. 34 (9, 1-38).	3.40	7.27
18	5	П		Влмц. Ірини.	3.38	7.28
19	6	В		Прав. Іова Многостр. ☩ Прп. Іова Почаївського.	3.37	7.29
20	7	С		* Знаменіє Хреста Господня в Єрусалимі. Мч. Акакія.	3.36	7.31
21	8	Ч		☩ ВОЗНЕСЕННЯ ГОСПОДНЄ. Ап. і єванг. Іоана Богосл. У. Єв. Мр. зач. 71 (16, 9-20). Літ. ап. Діян. 1 (1, 1-12) і Ін. 68 (1, 1-7). Єв. Лк. 114 (24, 37-53) і Ін. 61 (9, 25-27. 21, 24-25).	3.34	7.32
22	9	П		☩ Перен. мощей свт. Ніколая Чуд.	3.32	7.34
23	10	С		Апост. Симона Зилота.	3.31	7.35
24	11	Н		Нед. 7 свв. Отець І-го Всел. Соб. У. Єв. Ін. зач. 66 (21, 1-14). Літ. ап. Діян. 44 (20, 16-18. 28-36). Єв. Ін. 56 (17, 1-18).	3.29	7.36
25	12	П		Свт. Германа. Свт. Єпифанія.	3.28	7.38

26	13	В	Мц. Гликерії, мч. Олександра.	3.27	7.39
27	14	С	Мч. Ісидора, пр. Никити.	3.26	7.40
28	15	Ч	Прп. Пахомія Великого.	3.25	7.42
29	16	П	Прп. Феодора Осв. <i>Одд. Вознесен.</i>	3.24	7.43
30	17	С	Ап. Андроника. <i>Родит. субота.</i>	3.23	7.44
31	18	Н	⊕ ЗОШЕСТВІЄ СВ. ДУХА. День Святої Тройци. Мч. Феодота. Мц. Юлії. У. Єв. Ін. зач. 65 (20, 19-23). Літ. ап. Діян. 3 (2, 1-11). Єв. Ін. 27 (7, 37-52. 8, 12).	3.22	7.45
1	19	П	⊕ День Св. Духа. Прп. Корнилія. Свщмч. Патрікія. Літ. ап. Єф. зач. 229 (5, 9-16). Єв. Мф. 75 18, 10-20). <i>Сплотна седмиця.</i>	3.21	7.46
2	20	В	Мчч. Фалалея! Олександра. + <i>Жировицького обр. Бож. Матери.</i>	3.20	7.47
3	21	С	⊕ <i>Рівн. Костянтина і Єлени.</i>	3.20	7.49
4	22	Ч	Мч. Василиска.	3.19	7.50
5	23	П	Прп. Михайла Сповідника.	3.18	7.51
6	24	С	Прп. Симеона Дивногорця. <i>Оддан-ня Пятидесятниці.</i>	3.17	7.52
7	25	Н	Нед. І по Зел. Св. Всіх Святих. * <i>з обрїт. глави І. Предтечі.</i> Гл. 8. У. Єв. Мф. зач. 116 (28, 16-20). Літ. ап. Євр. 330 (11, 53. 12, 1-2). Єв. Мф. 38 і 79 (10, 32.33.37.39.19, 27-28. <i>Загов. на Петрів піст.</i>	3.17	7.53
8	26	П	Апп. Карпа Алфея.	3.16	7.53
9	27	В	Свщмч. Ферапонта.	3.16	7.54
10	28	С	Прп. Никити, еп. Халкидонського.	3.15	7.55
11	29	Ч	Мц. Феодосії.	3.15	7.56
12	30	П	Прп. Ісаакія Далматського.	3.15	7.57
13	31	С	Ап. Єрма, мч. Философа.	3.15	7.58

Травень. Господарські поради.

Закінчити посів вівса, ярової пшениці, гороху, ячміню, буряків Посіяти кормові трави по ярових хлібах; орати толоку, стрігти овець, білвити полотно; переборювати картоплю і все хлібне поле, що втерпіло від засухи, почати косити траву; пересадити капусту.

Ст.	Н.С.	Дні.	Православні свята по старому стилю.	Сонце	
				Сх.	Зах.
14	2	Н	Нед. 2 по Зел. Св. Мч. Іустина. Гл. 1. У. Єв. Мр. зач. 70 (16, 1-8). Літ. ап. Рим. 81 (2,10-16). Єв. Мф. 9 (4, 13-23).	3.14	7.58
15	3	П	Прп. Никифора, Олександра, влмч. Іоана.	3.14	7.58
16	3	В	Свщмч. Лукіяна, мч. Клавді, св. Павли Діви.	3.14	7.59
17	4	С	Свт. Митрофана, патр. Констант.	3.14	7.59
18	5	Ч	Блаж. Ігоря, мч. Леоніда.	3.14	8.00
19	6	П	Прп. Висаріона, мц. Фекли.	3.14	8.00
20	7	С	Мч. Феодота Анкир., мц. Калерії.	3.14	8.00
21	8	Н	Нед. 3 по Зел. Св. Влмч. Феодора. Гл. 2. У. Єв. Мр. зач. 71 (16, 9-20. Літ. ап. Рим. зач. 88 (5, 1-10). Єв. Мф. 18 (6, 22-33).	3.14	8.00
22	9	П	Свт. Кирила Олександрійського.	3.14	8.00
23	10	В	Свщмч. Тимофія, мц. Антоніни.	3.15	8.00
24	11	С	Апп. Варфоломея і Варнави.	3.15	8.00
25	12	Ч	+ Прп. Онуфрія Великого.	3.15	8.00
26	13	П	Мц. Акилини, пр. Анни.	3.16	8.00
27	14	С	Прп. Єлисея, свт. Мефодія.	3.16	8.00
28	15	Н	Нед. 4 по Зел. Св. Прп. Амоса, прп. Іеронима. Гл. 3. У. Єв. Лк зач. 112 (24, 1-12). Літ. ап. Рим. 93 (6, 18-23). Єв. Мф. 25 (8, 5-13).	3.16	8.00
29	16	П	Свт. Тихона, еп. Амафунтського.	3.17	8.00

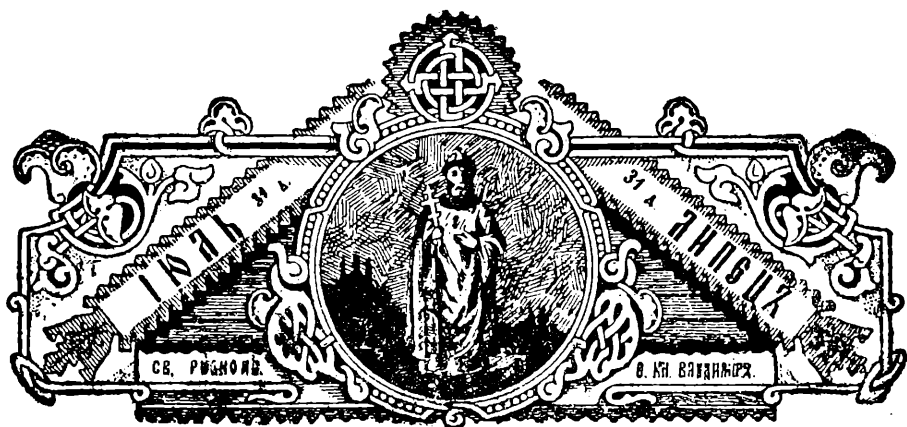
30	17	В	Мчч. Мануїла, Савела, Ісмаїла.	3.17	8.00
1	18	С	Мчч. Леонтія, Ігнатія і Феодула.	3.18	8.00
2	19	Ч	* Ап. Юди, брата Господня.	3.19	8.00
3	20	П	Свщмч. Мефодія.	3.19	7.59
4	21	С	Мч. Юліана, пр. Юлія.	3.21	7.59
5	22	Н	Нед. 5 по Зел. Св. Свщмч. Євсевія. Мч. Галактіона. Гл. 4. У. Єв. Лк. зач. 113 (24, 11-35). Літ. ап. Рим. 103 (10, 1-10). Єв. Мф. 28 (28-9).	3.22	7.59
6	23	П	Прп. Артемія, мц. Агрипини.	3.23	7.58
7	24	В	* <i>Рождество Іоана Предтечі.</i> У. Єв. Лк. зач. 3-4 (1, 24-25, 57- 68, 76 і 80). Літ. ап. Рим 112 (13, 12-14, 1-4). Єв. Лк. 1-4 (1, 5-25, 57-68, 76-80).	3.24	7.58
8	25	С	Прпмц. Февронії. Кн. Петра і кнг. Февронії, Муромськ. чудотв.	3.25	7.57
9	26	Ч	Прп. Давида.	3.27	7.56
10	27	П	Прп. Сампсона.	3.28	7.55
11	28	С	Чудотв. і безсребр. Кира и Іоана. <i>Кінець Петрового посту.</i>	3.29	7.55
12	29	Н	⊕ Нед. 6 по Зел. Св. ПЕРВОВЕРХОВ- НИХ АПОСТОЛІВ ПЕТРА І ПАВ- ЛА. Гл. 5. Утр. Єв. Лк. зач. 114 (24, 36-53). Літ. ап. Рим. 110 (12, 6-14) і 2 Кор. 193 (11, 22- 32. 12, 1-9). Єв. Мф. 29 (9, 1-8) і 67 (16, 13-19).	3.30	7.54
13	30	П	* Собор 12-ти Апостолів.	3.31	7.53

Червень. Господарські поради.

Окопувати картоплю, полоти і поливати городи; орати толоку під озими-
ну; косити траву; запобігати поносові у овець; слідкувати за роїнням пчіл.

Спостереження старих людей.

Червень — кінець проліття — початок літа. 1. Красний ранок на св. Іустина, то буде красний налив жита; дощовий і похмурний день, то буде вро-
жай на лен і коноплі. 3. На св. Лук'яна південний вітер, то на врожай ярини,
північно-західний — буде сире літо, а коли вітер від сходу сонця, то це при-
віщає зарази. Коли на зеленому тижні дощ, то буде багачько грибів. 8. Коли
на св. Федора буря, то буде погана уборка сіна. 27. Коли на св. Семена дощ,
то буде сім тижнів дощ. 29. Коли на св. Петра дощ, то буде мокрий сіпocos
і не злий врожай; коли два дощі, то врожай добрий; три дощі, то врожай буде
багатий.

Ст. Н. С.	Дні.	Православні свята по старому стилю.	Сонце	
			Сх.	Зах.
14	1 В	Безср. і чудотв. Косми і Дам'яна.	3.32	7.52
15	2 С	✙ Пол. физи Пр. Бог. Свт. Фотія.	3.33	7.51
16	3 Ч	Мч. Іакінфа, пр. Анатолія.	3.34	7.50
17	4 П	Св. Андрія Критськ., пр. Марфи.	3.34	7.50
18	5 С	✙ Прпп. Афанасія Афонськ. и Сергія Радонежського.	3.35	7.49
19	6 Н	Нед. 7 по Зел. Св. Прп. Сисоя Вел. Мц. Лукії. Св. Юліяні Ольш. Гл. 6. У. Єв. Ін. зач. 63 (20, 1-10). Лїт. ап. Рим. 116 (15, 1-7). Єв. Мф. 33 (9, 27-35).	3.37	7.48
20	7 П	Прп. Фоми і Акакія.	3.38	7.46
21	8 В	✙ Явління образу Б. Матері Каз.	3.39	7.45
22	9 С	Свт. Феодора, свщмч. Кирила.	3.41	7.44
23	10 Ч	✙ Преп. Антонія Печерського.	3.43	7.43
24	11 П	✙ Блаж. кн. Київської Ольгі.	3.44	7.41
25	12 С	Мчч. Прокла і Іларія. Мчч. Федора Варяга і сина його Іоана у Києві.	3.46	7.40
26	13 Н	Нед. 8 по Зел. Св. Пам'ягь св. Всел. 6 Соборів. Собор Арханг. Гавриїла. Гл. 7. У. Єв. Ін. зач. 64 (20, 11-18). Лїт. ап. 1 Кор. 124 (1, 10-18) і Євр. 334 (13, 7-16). Єв. Мф. 58 (14, 14-22). Ін. 56 (17, 1-13).	3.47	7.38
27	14 П	Ап. Акили. Пр. Стефана.	3.48	7.37
28	15 В	✙ Равноап. вкн. Володимира.	3.39	7.35

29	16	С	Мц. Алевтини, Хлонї.	3.51	7.34
30	17	Ч	Влкмч. Марини, пр. Лазаря.	3.52	7.32
31	18	П	Мчч. Ємиліяна і Іоана.	3.54	7.31
1	19	С	Прп. Макрини, сестри Василія Вел. Прп. Серафима Саровськ.	3.55	7.29
2	20	Н	Нед. 9 по Зел. Св. ✙ Пророка Ілї. ✙ <i>Свщмч. Афанасія Брестськ.</i> Гл. 8. У. Єв. Ін. зач. 65 (20, 19-31.) Літ. ап. 1 Кор. 128 (3, 9-17). Єв. Мф. 59 (14, 22-34).	3.57	7.27
3	21	П	Прпп. Симеона і Іоана.	3.59	7.25
4	22	В	✙ <i>Равноап. Марїї Магдалини.</i>	4.00	7.23
5	23	С	Мчч. Трофима і Феофила. ✙ <i>Яв- ління Б. М. на горі Почаївській.</i>	4.02	7.21
6	24	Ч	✙ Мчч. Бориса і Глїба. Мц. Хри- стини.	4.03	7.19
7	25	П	Успїння св. Анни, св. Олімпїяди.	4.05	7.17
8	26	С	Свщмч. Єрмолая, прмц. Параскеви.	4.07	7.16
9	27	Н	Нед. 10 по Зел. Св. ✙ Влмч. Панте- лїймона, бл. Миколая. Гл. 1. У. Єв. Ін. зач. 66 (21, 1-14). Літ. ап. 1 Кор. 131 (4, 9-16). Єв. Мф. 72 17, 14-23).	4.09	7.14
10	28	П	Ап. Прохора, Нїканора, Тимофія і Пармена.	4.10	7.12
11	29	В	Мч. Калїнка, мц. Серафими.	4.11	7.10
12	30	С	Апп. Сили. Свщмч. Іоана воїна.	4.13	7.08
13	31	Ч	Праведн. Євдокима. <i>Заговїни на Успенськ. піст.</i>	4.15	7.06

Липень. Господарські поради.

Почати уборку озимини; віднімати агнат від овець; окопувати капусту; збирати гриби і ягоди; берегти улики від сильного жару, не дозволяти пізно роїтись пчолам.

Спостереження старих людей.

Коли поспіда ягода черниці — поспіло й жито. 20. На Ілїю до обїда літо, а після обїда осїнь. До Ілїї в сїні пуд меду, а після Ілїї пуд гною.

Ст. Н.С.	Дні	Православні свята по старому стилю.	Сонце	
			Сх.	Зах.
14	1 П	<i>Походж. Чесн. древа Хреста Г-ня. 7-ми мчч. Макав. Поч. Успін. посту. Літ. ап. 1 Кор. зач. 125 (1, 18-24). Єв. Ін. 60 (19, 6-11, 13-20, 25-28 і 30-35).</i>	4.16	7.04
15	2 С	<i>Перен. мощів первом. архид. Стефана. Блж. Василія юродивого.</i>	4 18	7.02
16	3 Н	Нед. 11 по Зел. Св. Прпп. Ісаакія і Антонія Римлянина. Гл. 2. У.Єв. Ін. зач. 67 (21, 15-25). Літ. ап. 1 Кор. 141 (9, 2-12). Єв. Мф. 77 (18, 23-35).	4.20	7.01
17	4 П	<i>Прмц. Євдокії. 7-ми отр. іже в Єфесі.</i>	4.21	6.59
18	5 В	<i>Предпр. Преобр Г-ня. Св. Нонни.</i>	4.23	6.57
19	6 С	⊕ ПРЕОБРАЖІННЯ ГОСПОДНЕ. У. Єв. Лк. зач. 46 (9, 18-37). Літ. ап. 2 Пт. 65 (1, 10-19). Єв. Мф. 70 (17, 1-9).	4.24	6.55
20	7 Ч	<i>Прпмч. Дометія, пр. Пимена.</i>	4.26	6.53
21	8 П	<i>Прп. Ємиліяна, Мирона, мч. Лео-нида.</i>	4.27	6.51
22	9 С	<i>+ Апостола Матфія.</i>	4.29	6.49
23	10 Н	Нед. 12 по Зел. Св. Мч. архид. Лаврентія. Гл. 3. У. Єв. Мф. зач. 116 (28, 16-20). Літ. ап. 1 Кор. 158 (15, 1-11). Єв. Мф. 79 (19, 16-26).	4.31	6.47

24	11	П	Мц. Сосанни, прм. Василя.	4.32	6.45
25	12	В	Мчч. Аникити, Фотія, Капитона.	4.33	6.43
26	13	С	<i>Odd. Преобр.</i> Прп. Максима Сп. ✙ Свт. Тихона Задон.	4.34	6.40
27	14	Ч	<i>Пер. Усп. Б.М.</i> Пр. Міхея. <i>Кін. пост.</i>	4.36	6.38
28	15	П	⊕ УСПІННЯ ПРЕСВ. БОГОРОДИЦІ. У. Єв. Лк. зач. 4 (1, 39-46 і 56). Літ. ап. Фил. 240 (2, 5-11). Єв. Лк. 54 (10, 38-42 і 11, 27-28).	4.38	6.36
29	16	С	✙ <i>Перен. Нерук.</i> Образа Господн.	4.40	6.33
30	17	Н	Нед. 13 по Зел. Св. Мчч. Мирона, Филипа, Юліяні. Гл. 4. У. Єв. Мр. зач. 70 (16, 1-8). Літ. ап. 1 Кор. 166 (16, 13-24). Єв. Мф. 87 (21, 33-42)	4.42	6.31
31	18	П	Мчч. Флора і Лавра. Свщмч. Ємилиан.	4.44	6.28
1	19	В	Мчч. Андрія Стратилата, Тимофія.	4.46	6.26
2	20	С	Прп. Самуїла.	4.48	6.23
3	21	Ч	Ап. Фадея, мц. Васси.	4.50	6.21
4	22	П	Мчч. Агафоника, Северіяна.	4.51	6.19
5	23	С	<i>Odd. Успіння.</i> Мч. Іриней.	4.53	1.17
6	24	Н	Нед. 14 по Зел. Св. Свщмч. Євтихія. пр. Арсенія. Гл. 5. У. Єв. Мр. зач. 71 (16, 9-20). Літ. ап. 2 Кор. 170 (1, 21-2, 1-4). Єв. Мф. 89 (22, 1-14)	4.54	6.14
7	25	П	Апп. Варфоломея і Тита. Свт. Євлогія	4.55	6.12
8	26	В	Мчч. Адріяна і Наталії.	4.57	6.10
9	27	С	Прп. Пимена Велик. Сави.	4.59	6.08
10	28	Ч	Прп. Мойсея Мурина. ✙ <i>Прп. Йо- ва Почаївського.</i>	5.01	6.06
11	29	П	⊕ <i>Усієн. голови Іоана Предтечі.</i> У. Єв. Мф. зач. 57 (14, 1-18). Літ. ап. Діян. 33 (13, 25-32). Єв. Мр. 24 (6, 14-30). Помирн. воїн. на брані убієн. День пістний.	5.03	6.04
12	30	С	Свтт. Іоана і Павла, патр. Царгор. ✙ Влкн. Олександра Невського.	5.04	6.01
13	31	Н	Нед. 15 по Зел. Св. ✙ <i>Полож. пояса Пресв. Богород.</i> Свщмч. Кипрія- на. Гл. 6. У. Єв. Лк. зач. 112 (24, 1-12). Літ. ап. 2 Кор. 176 (4, 6-15). Єв. Мф. 92 (22, 35-46).	5.06	5.59

Ст. Н.С.	Ді	Православні свята по старому стилю.	Сонце	
			Сх.	Зах.
14	1 П	<i>Поч. індикта, себ-то нов. літа.</i> Прп. Симеона Столпника.	5.08	5.57
15	2 В	Мчч. Феодота, Свт. Іоана.	5.09	5.54
16	3 С	Свщмч. Феофила, дві Домни.	5.10	5.52
17	4 Ч	Свт. Іосафа Білг. Прор. Мойсея.	5.12	5.50
18	5 П	Прав. Захарії і Єлисавети. Мц. Раї- си. + Свщмч. Афанасія Брест.	5.13	5.47
19	6 С	Чудо архістр. Михаїла в Хоніх. Прп. Архипа.	5.15	5.45
20	7 Н	Нед. 16 перед Воздв. Передпр. Різдва <i>Пресв. Богор. Мч. Созонта. Гл. 7.</i> У. Єв. Лк. зач. 113 (24, 12-35). Літ. ап. Гал. 215 (6, 11-18), 2 Кор. 181 6, 1-10). Єв. Ін. 9 (3, 13-17). Мф. 105 (25, 14-30).	5.17	5.43
21	8 П	⊕ РІЗДО ПРЕСВ. БОГОРОДИЦІ. Обр. <i>Б. Мат. Почаївської і Холмської.</i> Гл. 6. У. Єв. Лк. зач. 4 (1. 39-49 і 56). Літ. ап. Фил. 240 (2, 5-11). Єв. Лк. 54 (10, 38-42 і 11, 27-28).	5.19	5.40
22	9 В	Прав. Іакима і Анни. Свт. Феодосія	5.21	5.37
23	10 С	Мцц. Мінодори, Міродори, Німфо- дори.	5.23	5.34
24	11 Ч	Прп. Феодори Александр.	5.25	5.31
25	12 П	<i>Одд. Різдва. Пресв. Богор. Свщмч.</i> Федора, Юліяна.	5.27	5.29

26	13	С	* Обнов. храма в Єрусал. Свщмч. Корнилія. <i>Передпр. Воздвиж.</i>	5.28	5.27
27	14	Н	Нед. 17. ☩ ВОЗДВИЖЕННЯ ХРЕСТА ГОСПОДН. У. Єв. Ін. зач. 42 (12, 28-36). Літ. ап. 1 Кор. 125 (1, 18-24). Єв. Ін. 80 (19, 6-11, 13-20, 25-28, 30 і 35). <i>День пістний.</i>	5.30	5.24
28	15	П	Влкмч. Никити, Максима.	5.31	5.22
29	16	В	Влкмц. Євфимії, мц. Людмили.	5.33	5.20
30	17	С	Мцц. Софії, Віри, Надії, Любови.	5.35	5.17
1	18	Ч	Свт. Євмена. Мцц. Аріядни, Софії, Ірини.	5.36	5.15
2	19	П	Мчч. Трофима, Саватія і Доріме-донта.	5.37	5 13
3	20	С	Влкмч. Євстафія, кн. Олега.	5.38	5.11
4	21	Н	Нед. 18 по Зел. Св. Odd. Воздвиж. Свт. Димитрія Рост. Гл. 1. У. Єв. Ін. зач. 63 (20, 1-10). Літ. ап. 2 Кор. 188 (9, 6-11). Єв. Лк. 17 (5 1-11).	5.40	5.09
5	22	П	Свщмч. Фоки, єп. Синопійського. Пророка Іони.	5.41	5.07
6	23	В	* <i>Зачаття Іоана Предтечі</i> , Мц. Геранди.	5.43	5.05
7	24	С	Прпвлкмц. і равноап. Фекли; св. Владислава.	5.45	5.02
8	25	Ч	☩ Прп. Сергія Рад., пр. Євфросинії.	5.47	5.00
9	26	П	* <i>Ап. і єв. Іоана Богослова.</i>	5.49	4.57
10	27	С	Мчч. Калістрата.	5.51	4.54
11	28	Н	Нед. 19 по Зел. Св. Прп. Харитона Спов., мчч. Неона, Вячеслава. Гл. 2. У. Єв. Ін. зач. 64 (20, 11-18). Літ. ап. 2 Кор. 194 (11, 31-12-9). Євр. 334 (13, 7-16). Єв. Лк. 26 (6, 31-36). Ін. 56 (17, 1-13).	5.51	4.52
12	29	П	Прп. Кіріяка, Феофана Милост.	5 54	4.50
13	30	В	Свт. Михаїла, митр. Київського.	5.56	4.48

Ст. Н.С.	Дні.	Православні свята по старому стилю.	Сонце	
			Сх.	Зах.
14	1 С	⊕ ПОКРОВА ПРЕС. БОГОРОДИЦІ. Ап. Ананії. Прп. Романа. У. Єв. Лк. зач. 4 (1, 39-49, 56). Літ. ап. Євр. 320 (9, 1-7). Єв. Лк. 54 (10, 38-42. 11, 27. 28).	5.58	4.46
15	2 Ч	Свщмч. Кипріяна, Мц. Юстини.	6.00	4.43
16	3 П	Свщмч. Діонисія Ареопагита.	6.02	4.41
17	4 С	Свщмч. Єрофея, свт. Гурія і Варсон.	6.03	4.39
18	5 Н	Нед. 20 по Зел. Св. * Свт. Петра, Іони і Филипа. Гл. 3. У. Єв. Ін. зач. 65 (20, 19-31). Літ. ап. Гал. 200 (1, 11-19). Єв. Лк. 30 (7, 11-16).	6.05	4.37
19	6 П	Ап. Фоми.	6.06	4.35
20	7 В	Мчч. Сергія і Вакха.	6.07	4.33
21	8 С	Прпп. Пелагії і Таїси.	6.09	4.31
22	9 Ч	* Ап. Якова Алфеева. Прпп. Андроника і Афанасія.	6.11	4.29
23	10 П	Мч. Євлампія, пр. Феофила.	6.13	4.27
24	11 С	Мц. Зинаїди. Свт. Феофана.	6.15	4.25
25	12 Н	Нед. 21 по Зел. Св. Память св. Отців VII Вселен. Собору. Мчч. Прова і Андроника. Гл. 4. У. Єв. Ін. зач. 66 (21, 1-14). Літ. ап. Гал. 203 (2, 16-20 і Євр. 334 (13, 7-16). Єв. Лк. 35 (8, 5-15) і Ін. 56 (17, 1-13).	6.17	4.23
26	13 П	Мчч. Карпа і Веніямина, пр. Никити	6.18	4.21

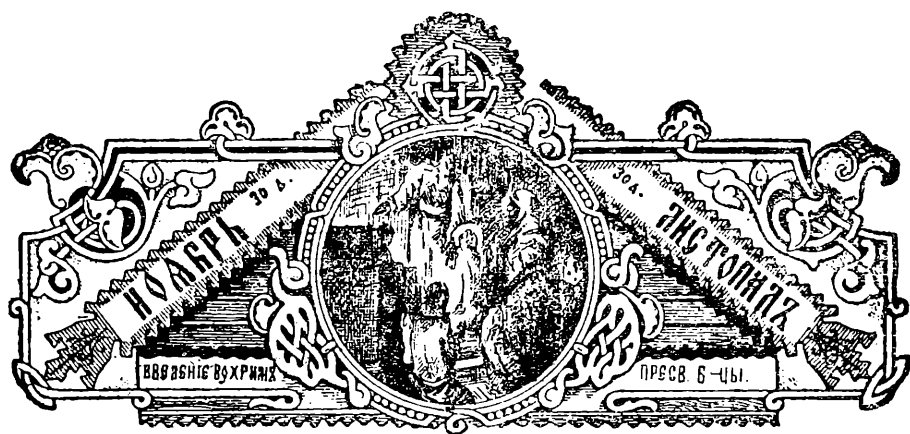
27	14	В	Мчч. Назарія, Гervasія, Протасія. Прп. Миколи.	6.20	4.19
28	15	С	Прп. Євфимія Нового.	6.22	4.17
29	16	Ч	Мч. Лонгина Сотника.	6.24	4.15
30	17	П	Прп. Осії. Прпмч. Андрія.	6.27	4.14
31	18	С	* Ап. і єв. Луки, пр. Юліяна.	6.29	4.12
1	19	Н	Нед. 22 по Зел. Св. Прп. Іоїля. Іоана Рильськ. Гл. 5. У. Єв. Ін. зач. 67 (21, 15-25) Літ ап. Гал. 215 (6, 11-18). Єв. Лк. 83 (16, 19-31).	6.31	4.10
2	20	П	Влкмч. Артемія.	6.33	4.08
3	21	В	Прп. Іларіона Великого.	6.35	4.06
4	22	С	Св. Гликерії. * <i>Каз. обр. Бож. Мат.</i>	6.37	4.04
5	23	Ч	Ап. Якова, брата Бож. Свт. Ігнатія.	6.38	4.02
6	24	П	* <i>Обр. Бож. Мат. Всіх Скорбящ. Радісти.</i> Свт. Афанасія.	6.39	4.00
7	25	С	Мчч. Маркіяна і Мартирія. <i>Димитр. помин. субота.</i>	6.41	3.58
8	26	Н	Нед. 23 по Зел. Св. * <i>Влкмч. Димитрія Сол.</i> Гл. 6. У. Єв. Мф. зач. 116 (28, 16-20). Літ. ап. Єф. 220 (2, 4-10) і 2 Тим. 292 (2, 1-10). Єв. Лк. 38 (8, 26-39) і Ін. 52 (15, 17-27. 16, 1-2).	6.42	3.56
9	27	П	Мц. Капітолینی.	6.44	3.55
10	28	В	Мчч. Терентія і Неонили. ☩ <i>Прп. Іова Почаївського.</i>	6.46	3.53
11	29	С	Прпмч. Анастасії Рим., мч. Клавдія.	6.48	3.52
1	30	Ч	Свщмч. Зиновія і мц. Зиновії.	6.50	3.50
13	31	П	Пр. Спиридона, Никодима, пр. Маври.	6.52	3.49

Жовтень. Господарські поради.

Робити борозди в полі, щоб вода стікала; посіяти кормові трава по озимині; закінчити вивоз гною під яровину; копати глину на цеглу; орати посіви; хоронити уліки від морозу.

Спостереження старих людей.

Жовтень — болотяник: ні колеса, ні полоза не любить. Як що пізно лист опадає, то це на тяжкий рік. Коли лист з дуба і берези опав начисто, то буде легкий рік, а коли не чисто, то буде туга зима. Коли лист ложиться вгору внутрішньою стороною, то буде врожай. 1. Коли дерево покрито рано нієм, то буде довга весна, а коли вітер зі сходу, то буде зима холодна.

Ст.		Дні	Православні свята по старому стилю.	Сонце	
Н.	С.			Сх.	Зах.
14	1	С	Безср. і чудотв. Косми і Даміяна.	6.53	3.47
15	2	Н	Нед. 24 по Зел. Св. Мчч. Маркіяна і Анемподиста. Гл. 7. У. Єв. Мр. зач. 70 (16, 1-8). Літ. ап. Єф. 221 (2, 19-22). Єв. Лк. 39 (8, 41-56).	6.55	3.46
16	3	П	Мч. Агапія.	6.57	3.44
17	4	В	Прп. Іоанікія Вел., мч. Никандра.	6.58	3.43
18	5	С	Мчч. Галактіона і Єпистими.	7.00	3.40
19	6	Ч	Прпп. Павла Сп. і Варлама Хут.	7.04	3.39
20	7	П	Мч. Федота, пр. Лазаря.	7.06	3.38
21	8	С	✙ <i>Собор Архистр. Михайла.</i> У. Єв. Мф. зач. 52 (13, 24-30 і 36-43). Літ. ап. Євр. 305 (2, 2-10). Єв. Лк. 51 (10, 16-21).	7.06	3.38
22	9	Н	Нед. 25 по Зел. Св. Мч. Онисифора і Порфірія, пр. Матрени. Гл. 8. У. Єв. Мр. зач. 71 (16, 9 20). Літ. ап. Єф. 224 (4, 1-16). Єв. Лк. 53 (10, 25-37).	7.07	3.37
23	10	П	Апп. Ераста, Олимпа і Родіона.	7.09	3.36
24	11	В	Влкмч. Міни. Мч. Виктора.	7.10	3.35
25	12	С	Свт. Іоана Милостив., патр. Алекс. Прп. Ніла Постника.	7.12	3.34
26	13	Ч	✙ <i>Свт. Іоана Золотоуст. Загов. на Різдв. піст.</i>	7.13	3.33
27	14	П	✙ <i>Ап. Филипа. Поч. Різдв. посту.</i>	7.15	3.32

28	15	С	Мчч. Гурія, Самона і Авива.	7.17	3.31
29	16	Н	Нед. 26 по Зел. Св. * Ап. і єв. Матфія. Гл. 1. У. Єв. Лк. зач. 112 (24, 1-12). Літ. ап. Єф. 229 (5, 9-19). 1 Кор. 131 (4, 9-16). Єв. Лк. 66 (12, 16-21) і Мф. 30 (9, 9-13).	7.18	3.29
30	17	П	Свт. Григорія Неокесарійського.	7.19	3.28
1	18	В	Мчч. Платона і Романа.	7.21	3.28
2	19	С	Пр. Авдія. Прп. Варлама і Іосафа.	7.22	3.27
3	20	Ч	<i>Предпр. Введення.</i> Прп. Григорія. Мч. Анатолія.	7.23	3.26
4	21	П	⊕ ВВЕДЕННЯ В ХРАМ ПРЕСВ. БОГОРОДИЦІ. У. Єв. Лк. зач. 4 (1, 39-49 і 56). Літ. ап. Євр. 320 (9, 1-7). Єв. Лк. 54 (10, 38-42 і 11, 27-28).	7.25	3.26
5	22	С	Ап. Филимона і Архипа.	7.27	3.26
6	23	Н	Нед. 27 по Зел. Св. Вкн. Олександра Нев. Свт. Митрофана Вор. Гл. 2. У. Єв. Лк. зач. 113 (24, 12-35). Літ. ап. Єф. 233 (6, 10-17). Єв. Лк. 71 (13, 10-17).	7.28	3.25
7	24	П	Влмц. Катерини.	7.29	3.25
8	25	В	<i>Одд. Введ.</i> Свщмч. Климента Рим. і Петра Олександр.	7.30	3.24
9	26	С	Влмч. Юрія. Прп. Аліпія. Свт. Інокентія.	7.31	3.24
10	27	Ч	Влмч. Якова Персянина.	7.32	3.24
11	28	П	Прпмч. Стефана.	7.34	3.24
12	29	С	Мчч. Парамона, пр. Нектарія.	7.35	3.24
13	30	Н	Нед. 28 по Зел. Св. * Ап. Андрія Первозв. Гл: 3. У. Єв. Лк. зач. 114 (24, 36-53). Літ. ап. Кол. 258 (3, 12-16). 1 Кор. 131 (4, 9-16). Єв. Лк. 91 (18, 18-27) і Ін. 4 (1, 35-51).	7.36	3.24

Листопад. Господарські поради.

Молотити хліб; мняти і тріпати леп і коноплі; перевозити сіно з дугів; рубати ліс; робити ополонки на ставах і річках; спускати баранів з вівцями.

Ст.	Н. С.	Дні	Православні свята по старому стилю.	Сонце	
				Сх.	Зах.
14	1	П	Пр. Наума.	7.36	3 24
15	2	В	Прр. Авакума і Іоана.	7.37	3.24
16	3	С	Прц. Софонії. Пр. Сави Сторож.	7.38	3.24
17	4	Ч	Влкмц. Варвари, пр. Іоана Дамаск.	7.39	3.24
18	5	П	✙ Пр. Сави Освященого.	7.39	3.24
19	6	С	✙ Св. Миколая Чудотворця. Ут. Єв. Ін. зач. 36 (10, 9-16). Літ. ап. Єв. 335(13,17-31). Єв. Лк. 24(6,17-23).	7.39	3.25
20	7	Н	Нед. 29 по Зел. Св. Св. Амвросія єп. Мед. Гл. 4. У. Єв. Ін. зач. 63 (20, 1-10). Літ. ап. Кол. 250 (1, 12- 18). Єв. Лк. 85 (17, 12-19).	7.41	3 25
21	8	П	Прп. Потапія. Мц. Анфили. Апп. Аполоса, Тихона.	7.41	3 25
22	9	В	✙ Зачаття Св. Анною Пр. Богор.	7.41	3.26
23	10	С	Мчч. Мини, Єрмогена і Євграфа.	7.42	3.27
24	11	Ч	Прпп. Даніїла Столп. і Луки Нов. Ст.	7.42	3.27
25	12	П	Прп. Спиридона Тримиф. Свщмч. Олександра, єп. Єрусалимського.	7.42	3.28
26	13	С	Мчч. Євгена, Ореста, мц. Лукії.	7.43	3.29
27	14	Н	Нед. 30, св. Праотець. Мчч. Кали- ника, Аполонія. Гл. 5. У. Єв. Ін. зач. 64 (20, 11-18). Літ. ап. Кол. 257 (3, 4-11). Єв. Лк. 76 (14,16-24).	7.44	3.30
28	15	П	Свт. Стефана. Свщмч. Єлевферія.	7.44	3.31
29	16	В	Пр. Агея. Блаж. Феофанії.	7.44	3.32
30	17	С	Пр. Даніїла і трьох отроків: Ана- нії, Азарії і Місаїла.	7.44	3.33

31	18	Ч	Мч. Севастіана. Мц. Зої. Св. Модеста, арх. Єрусалимського.	7.44	3.34
1	19	П	Мч. Боніфатія. Мчч. Іллі, Прова, Аріса, Полівкта і Тимофія. Прпп. Григорія Омир. і Іллі Мур.	7.45	3.35
2	20	С	<i>Передпр. Різд. Хр.</i> Свщмч. Ігнатія Богоносця.	7.45	3.35
3	21	Н	Нед. 31 перед Р. Хр., Св. Отець. * Св. Петра, митр. Київського. Гл. 6. У. Єв. Ін. зач. 65 (20, 19-31. Літ. ап. Євр. 328 (11, 9. 10.17-23.32-40). Єв. Мф. 1 (1-17).	7.45	3.36
4	22	П	Влкмц. Анастасії Узорішит.	7.45	3.37
5	23	В	10 мчч. Критськ. Прпп. Павла і Ніфонта.	7.45	3.38
6	24	С	Прпмц. Євгенії. <i>Навеч. Різдва Хр. Кінець посту.</i>	7.45	3.40
7	25	Ч	⊕ РІЗДВО ХРИСТОВЕ. У. єв. Мф. зач. 2 (1, 8-25). Літ. ап. Гал. 209 4, 4-7); єв. Мф. 3 (2, 1-12).	7.45	3.41
8	26	П	⊕ <i>Собор Пресв. Богор.</i> Свщмч. Євфимія.	7.45	3.42
9	27	С	⊕ <i>Ап., первомч. і архид. Стефана.</i>	7.43	3.43
10	28	Н	Нед. 32 після Р. Хр. 20-ти тисяч мчч. Нікомідійських. Мцц. дів Домни, Агафії і Феофили. Гл. 7. У. Єв. Ін. зач. 66 (21, 1-14). Літ. ап. Гал. 200 (1, 11-19). Єв. Мф. 4 (2, 12-23).	7.43	3.44
11	29	П	14-ти тисяч млад. забитих в Вифлеємі. Прп. Маркела.	7.42	3.46
12	30	В	Мц. Анисії, прп. Зотика.	7.41	3.47
13	31	С	Прп. Меланії Римлянки. <i>Одд. Різдва Христового.</i>	7.41	3.48

ОСОБЛИВОСТІ ЦЕРКОВНОГО БОГОСЛУЖЕННЯ.

С І Ч Е Н Ь.

24 грудня (6 січня). Рано (о 8 год.). Царські часи. Навеч. Різдва Христ. з читанням Єванг. посередині церкви; після полудня вечерня з Літург. св. Василія Веких; після отпуста Літ. посередині церкви ставиться підсвічник з запаленою свічою і клирики співають тропар і кондак свята Різдва Христов. 25 грудня (7 січня). Всенощна починається великим повечерієм. Літ. Св. Іоана Золотоуст. На Літ. замість „Трисвятий“ співається „Єлиці во Христа христистеса“. 1(14). Літургія св. Василія Вел., новорічний молебен. 3(16). Царські часи. Навеч. Богоявлення. 5(18). Літ. св. Іоана Золот. і в свій час окремо од Літ. вечерня з читан. Апост. і Єванг. і після просит. ектенії починається велике водосвяття в церкві. 6(19). Всенощна почин. великим повечерієм. Літ. св. Василія Вел. з хресним ходом на річку, озеро чи криницю для вел. освящ. води. На Літ. замість „Трисвятое“, співається „Єлиці во Христа“. 19 січня (1 лютого). Початок пісної тріоди. В цей тиждень, в нед. Мясопустну і во всі слідуючі недільні дві, кінчає 5-ю неділею Вел. посту, на утрні після Єванг. співаються покаянні тропарі: „Покаяння отверзі мѣ двери“. 26 січня (8 лютого). На утрні в цю неділю і в два слідуючі по „Хваліте імя Господне“ співається псалом 136: „На рїках Вавилонських“.

Л Ю Т И Й.

1 (14). Батьківська субота. 5 (18) і 7 (20). Середа і п'ятниця Сирн. седмиці. Літур. не буває, а совершаються часи іобраз. і вечерня з поклон. і молитва св. Єфрема Сир. 9 (22). Прощена неділя. Вечерня за входом і великим проклянням: „Не отврати лица Твоего“; після вечерні православні християне просять одні у других вибачення гріхів з земн. покл. Во всі тижні великого посту по середам і п'ятницям і на страсти. тижні в понеділок, вівторок і середу—Літургія Ранішосвящених Дарів; по суботам—Літург. Іоана Золот. (крім великої суботи); по неділям Літ. Вас. Вел. (крім Квітної неділі); в останні дні—часи з вечерн. (Літургії нема) 10—12 (23—25). Повеч. з читанням великого канона св. Андрія Критського т. зв. „Мефимони“ (від грецького слова „Мефимон“—„З нами Бог“, або „Єфимони“ від грецьк. слова „Єфиміон“—приспів. 14(27). Служба св. Федору Тирону з благосл. кутії. 16 лютого (1 березня). Споминання встановлення образочитання (842). В кафедр. соборах проголошується „анафема“ ворогам Православ'я, — многоліття і вічну пам'ять його захисти. 22 лютого (7 бер.). 1(14), 8(22)—суботи поминання вмерлих. 23 лютого (8 березня). Пам'ять св. Григорія Палами, вчившого, згідно з Православною вірою, що за піст і молитви Господь осіє віруючих Своєм благодатним Світом.

Б Е Р Е З Е Н Ь.

2(15). На утрні після велик. славосл. винос хреста і поклоніння йому для підкр. постящ. христ. 7(20). По отпусті часів буває покл. Хресту, після чого св. Хрест відноситься в олтар. 9(22) В цю нед. нагад. пам'ять св. Іоана Лівстичн., вказавшого нам в своїй книзі „Лівстичи“ 30 видів добродітелей, ведучих людину до неба. 14(27). На утрні читається звесь канон св. Андрія Крит. Літ. Ранішосв. Дар. 15(28). На утр. читання по част. акафиста Пресв. Богор. 16(29). В цей тиждень нагад. пам'ять прп. Марії Єгипетськ. для доказу кающ. християн, що ніколи не слід тратити надії в милосердя Боже. 23 (5 квіт). Нед. Вайї. На утр. після прочитання Єванг. освящ. і роздача верби. Літ. Іоана Золот. 24 (6 квіт). Початок Страсти. седм. В понед., вівтор. і середу на часах читання св. Єванг. до 31 ст. 13 гл. св. Іоана. В понед. і середу Літ. Ранішосвящених Дарів. 25 (7 квіт). Всенощн. починається вел. пов. На утр. Св. Лк. зач. 4; канон свята; „Честнішую“ не співаємо; славосл. читається; закінч. утрня молитв. св. Єфрема Сирина з трьома покл. без отпуста, утр. Літ. Іоана Зо-

литоуст.; на Літ. св. свята і дня. В середу на часах замість отпуста свящ. читає молитву „Владико Многомилолюбиве“, при чому нарід поклоняється до землі; на Літур. після „Буди імя Господне“ читається молитва св. Єфрема Сиріна с покл. 27(9 квт). Вел. Четв. Літ. Василя Вел. в веч. Зам. „Херувимськ.“ пісні, причастна і пісні „Да ісполняється уста наша“ співається пісня: „Вечері Твоєї Тайнія“. Після Літ. в каф. соб. буває „Чин омовення ніг“. 25(10 квт). На утр. чит. 12 Страстн. єванг. Літ. не буває, а служ. Царськ. часи. На вечерні винос Плащан. на серед. храма. 29(11 квт). Вел. Субота. Наприкінці утрени обнесення плащан довкола храма. Літ. Василя Вел. почин. вечери. (чтання 15 паремій). Зміна чорних риз на світл. Замість „Трисвят.“ співається „Єлиці во Христа“, а замість „Херувимськ.“ — „Да мовчить всяка плоть чоловіча“. Після заамв. молитви—благосл. хліба і вина. 30(12 квт). Пасха. За полун. Плащаниця переноситься в алтарь, де лишається до одд. Пасхи. О 12 год. вночі утр. з хресним ходом довкола церкви. Літ. Іоана Золотоуст.; євангеліє читається на різних мовах. Цілоденний звін і відчинені Царські врата весь тиждень. Після заамв. молитви освят. Артоса. На вечерні єванг. читається свящ., зверненому лицем до народу. Покл. не положені.

К В І Т Е М Ь.

6(19). Після Літ. роздробл. і роздача артоса. 7(20). Поминання усопш. с хресн. ходом на цвинтар. (Радониця). 23 (6 трав). Преполовіння (половина) Пятидес. Після Літ. хресн. хід на воду і мале водосвяття.

Т Р А В Е Н Ь.

7(20). Одд. Пасхи. Вечерня, утрени і Літургія почин. по пасхальному. Прокімен дня. На стих. стихира недільна і стихира Пасхи з припівами. „Нині отпущася“, тропарь нед. гл. 5, екстенія „Помилуй нас Боже“ і обичн. отпуст без хреста. На утр. „Слава Святій“ с кадил. і со стих. Після кафізми „Воскресення Христове“. Канон Пасхи; Честнійшуму не співаємо. На хвалите стихири сліпого і Пасхи. Слава і нині „Воскресіння день“. Славословіє велике і отпуст без хреста. Літ. закінч. Пасх. чином. 16(23). Одд. Вознесення. 17(30). Заупок. служба. Родит. Суб. (Трійця). 18(31). День Св. Трійці і Сшествія Св. Духа на апостолів. Після Літ. вечерня, на котрій читаються три молитви с колінопр. В 1-й Церква молить Бога Отця про вибачення гріхів наших, в 2-й Бога Сина о даруванні нам Духа Премудр. в іспрош. щедрот. од Бога, в 3-й—Бога Сина о даруванні благодаті живущим і о упокоєнні отців і братій по вірі. Храми і дома прикрашаються зеленню і квітами в знак духовного оновління людей силою шедшого Св. Духа. 19(1 черв). День Св. Духа. Напередод. свята всенощн. не положено. Утр. без полієлея, но з Вел. Славосл. Седмиця ця присвячена в честь Св. Духа, як пасхальна—в честь Сина Божого і розрішенням посту на протяг її Церква визнає, що Дух Св. єдиночестен Отцю і Сину. 24(6 червня). Одд. Пятидес. 25 (7 черв). Заг. на Петрів піст

Ч Е Р В Е Н Ь.

29(12). День св. Апост. Петра і Павла. Служба недільна попереджена службою свята. На утр. св. недільне. На Літ. єванг. недільне з Апостолом.

С Е Р П Е Н Ь.

1(14). На утрени, після вел. Славосл., виноситься хрест на середину храма для поклоніння йому. Після Літургії мале водоосвящення на источ. води. Початок Успенського посту. 2) Після отпуста вечерні вносятся священником Св. Хрест в олтарь і вкладається на престолі. 5(18). Предпр. Преображення. 6(19). Після літургії освящення плодів. Розрішення на рибу. 13(26). Одд. Преображення. 14(27). Кінець Успенського посту. 15(28). Дозволяється риба, але не м'ясо і молоко, бо день пісний—п'ятниця. 29(11 вер). В цей день поминаються правосл. воїни на брані убієнні. Після Літург. служиться панахида. Піст.

ВЕРЕСЕНЬ.

14(27). Вся недільна служба відмінюється. Єванг. на утр. і літ. свята; на утр. після єванг. співається „Воскресіння Христове“. „Овят Господь Бог“ не співається. На утр. після вел. славослов. виноситься з олтаря на середину храма св. Хрест для поклоніння йому. В Соборах і монастирях буває особий чин воздвиження Хреста. 21. Після Літургії св. Хрест відноситься в олтарь.

ГРУДЕНЬ.

21 (3 січ). Від цього числа і до 31 грудня в свята на утрени спів. катав. „Христос Рождається“. 21 (3 січ). Нед. 31 перед Р. Хр.—Св. Отець. Гл. 6, У. єв. Ін. зач. 63 (20, 19-31). Літ. Ап. євр. зач. 328 (11, 9-10. 17-23. 32-40). єв. Мф. зач. 1 (1, 1-17). 24 (6 січ). Рано (о 8 г.) Парські часи. Навечер. Різдв. Хр. с читанням єванг. посеред. Церкви. Літургія Василя Вел. в цей день служиться після полудня в 7 год. разом з вечернею. Ап. до євр. зач. 303 і єванг. Лк. зач. 5. За Достойно співаємо „О тебе радується“; після отпуста Літ. посередині церкви ставиться підсвічник з западеною свічою і клирики співають тропарь і кондак Різд. Хр. 25. Всенощна починається великим повечерієм. Літ. Іоана Зол. 28 (10 січ). Нед. 32 по Різд. Хр. Гл. 7, У. єв. Ін. зач. 66 (21, 1-14) Літ. Ап. Гал. зач. 200 (1, 11-19). єв. Мф. зач. 4 (2, 13-23).

ІМЕНА СВЯТИХ, ЯКІ НАЙЧАСТІШЕ ВЖИВАЮТЬСЯ ПРАВОСЛАВ- НИМИ УКРАЇНЦЯМИ.

Увага 1. За браком місця назви місяців подаємо в скороченні: С означає—січень, Л—лютий, Бр—березень, Кв—квітень, Тр—травень, Ч—червень, Лп—липень, Ср—серпень, Вр—вересень, Ж—жовтень, Лст—листопад, Гр—грудень.

Увага 2. Числа при скороченнях означають дні, в які святкується пам'ять святого, напр.: Авакум—липпя 6, грудня 2.

ІМЕНА ЧОЛОВІЧІ.

Авакум. Лп. 6. Гр. 2 і в нед. праотців.
Аверкій. Бр. 26. Ж. 22.
Авсентій. С. 25. Л. 14. Кв. 18. Ч. 12.
Гр. 13.
Агашіт. Л. 3, 18. Кв. 17. Тр. 21. Ч. 1.
Ср. 10.
Агафон. Л. 20. Бр. 2.
Адам. С. 14. В нед. св. отців і праотц.
Александр. С. 25. Л. 23. Бр. 9, 13, 15,
16. Кв. 10, 20. Тр. 13, 20, 26, 29.
Ч. 2, 9, 10. Лп. 3, 9, 10. Ср. 1, 11,
12, 30. Вр. 28. Ж. 22. Лст. 9, 23.
Гр. 12.
Алексій. Л. 12. Бр. 17. Тр. 20. Ср. 9.
Вр. 2, 28. Ж. 5. Лст. 23.
Амвросій. Гр. 7.
Амос. Ч. 15.
Анастасій. С. 8, 21, 22, 24. Кв. 20. Ср. 2,
9. Ж. 25.
Анатолій. Кв. 23. Лп. 2. Ж. 30. Лст. 20.
Андрій. Бр. 18, 29. Ч. 12, 29, 30. Лп. 7.
Ср. 19. Вр. 21, 23. Ж. 2, 10, 17, 24,
Лст. 30. Гр. 2.
Антипа. Кв. 11.
Антоній. С. 8, 17, 19. Л. 5, 10, 12.
Бр. 1. Кв. 14, 18. Тр. 4, 7. Ч. 23.
Лп. 6, 10. Ср. 3, 9, 10. Ж. 10, 17.
Лст. 9. Гр. 7.
Аполінарій. Лп. 23.
Аркадій. С. 26. Бр. 6. Чр. 11. Вр. 18.
Гр. 13.
Арсеній. С. 19. Бр. 2. Тр. 8. Ч. 12.
Лп. 12. Ср. 24. Ж. 28. Гр. 13.
Артемій. С. 4. Бр. 24. Кв. 29. Ч. 23.
Ж. 20, 30.
Архип. С. 4. Л. 19. Бр. 6. Лст. 22.
Афанасій. С. 4, 18. Л. 22. Бр. 8, 9.
Тр. 2, 4. Ч. 20. Лп. 5, 8, 12. Ж. 2,
24. Лст. 7. Гр. 2.
Борис. Тр. 2. Лп. 24.
Вавила. С. 24. Л. 22. Вр. 4.
Валентин. Кв. 24. Лп. 6, 30.

Валеріян. С. 21. Бр. 4. Ч. 1. Вр. 13.
Лст. 22.
Варфоломей. Ч. 11, 30. Ср. 25.
Василій. С. 1, 30. Л. 4, 10, 28. Бр. 4,
7, 22, 26. Кв. 12, 26, 28, 30. Ч. 17.
Лп. 3, 6, 10, 15. Ср. 2, 11. Лст. 28.
Василько. Бр. 4.
Венедикт. Бр. 14.
Викентій. Лст. 11.
Віктор. С. 31. Бр. 10. Гр. 18.
Виталій. В суботу сирну.
Власій. Л. 3, 11.
Володимир. Бр. 22. Лп. 1, 15. Ж. 4.
Всеволод. Л. 11. Кв. 22. Лст. 27.
Вячеслав. Бр. 4. Вр. 27.
Гавриіл. С. 15, 22. Л. 2, 10, 11. Бр. 22.
Кв. 2, 22. Тр. 7. Лп. 12, 13. Лст. 27.
Гр. 13.
Гедеон. В нед. праотців.
Геннадій. С. 23. Ср. 31. Гр. 4.
Георгій (Юрій). С. 8, 22. Л. 4, 11, 14,
21. Бр. 11. Кв. 4, 7, 19, 23. Тр. 13,
16, 26. Ч. 5, 14, 27. Ср. 18, 24. Ж. 2.
Лст. 2, 10, 26. Гр. 29.
Герасим. С. 29. Бр. 4. Тр. 1. Ж. 22.
Гліб. Тр. 2. Ч. 20. Лп. 24. Вр. 5.
Григорій. С. 5, 8, 10, 25, 30. Л. 19, 26.
Бр. 4, 12. Кв. 5, 6, 11, 20. Ч. 15.
Ср. 8. Вр. 30. Ж. 1, 5. Лст. 5, 14,
17, 20, 23, 28. Гр. 7, 19.
Давид. С. 26. Бр. 2. Кв. 12. Тр. 2, 7,
8, 18. Ч. 25, 26. Лп. 24. Вр. 5, 6, 19,
24. Ж. 2, 18. Гр. 23, 31.
Даниїл. Л. 16. Бр. 4. Кв. 7. Ч. 7. Лп. 10.
Ср. 28, 30. Вр. 21. Гр. 11, 17, 20.
Димитрій. С. 27, 28. Л. 11. Бр. 19.
Кв. 13. Тр. 15, 28. Ч. 23. Ср. 9.
Вр. 12, 21. Ж. 26, 28. Лст. 15.
Діомид. Лп. 3. Ср. 16. Вр. 11.
Діонісій. Бр. 10, 15. Кв. 21. Тр. 6, 12,
18. Ч. 1, 3, 26. Ср. 4, 18. Ж. 3, 5,
22. Гр. 17.
Дометій. Бр. 8. Ср. 7.

- Євгеній. С. 21. Л. 12, 19. Бр. 7. Лст. 7.
Гр. 13.
- Євдоким. Лп. 31. Ж. 4.
- Євменій. Ср. 5. Вр. 13.
- Євсевій. С. 14, 20. Л. 15. Кв. 24, 28.
Ч. 22. Вр. 21. Ж. 4.
- Євстафій. С. 4. Л. 21. Бр. 29. Кв. 14.
Тр. 31. Ср. 28, 29. Вр. 10, 23. Лст. 20.
Гр. 13.
- Євтихий. С. 20. Бр. 9. Кв. 6, 21. Тр. 28.
Ср. 23, 24. Лст. 7.
- Євфимій. С. 20. Бр. 11. Кв. 1. Тр. 13.
Ч. 4. Бр. 3. Ж. 10, 15. Лст. 9. Гр. 26,
28.
- Єлисей. Ч. 14.
- Ємилиан. С. 8. Бр. 7. Лп. 18. Ср. 18, 19.
- Єпифаній. Тр. 12. Ср. 25. Лст. 7.
- Єраст. С. 4. Лст. 10.
- Єрмій (Єремій). С. 4. Кв. 8. Тр. 31.
Лп. 6. Лст. 4.
- Єрмолай. Лп. 26.
- Єфрем. С. 23. Бр. 7. Тр. 16. Ч. 8, 11.
- Єремія. С. 14. Л. 16. Кв. 6. Тр. 1. Ж. 5.
і в суб. сирну.
- Захей. Лст. 18.
- Захарія. Л. 8. Вр. 24. Тр. 2, 28. Вр. 5.
Гр. 5
- Зиновій. Ж. 30.
- Зинон. С. 30. Л. 10. Бр. 3. Кв. 10, 12,
18, 28. Тр. 7. Ч. 19, 22. Вр. 3, 6, 17.
Гр. 28 і в суб. сирну.
- Ігнатій. С. 29. Тр. 1, 10, 28. Ч. 26.
Вр. 27. Ж. 8, 23. Гр. 20, 28.
- Ігор. Тр. 25. Ч. 5.
- Іларіон. Бр. 28. Ч. 6. Ср. 18. Вр. 20.
Ж. 10, 21. Лст. 7, 19.
- Ілія. С. 8, 14. Л. 16. Вр. 9. Лп. 20.
В. 13, 17. Гр. 19.
- Інокентій. Бр. 19. Лп. 6. Лст. 26.
- Іполит. С. 30. Ср. 13.
- Іродіон. С. 4. Кв. 8. Вр. 29. Лст. 10.
- Ісидор. Л. 4. Тр. 7, 14. Лп. 6. Ср. 28.
- Іоан (Іван). С. 4, 7, 15, 22, 24, 26, 27,
30, 31. Л. 4, 23, 24, 26, 29. Бр. 5, 9,
20, 27, 29. Ср. 8, 11, 12, 14, 18,
19, 27. Тр. 7, 8, 12, 13, 19, 22, 24,
25, 26, 29. Ч. 2, 4, 10, 12, 13, 19, 24,
26, 28, 30. Лп. 3, 12, 18, 21, 30. Ср.
3, 4, 9, 18, 25, 29, 30, 31. Вр. 2, 3,
7, 14, 15, 20, 23, 26. Ж. 1, 3, 12, 15,
19, 22, 28. Лст. 1, 9, 12, 13, 20, 28.
Гр. 2, 3, 4, 7, 10, 20, 29.
- Іаків (Яків). С. 4, 13, 29. Бр. 4, 21, 24.
Кв. 10, 11, 22, 30. Ч. 24, 30. Ср. 9,
30. Ж. 9, 10, 21, 24. Лст. 1, 26, 27
і в нед. праотц.
- Іоаким. Л. 10. Ср. 16. Вр. 9.
- Іосиф. С. 4, 14, 26. Л. 4. Бр. 20, 31.
Кв. 4. Тр. 7, 20. Ч. 17, 23. Вр. 9,
15, 16, 21. Лст. 3, 20. В нед. праотц.
і в понед. стр. седм., в нед. Мирон.
і в суб. сирну.
- Налинин. Тр. 24. Лп. 29. Ср. 23. Лст. 7.
Гр. 14*
- Калістрат. Бр. 27.
- Карп. С. 4. Тр. 26. Ж. 13.
- Касіян. Л. 29. Тр. 21. Ч. 15. Ср. 28.
Ж. 2.
- Кипріян. Бр. 10. Тр. 10, 27. Лп. 5. Ср.
17, 31. Вр. 16. Ж. 2, 10.
- Кирил. С. 18. Л. 4, 14. Бр. 9, 18, 21,
29. Кв. 28. Тр. 4, 11. Ч. 9, 17. Лп. 5,
6, 7. Ж. 10, 29. Лст. 7. Гр. 2, 8.
- Климент. С. 4, 23. Кв. 22. Тр. 4. Ч. 17.
Лп. 27. Вр. 10. Лст. 22, 25.
- Колрат. С. 4. Бр. 10. Кв. 21. Вр. 21.
- Костянтин. Бр. 5, 6. Тр. 11, 21, 30.
Ч. 5. Лп. 3, 29. Ср. 4. Вр. 19. Ж. 2,
29. Лст. 10, 13. Гр. 26.
- Корнилій. Л. 20. Тр. 19. Ч. 22. Ср. 21.
Вр. 13.
- Косма. Л. 18. Кв. 18. Лп. 1, 29. Ср. 3,
4. Ж. 10, 12, 14, 17. Лст. 1.
- Ксенофонт. С. 26. Ч. 28.
- Лаврентій. С. 29. Ср. 10 і в суб. сирну.
- Лазар. Бр. 8, 17, 18. Кв. 23. Ч. 15.
Лп. 17. Ж. 17. Лст. 7, 17.
- Левкій. Кв. 7. Ч. 20. Ср. 17. Гр. 14.
- Лев. Л. 18, 20. Лп. 1.
- Леонтій. С. 22. Л. 4. Бр. 9. Кв. 24. Тр.
4, 23. Ч. 8. Лп. 10, 17. Ср. 1, 9. Вр.
11, 13. Ж. 17. Гр. 11 і в суб. сирну.
- Лонгин. Л. 10. Кв. 24. Лп. 3. Ж. 19.
Лст. 7 і в суб. сирну.
- Лука. С. 4, 29. Л. 7, 10. Бр. 23. Кв. 22,
24. Лп. 30. Вр. 17. Ж. 18. Лст. 6, 24,
Гр. 11.
- Лукіян. Ч. 3. Лп. 6, 7. Ср. 48. Вр. 8.
13. Ж. 15.
- Макарій. С. 14, 19, 22. Л. 5, 19. Бр. 17.
Кв. 1. Тр. 1, 13, 25, 26. Лп. 15. Ср.
9, 14, 18, 30. Вр. 6, 7, 14. Ж. 6, 12.
Лст. 23.
- Максимилян. Ср. 4. Ж. 22.
- Максим. С. 16, 21. Л. 6, 19. Кв. 10, 28,
30. Тр. 14. Лп. 30. Ср. 11, 13. Ж. 28.
Лст. 11, 22. Гр. 6.
- Маркел. Л. 9. Бр. 1. Ч. 7. Ср. 1, 14.
Лст. 15. Гр. 6.
- Марк. С. 4, 14. Бр. 5, 29. Кв. 5, 25.
Тр. 14. Лп. 3. Вр. 27, 28. Ж. 7, 27-
30. Гр. 18, 29.
- Мартин. Кв. 14. Ч. 27. Ж. 12.
- Матфей. Л. 4. Ч. 30. Ж. 5. Лст. 16.
- Мелетій. Л. 2. Тр. 24. Вр. 21.
- Методій. Кв. 6. Тр. 11. Ч. 4, 14, 20.
- Мирон. Ч. 8. Ср. 8, 17.
- Митрофан. Ч. 4. Ср. 7. Лст. 23.

Михайл. С. 11. Л. 14. Тр. 7, 21, 23. Лп. 12, 29. Вр. 6, 20, 30. Ж. 1. Лст. 8, 22. Гр. 18.

Модест. Тр. 16. Ч. 15. Гр. 18.

Мстислав. Кв. 15. Ч. 14.

Назарій. Ч. 4. Ж. 14.

Нестор. Л. 28. Бр. 1. Ж. 27, 28.

Никита. С. 31. Бр. 20. Кв. 3, 4, 30. Тр. 4, 14, 20, 21, 28. Ч. 17, 24. Вр. 9, 15. Ж. 13.

Никифор. С. 31. Л. 9. Бр. 10, 13. Кв. 9. Тр. 4. Ч. 2, 17. Лст. 13.

Николай (Микола). Л. 4, 28. Бр. 9, Кв. 24. Тр. 9. Лп. 27. Ж. 14. Гр. 6, 24.

Олег. Вр. 20.

Онисим. С. 4. Л. 15. Тр. 10. Лп. 14, 21.

Онупрій. С. 4. Ч. 12. Лп. 21.

Орест. Лст. 10. Гр. 13.

Павел. С. 10, 14, 15. Л. 16. Бр. 4, 7, 10, 17. Кв. 3. Тр. 18. Ч. 3, 23, 29. Лп. 16, 28. Ср. 17, 30. Вр. 10, 23. Ж. 4, 22. Лст. 6. Гр. 6, 15, 23.

Панкратій. Л. 9. Лп. 9.

Пантелеймон. Лп. 27.

Парамон. С. 4. Лп. 28.

Парфеній. Л. 7. Ж. 10.

Пахомій. Бр. 23. Тр. 4, 15, 21. Гр. 29.

Петр. С. 9, 12, 13, 16, 22, 26, 30. Л. 1, 3, 22. Бр. 24. Тр. 3, 18. Ч. 5, 12, 24, 25, 29, 30. Лп. 1. Ср. 9, 24. Вр. 3, 5, 10, 13, 22, 23, Ж. 4, 5, 9. Лст. 22, 25. Гр. 21, 28.

Пимен. Ср. 7, 27.

Полікарп. Л. 23. Кв. 2. Лп. 24.

Порфирій. Л. 10, 16, 26. Вр. 15. Лст. 9, 24.

Проконій. Л. 27. Ч. 25. Лп. 8. Вр. 16. Лст. 22. Гр. 21.

Прохор. С. 4, 14. Л. 10. Лп. 28.

Роман. С. 6, 29. Л. 3, 17, 24. Тр. 2, Лп. 19, 24, 29. Ср. 10. Ж. 1. Лст. 18, 19, 27.

Ростислав. Бр. 14.]

Сава. С. 12, 14. Л. 8, 13. Бр. 2, 28. Кв. 15, 24. Ч. 13. Лп. 27. Ср. 27, 28, 30. Ж. 1, 10. Лст. 1. Гр. 3, 5.

Саверій. Лст. 20.

Самуїл. Л. 16. Ср. 20. Гр. 9.

Севастьян. Л. 26. Тр. 18.

Северин. Ч. 4.

Сергій. С. 14. Бр. 20. Тр. 19. Ч. 28. Лп. 5. Ср. 27. Вр. 11, 25. Ж. 7, 10. Лст. 16.

Сильвестр. С. 2. Кв. 25.

Симеон. С. 4, 26. Л. 3, 10, 13. Бр. 12. Кв. 5, 17, 27. Тр. 18, 25. Лп. 3, 12, 21. Ср. 14. Вр. 1, 12. Лст. 8. В пон. праот. і суб. сирну.

Симон. Тр. 10. Ч. 30. Ж. 10. Лст. 4, 24. Гр. 28.

Софроній. Бр. 11. Тр. 28. Ср. 18. Гр. 9.

Спиридон. Ср. 30. Ж. 31. Гр. 12.

Стефан. С. 4, 14. Л. 13. Бр. 24, 28. Кв. 26, 27. Тр. 7, 17, 24, 25. Ч. 12. Лп. 13, 14, 19. Ср. 2. Вр. 15, 24. Ж. 4, 9, 28, 30. Лст. 11, 28. Гр. 2, 9, 10, 15, 17, 27.

Тарасій. Л. 25. Бр. 8.

Терентій. Бр. 13. Кв. 10. Ч. 21. Ж. 22.

Тимофей. С. 4, 22, 24. Л. 21. Бр. 3, 30. Ч. 10. Ср. 19, 28. Гр. 19.

Тит. С. 4, 27. Л. 27. Кв. 2. Ср. 25, Вр. 27.

Тихон. Ч. 16, 26, 30. Ср. 13.

Трофим. С. 4. Бр. 16, 18. Кв. 15. Лп. 23. Вр. 19.

Фадей. С. 4. Тр. 7, 30. Ср. 21. Гр. 29. Феогност. Бр. 14.

Феодор. С. 26. Л. 4, 8, 11, 17, 23. Бр. 5, 6. Тр. 16, 21, 24. Ч. 5, 8, 15. Лп. 4, 9, 12. Ср. 11. Вр. 4, 5, 12, 19, 20, 22. Ж. 22. Лст. 7, 11, 24, 28. Гр. 3, 27 і в нед. сирну.

Феодосій. С. 11, 28. Л. 5, 17. Бр. 27. Тр. 3. Ч. 9. Ср. 14. Вр. 9. Ж. 12.

Феодот. Л. 19. Бр. 2. Кв. 29. Тр. 18. Ч. 7. Лп. 4. Вр. 2, 15. Лст. 7.

Феоктист. С. 4, 23. Ср. 6. Гр. 3. Ж. 1. Гр. 23.

Феофан. Бр. 12. Тр. 17. Ч. 8, 10. Вр. 9, 22, 29. Ж. 11.

Феофіл. С. 8, 30. Л. 6. Бр. 6, 9. Ч. 12. Лп. 8, 23, 24. Вр. 3. Ж. 10, 21, 26. Лст. 7. Гр. 2, 28, 29.

Ферапонт. Тр. 25, 27. Гр. 12.

Филарет. Гр. 1.

Филимон. С. 4. Л. 19. Кв. 29. Лст. 14. Гр. 22.

Филип. С. 4, 9, 25. Ч. 30. Лп. 3. Ср. 17. Ж. 5, 11. Лст. 14, 15.

Флавіян. Л. 16, 18.

Флорентій. С. 23. Ж. 13.

Фома. Бр. 21. Кв. 24. Ч. 30. Лп. 7. Ж. 6, 10. Гр. 10.

Фортунат. С. 4.

Харлампій. Л. 10.

Харитон. Кв. 11. Ч. 1. Вр. 9, 28.

Хрисанф. Бр. 19.

Христофор. Кв. 19. Тр. 9. Лп. 25. Ср. 18, 30.

Юда. Ч. 19, 30. В нед. праотц. і отців. Юліян. С. 8, 12. Л. 6, 16. Бр. 16. Ч. 3, 21. Лп. 13, 28. Ср. 9. Вр. 4, 12, 13. Ж. 7, 18.

Юлій. Ч. 21.

Ярополк. Тр. 25. Лст. 21, 22.

ІМЕНА ЖІНОЧІ.

Агафія. Л. 5. Кв. 3. Гр. 28.
 Агрипина. Ч. 23.
 Акилина. Кв. 7. Ч. 13. Вр. 27.
 Александра. Бр. 18, 20. Кв. 23. Тр. 18.
 Лст. 6
 Анастасія. Бр. 10. Кв. 15. Ж. 29, 30.
 Гр. 22.
 Анісія. Гр. 30.
 Анна. Л. 3, 10. Вр. 26. Л. 12, 13. Лп. 5.
 12, 25. Ср. 23. Вр. 9. Ж. 4, 22, 29.
 Лст. 3, 20. Гр. 9.
 Антонина. Бр. 1. Ч. 10, 13.
 Аполінарія. С. 5.
 Афанасія. Кв. 12. Ж. 9. Лст. 6.

Валентина. Л. 10. Лп. 16. Ж. 27.
 Валерія. Див. Калерія.
 Варвара. Гр. 4.
 Василіса. С. 8. Бр. 10, 22. Кв. 15, 16.
 Вр. 3.
 Віра. Вр. 17.

Галина. Бр. 10. Кв. 16.
 Глафіра. Кв. 27.

Дарія. Бр. 19.
 Домніка. С. 8. Л. 28. Ж. 4, 12. Гр. 28.

Ева. в нед. праотц.
 Євгенія. Гр. 24.
 Евдокія. Бр. 1. Лп. 7. Ср. 4. Вр. 11.
 Евдоксія. С. 31.
 Евфімія. Бр. 20. Лп. 11. Вр. 16.
 Ефросинія. Л. 15. Кв. 17, 23. Ч. 25.
 Лп. 7. Вр. 25. Лст. 6.
 Єкатерина. Лст. 24.
 Єлизавета. Кв. 24. Вр. 5. Ж. 22.

Зинаїда. Ж. 11.
 Зиновія. Ж. 30.

Ірина. Кв. 16. Тр. 5. Вр. 18.
 Ісидора. Тр. 10.
 Іоанна. В нед. мироносиць.

Калерія (Валерія). Ч. 7.
 Калиника. Бр. 22.
 Капитолина. Ж. 27.
 Катерина. Лст. 24.
 Клавдія. Бр. 20. Тр. 18. Лст. 6. Гр. 24.
 Ксенія. С. 24.

Леоніда. С. 16.
 Ліція. Бр. 23.

Лукія. Лп. 6. Гр. 13.
 Любов. Вр. 17.
 Людмила. Вр. 16.

Марія. С. 6. Л. 6, 12. Бр. 12. Кв. 1.
 Тр. 4, 23. Ч. 7, 9, 13. Лп. 12, 22. Ср.
 9. Ж. 29 і в нед. мироносиць.
 Марфа. Л. 6. Ч. 9. Лп. 4. Вр. 1. Лст. 8
 і в нед. мироносиць.
 Маркеліна. Лп. 7.
 Меланія. Гр. 31.

Надежда (Надія). Вр. 17.
 Наталія. Ср. 26.
 Неонила. Ж. 28.
 Німфодора. Вр. 10.,
 Ніна. С. 14.
 Нонна. Ср. 5.

Олена. Тр. 21, 26. Лп. 11. Ж. 30.
 Олимпіяда. Лп. 25.
 Ольга. Лп. 11.

Параскева. Лп. 26. Ж. 14, 28.
 Пелагія. Вр. 25. Лп. 4. Ж. 7, 8.
 Петроніла. Бр. 31.

Раїса. Вр. 5.

Саломія. В нед. мироносиць.
 Серафима. Лп. 29.
 Софія. Вр. 17, 18. Гр. 16.
 Стефанида. Лст. 11.

Тамара. Кв. 9. Ч. 6. Ср. 11. В неділю
 праотців і в нед. мирон.
 Татана. С. 12.

Февронія. Ч. 25.
 Фебла. Ч. 6, 9. Ср. 19. Вр. 24. Лст. 20.
 Феодора. Л. 11. Бр. 10. Кв. 5, 16. Тр.
 27. Вр. 11. Лст. 14. Гр. 30.
 Феодосія. Бр. 20. Кв. 3. Тр. 29.
 Феодотія. С. 2, 31. Лп. 4, 29. Вр. 17,
 Ж. 29. Лст. 4. Гр. 30
 Феофанія. Гр. 16.
 Феофила. Гр. 23.

Харитина. Ж. 5.
 Христіна. Л. 6. Бр. 13. Ср. 18. Лп. 24.

Юлія. Тр. 16, 18.
 Юліанія. С. 2. Бр. 4, 20. Тр. 25. Ч. 2,
 22. Лп. 6. Ср. 17. Лст. 1. Гр. 4, 21.
 Юстіна. Ж. 2 і в суб. сирну.

СВЯТА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА В ПОЛЬЩІ.

Після світової війни, в Польщі опинилося багато православних. Урядовий перепис населення з дня 30 вересня 1921 р. нарахував православних в Польщі 2.846.508 чоловік. В дійсності вже й тоді їх було далеко більше, бо навіть польські вчені твердять, що перепис зменшив число православних (багато з них подавало себе за католиків). Більшість біженців ще тоді не повернули до дому. Крім цього від 1921 року минуло 9 років, за який то час населення зросло майже на 15 відсотків.

Опираючись лише на урядових цифрах перепису, повороту біженців і природньому зрості населення, — можемо приблизно рахувати православних на три мільйони чотириста сімдесят чотирі тисячі (без православних в Галичині, число яких трудно окреслити).

Вища Церковна Влада.

На чолі Православної Церкви в Польщі стоїть Його Блаженство Блаженніший Митрополит Діонісій.

Церквою править СВЯЩЕННИЙ СИНОД, який складається з голови Синоду митрополита Діонісія та членів: Феодосія, архієпископа Виленського і Лідського, Олександра, архієпископа Поліського і Пинського, Олексія, архієпископа Гродненського і Новогрудського.

Секретарем канцелярії Св. Синоду є п. Ю. Рошицький.

Митрополія і Канцелярія Св. Синоду містяться в Варшаві при вул. Зигмунтовській № 13.

В Митрополії є 1433 парафій та філій.

Вона поділена на 5 єпархій: 1) Варшавсько-Холмську, 2) Волинську, 3) Поліську, 4) Гродненську і 5) Виленську.

І. Варшавсько-Холмська єпархія.

На чолі єпархії стоїть Блаженніший Митрополит Діонісій.

Духовна Консисторія—з чотирох членів: прот. Іоан Коваленко, прот. Антоній Рудлевський, прот. Олександр Суботін і прот. Стефан Грушко. В. об. секретаря Володимир Пантелевич.

Міститься Духовна Консисторія в Варшаві, вул. Зигмунтовська 13.

Православних в єпархії є 229.000 (в тому числі на Холмщині і Підляшю — 205.900); крім того є ще кількадесят тисяч в Галичині.

Парафій і філій—85 (На Холмщині і Підляшю—69, в центральній Польщі—9 і в Галичині—7).

2. Волинська єпархія.

На чолі єпархії стоїть Блаженніший Митрополит **Діонисій**.
Викарним єпископом є Пресвященний **Симон**, єпископ
Крем'янецький.

Духовна Консисторія складається з 5 членів: прот. М. Тучемський, прот. Н. Данилевич, прот. Богішкевич, свящ. Ю. Іваницький. Секретар Консисторії В. Покровський.

Православних в єпархії—1.238.530.

Парафій і філій—680.

3. Поліська єпархія.

На чолі єпархії стоїть Високопреосвященний Архієпископ
Олександр (замешкує в Пинську).

Православних в єпархії—854.700.

Парафій і філій—319.

4. Гродненська єпархія.

На чолі єпархії стоїть Високопреосвященний Архієпископ
Олексій (замешкує у Гродні).

Православних в єпархії—648.400.

Парафій і філій—179.

5. Віленська єпархія.

На чолі єпархії стоїть Високопреосвященний Архієпископ
Феодосій (замешкує у Вільні).

Православних в єпархії—504.000.

Парафія і філій—170.

Манастирі.

Чоловічі: 1) Почаєво-Успенська Лавра, Крем'янецького повіту, Волинського воєводства (Почаїв); 2) Свято-Духівський скіт коло Почаївської Лаври (Почаїв); 3) Свято-Юр'ївський скіт на Козацьких Могилах, Горохівського пов., Волинського воєв. (Берестечко); 4) Яілочинський Свято-Онуфрієвський, Більського пов., Люблинського воєв. (ст. Дубиця, залізні дороги Бересть-Холм); 5) Загаєцький Св. Іоана Милостивого, Крем'янецького пов., Волинського воєв. (Дедеркали, с. Загайці); 6) Крем'янецький Богоявленський (Крем'янець); 7) Дерманський Св. Троїць-

кий, Здолбунівського пов., Волинського воєв. (Мизоч, с. Дермань); 8) Дубенський Хрестоводвиженський (Дубно); 9) Виленський Св.-Духівський (Вильно, Остробрамська 9); 11) Гродненський Борисо-Глібський (Гродно); 12) Жировицький, Словимського пов., Новогрудського воєв. (Жировиці); 12) Мелецький Св.-Миколаївський, Ковельського пов., Волинського воєводства.

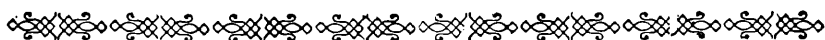
Жіночі: 1) Корецький Воскресенський, Ровенського пов. Волинського воєв. (Корець); 2) Зямненський Свято-Горський Успінський, Володимирського пов., Волинського воєв. (Володимир-Вол., с. Зимне); 3) Обичський Св.-Миколовський, Крем'янецького пов., Волин. воєв. (Шумськ, с. Обиче); 4) Виленський Св.-Маріїнський, міститься в стінах Виленськ. Св.-Троїцького монастиря (Вильно); 5) Березвечський, міститься там-же; 6) Гродненський (Гродно).

Духовні школи.

1) Православний Богословський Відділ при Варшавському Університеті, 2) Православна 9-ти класова Духовна Семінарія у Вильні, 3) Православна 9-ти класова Духовна Семінарія в Крем'янці.

Військове духовенство.

Протопресвітер о. Василь Мартиш (Площа Пілсудського 5). Штатних військових священників 13, нештатник помішників військових священників 8.

ДЕРЖАВНА ВЛАДА І УСТАНОВИ В ПОЛЬЩІ.

Президент Польської Республіки, проф. Ігнатій Мосьціці: Варшава, Замск.

Сойм і Сенат—Вейська, № 4,6,8.

Президія Ради Міністрів—Краківське-Предмістя 46-48.

Міністерства.

Внутрішніх Справ—Новий Свят 69.

Закордонних Справ—Вержбова 1.

Військове. Нововейська 1-5.

Скарбу. Римарська 3-5.

Справедливості. Длуга 7.

Освіти і Визнань. Алея Шуха 38.

Праці і Суспільної Опіки. Площа Домбровського 1.
Суспільних Робіт. Кредитова 9.
Хліборобства і Державних Маєтків. Сенаторська 15.
Реформ Рільних. Площа Домбровського 5.
Комунікації. Новий Світ 14.
Пошти й Телеграфу. Площа Наполеона 8.

Воєводства.

1) Варшавське — Варшава. 2) Келецьке—Кельци. 3) Краківське—Краків. 4) Лодзінське — Лодзь. 5) Люблинське—Люблин. 6) Львівське—Львів. 7) Познанське—Познань. 8) Поморське—Торунь. 9) Станиславівське—Станиславів. 10) Тарнопільське—Тарнопіль. 11) Шльонське—Катовиці. 12) Білостоцьке—Білосток. 13) Виленьське—Вильно. 14) Новогрудське—Новогрудек. 15) Волинське—Луцьк. 16) Поліське—Бересть.

Шкільні округи.

1) Варшавська—Варшава. 2) Лодзінська—Лодзь. 3) Познанська—Познань. 4) Поморська—Торунь. 5) Краківська—Краків. 6) Львівська—Львів. 7) Виленьська—Вильно. 8) Поліська—Бересть. 9) Волинська—Рівно. 10) Люблинська—Люблин.

Головні Банки.

1) Банк Польський, Варшава, Белянська 10-12. 2) Банк Господарства Крайового, Варшава, Крулевська 5. 3) Державний Банк Рільний, Варшава, Траугута 11.

Судова влада.

1) Вищий Суд — Площа Красінських 5. 2) Апеляційний Суд—Площа Красінських 3.

Консуляти в Варшаві.

Австрійський: Кошикова 116. Американський: Ясна 11. Аргентинський: Жаба 4. Бельгійський: Св. Хреста 25. Бразилійський: Алея Руж 4. Болгарський: Уяздовська 39. Англійський (Великобританія) Алея Руж 10. Венгерський: Мокотовська 48. Німецький: Журавя 42. Грецький: Маршалковська 48. Італійський: пл. Домбровського 6. Меконіканський: Гортензії 6. Румунський: Вейська 10. Совітський (Росія): Познанська 15. Турецький: пл. Наполеона 6. Французський: Алея Руж 2. Чехословацький: Злота 4. Швейцарський: Смольна 25. Югослов'янський: Сенаторська 36. Японський: Фоксаль 10.

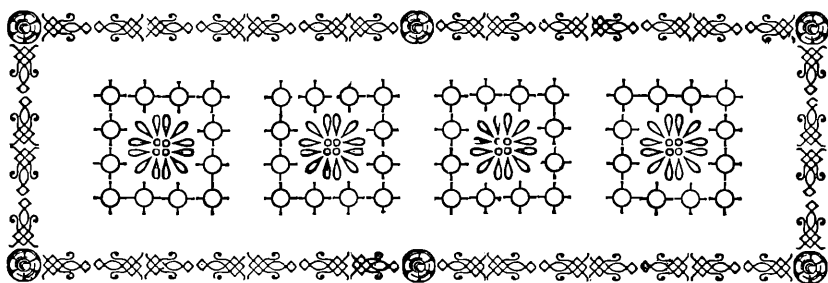
Українські інституції і товариства в Польщі.

Наукове Товариство ім. Шевченка—Львів, Чарнецького 26.
Товариство „Просвіта“—Львів, Ринок 10.
„Рідна Школа“ (УПТ)—Львів, Ринок 10.
„Союз Українок“—Львів, Рутівського 22.
Музичний Інститут ім. Лисенка—Львів, Шашкевича 5.
„Сокіл—Батько“ (рахункове Т-во)—Львів, Руська 18.
„Січ“ (руханкове Т-во)—Корняків 1.
„Союз українських адвокатів“, — Львів, Руська 18.
„Взаємна поміч укр. нар. учительства“—Львів, Осолінських 8.
„Дністер“ (Т-во безпечень від огню)—Львів, Руська 20.
„Дністер“ (Кооперативний Банк)—Львів, Руська 20.
„Земельний Банк Гіпотечний“—Львів, Підвалля 7.
„Краєвий Ревізійний Союз“—Львів, Домініканська 11.
„Центросоюз“ (союз коопер. союзів)—Львів, Зіморівича 2.
„Ревізійний Союз Укр. кооператив“—Львів, Словацького 14.
Книгарня Наукового Т-ва ім. Шевченка—Львів, Ринок 10.
Книгарня Укр. Педаг. Т-ва (УПТ.)—Львів, Руська 3.
Товариство „Рідна Хата“—Холм, Люблинська 80.

Українські газети в Польщі.

„Духовний Сіяч“ (церковно-народний часопис)—Кременець, Духовна Консисторія.
„Діло“ (щоденник)—Львів, Ринок 10.
„Новий Час“ (3 рази на тиждень)—Львів, ул. Боїмів 4.
„Неділя“ (тижневик)—Львів, Бляхарська 6.
„Народня Справа“ (тижневик)—Львів, Боїмів 4.
„Свобода“ (офіц. орган УНДО)—Львів, Ринок 10.
„Український Голос“ (тижневик—націон.) — Перемишль, Побереже 1.
„Громадський Голос“ (орган У. С. Рад. П.) — Львів, Ринок 10.
„Світ Дитини“—Львів, Зіморівича 3.
„Учительське Слово“ (орган Вз. Пом. Укр. Учит.)—Львів, Осолінських 8.
„Жіноча Доля“—Коломия, Нова 1.
„Сільський Господар“—Львів, Зіморівича 20.
„Господарсько-Кооперативний Часопис“—Львів, Словацького 14.
„Літературно-Науковий Вістник“—Львів, Руська 18.

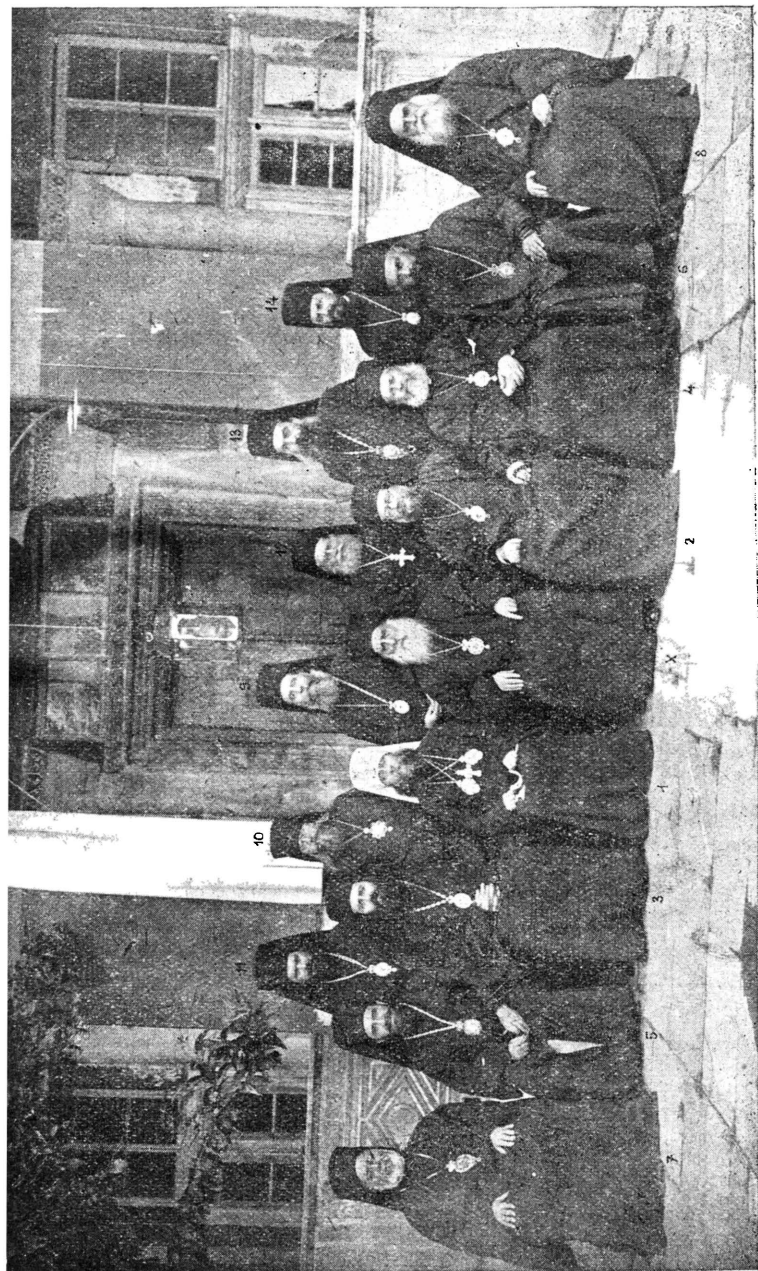

Всеpravославна Конференція на Афоні.

В життю Православної Церкви від часу останнього Всесвітнього Собору (787 р.) набіралася тама сила питань, які вимагають свого всесвітнього розв'язання, що Вселенський Патріярх в Костянтинополі на протязі останніх десяти років уживає всіх заходів до підготування та скликання VIII-го Всесвітнього Собору. Про це кожна Автокефальна Церква має не мале вже листування, а в червні 1930 р. Святійший Вселенський Патріярх Фотій II нійшов можливим скликати Конференцію з представників усіх Православних Церков на Св. Афонській Горі—у Вождьдському монастирі для вироблення й формулювання тих питань, котрі обмірковуватимуться на Всесвітньому Соборі.

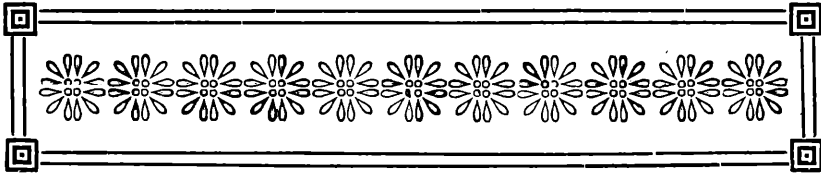
На цій конференції 16 представників від дев'яти Церков працювали на протязі трох тижнів (8—29 червня 1930 р.), обмірковуючи докладно й ґрунтовно всі ті питання, які підлягають вирішенню на Всесвітньому Соборі. Головою цієї комісії, з призначення Вселенського Патріярха, був митрополит Іраклійський Филарет (Вафлідіс), 82-х літній старець, учений автор багатьох праць з церковної історії. Від Польської Православної Церкви в комісії брали участь: Його Блаженство й Високопреосвященний Олексій, архієп. Гродненський і Новогрудський. Не було на конференції представників Російської та Болгарської Церков. Перша не мала можливости прибути з С.С.С.Р., а другіх не було запрошено з тої причини, що каноничні стосунки Болгарської Церкви з Вселенською Патріярхією не урегульовані.

Всеправославна Конференція на Афоні 1930 року.

Х Голова—Митрополит Іраклійський Філарет (Костянт. Патріархат). Члени: 1. Блаженніший Митрополит Діонісій. 2. Митр. Леонтопольський Христофор (Олександр. Патр.). 3. Митр. Євфемійський Ігнатій (Антіох. Патр.). 4. Митр. Ітолемідський Кемаліон (Єрусал. Патр.). 5. Єпископ Ромульський Лукин (Руминська Церква). 6. Єписк. Охридський Микола (Сербська Церква). 7. Митр. Фіатірський Герман (Костянт. Патр.). 8. Митр. Союзський Ієспай (Греч. Церква). 9. Митр. Трапезундський Хрисанф (Костянт. Патр.). 10. Архієпископ Ігудя і Новогр. Огнесій. 11. Єпископ Таровишгський Тит (Рум. Церква). 12. Архим. Калист (Єрус. Патр.). 13. Митр. Кервзігський Афанасіор (Греч. Церква). 14. Єпископ Тимокський Ємелян (Сербська Церква).

Передсобор Православної Церкви у Польщі.

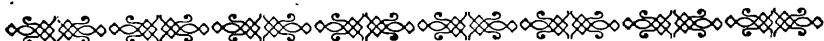
Як відомо, Православна Церква в Польщі отримала свій правний устрій після війни у вересні 1921 р., коли Св. Всеросійський Патріарх Тихон призначив покійного святителя-мученика Юрія Митрополитом Варшавським і Всієї Польщі. З цього часу і починаються змагання Вищої Влади Церковної скликати Собор, що став би закінченням каноничного устрою Православної Церкви в Польщі.

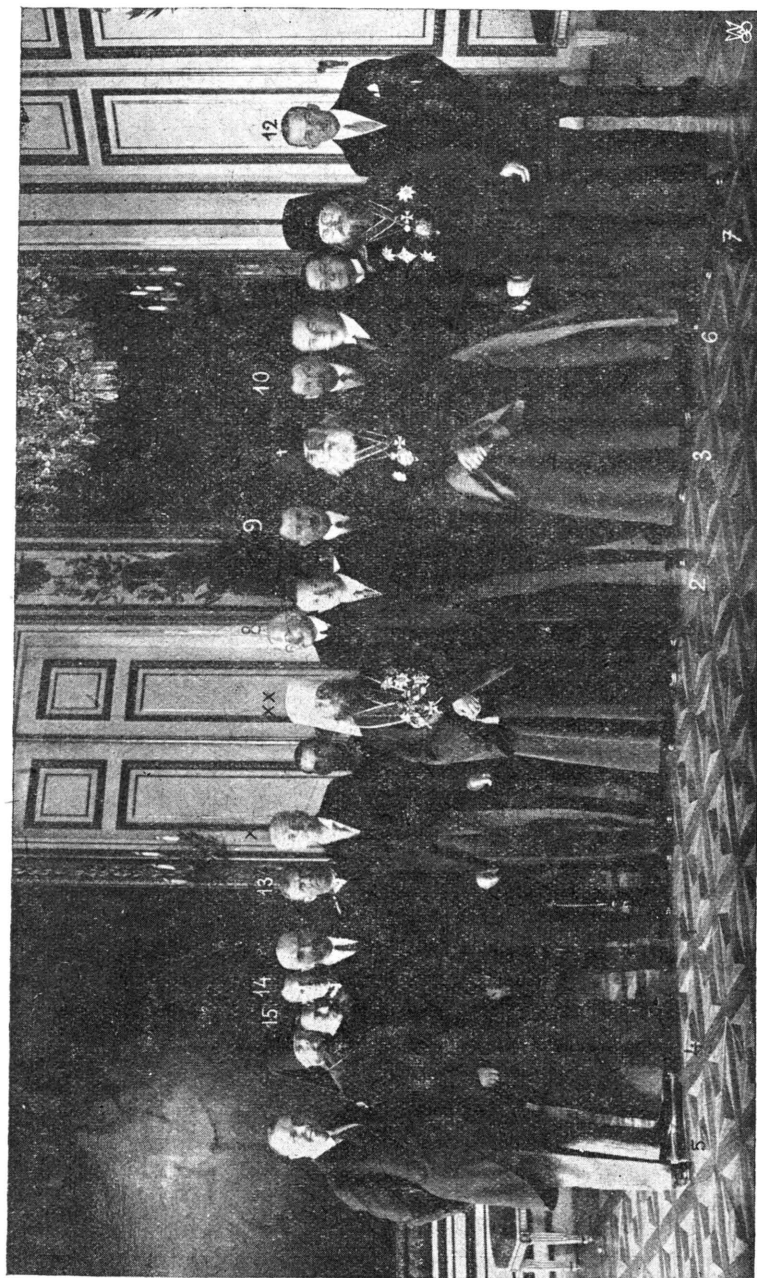
Останню постанову про скликання Собору Св. Синод ухвалив у кінці 1929 р., а в травні місяці 1930 р. відбулася нарада з Його Блаженством представників Уряду по питанню вироблення Статуту Собору й Предсоборного Зібрання.

1-го червня 1930 р. у Варшавській Митрополічій Церкві за урочистим богослуженням, в присутності трох міністрів Республіки було прочитано рескрипт п. Президента Республіки на ім'я Його Блаженства про скликання Предсоборного Зібрання, а 2 червня п. Президент вшанував урочистою аудієнцією всіх членів Св. Синоду, на чолі з Блаженнішим Митрополитом.

29 червня 1930 р. Предсоборне Зібрання відкрилось, і члени його, під головуванням Митрополита Діонісія, почали свою працю. Всіх членів — 30 осіб: Митрополит, два Архієпископи, два професори Православного Богословського Відділу Варшавського Університету, десять духовних і п'ятнадцять світських осіб з усіх кінців Митрополії.

На протязі першої своєї сесії, що продовжувалася до 5-го липня, Предсоборне Зібрання сконструювало шість комісій і почало свою працю над складанням рефератів, якими мають бути висвітлені ті питання, котрі підлягатимуть розв'язанню на Соборі Православної Церкви в Польщі.

На аудієнції у Пана Президента Республіки 2 червня 1930 року.

х. П. Президент Республіки, проф. Ігнатій Мосціцький хх. Блаженніший Митрополит Діонісій. 1. П. Славек, Голова Ради Міністрів. 2. П. Червинський, Міністр Ісп. і Нар. Осв. 3. Високопреосв. Архієп. Феодосій. 4. Високопр. Архієп. Олександр 5. П. Цар, Міністр Справедл. 6. П. Юзефський, Мін. Внутр. Справ. 7. Високопр. Архієп. Олександр. 8. П. Потоцький, Дир. Деп. Ісп. 9. Д-р Адам Лисевич, Нач. Цив. Канц. 10. П. Голушко, Нач. Східн. Відділу. 11. П. Сухенек-Сухоцький, Нач. Відділу Націон. 12. Совітник Михайл Мосціцький. 13. Ротмістр Вацлав Цалевський, ад'ют. П. Президента. 14. Кан. Зигмунт Гужевський. 15. Кан. Болеслав Суминський. 16. Заступник Нач. Військ. Кабін. підполковник Фіда.

По оголошенні денрета П. Президента Республіки в Варшавській Митрополічій Маріє-Магдалінській Церкві 1 червня 1930 року про скликання Церковного Собору і Передсоборного Зібрання.
 х. Блаженніший Митрополит Днісний. 1. П. Червизський, Міністр Існотдць і Народної Освіти. 2. П. Юзефський, Міа. Внутрішніх Справ. 3. П. Цар, Міністер Справедливості.

Варшавське Передсоброрне Зібрання 29 червня 1930 року.

х. Блаж. Митр. Діонисій. 1. Граф Потоцький. 2. Високопр. Арх. Олексій. 3. П. Лелавський. 4. П. Толь. 5. П. Сухенек-Сухешкий. 6. Високопр. Арх. Олександр. 7. П. Собещанський. 8. О. Протопр. Теодоронич. 9. Проф. Огієнко. 10. О. Грушко. 11. П. Моєр. 12. О. Гушенич. 13. П. Світлич. 14. О. Жуковський. 15. П. Гейтрох. 16. П. Сморжевський. 17. О. Зах. 18. П. Кобрин. 19. Пан Бондаренко. 20. П. Родзичевський. 21. О. Протопр. Пашевський. 22. Проф. Лотоцький. 23. О. Юзвек. 24. П. Полінух. 25. Пан Худик. 26. О. Ротальський. 27. Князь Липинський-Троєкуров. 28. П. Николас. 29. О. Лубич. 30. О. Іваськів. 31. П. Велигодський. 32. Пан Родницький. 33. Посол Союзу Хруцький. 34. Пан Пирогів.

ЙОГО БЛАЖЕНСТВО,
БЛАЖЕННІЙШИЙ ДІОНІСІЙ,
МИТРОПОЛИТ ВАРШАВСЬКИЙ І ВОЛИНСЬКИЙ
І ВСІЄІ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ В ПОЛЬЩІ.

Православна Церква НА Волині і Поліссі.

(Історичний огляд).

Християнство дуже рано почало ширитися по Волині і Поліссі. Як знаємо, єпархія зв. Мефодія — себ то Велико-Моравська Держава—сягала аж до р. Буга та до Стиру, захоплюючи таким чином західні частини Волині та Полісся. Ось тому може бути зовсім правдоподібним давній переказ, що на Волині працювали учні Кирила й Мефодія, і вони перші засвітили тут світло віри Христової. Коли ж після смерті Мефодія учнів його розігнано, де-хто з них втік на схід і працював серед неохрещених слов'ян.

Християнство, як офіційну віру, запровадив на Волині і Поліссі князь Володимир Великий зараз по охрещенні Київ, себто по 990 році (тисячу літ тому назад). Швидко потім, деь коло 992 року, заснувало й першу на Волині єпархію — Володимирську. Єпархія ця була тоді дуже великою, бо до складу її входили міста: Володимир, Городно, Бересть, Дорогичин, Більськ, Сураж, Крем'янець, Кам'янець, Кобрин, Бряськ, Боремель, Холм, Любомль, Острів і др. Як одна з найдавніших Володимирська єпархія вдавнину постійно користувалася великою повагою і звичайно займала друге місце (першою була єпархія Київська) серед українських єпархій.

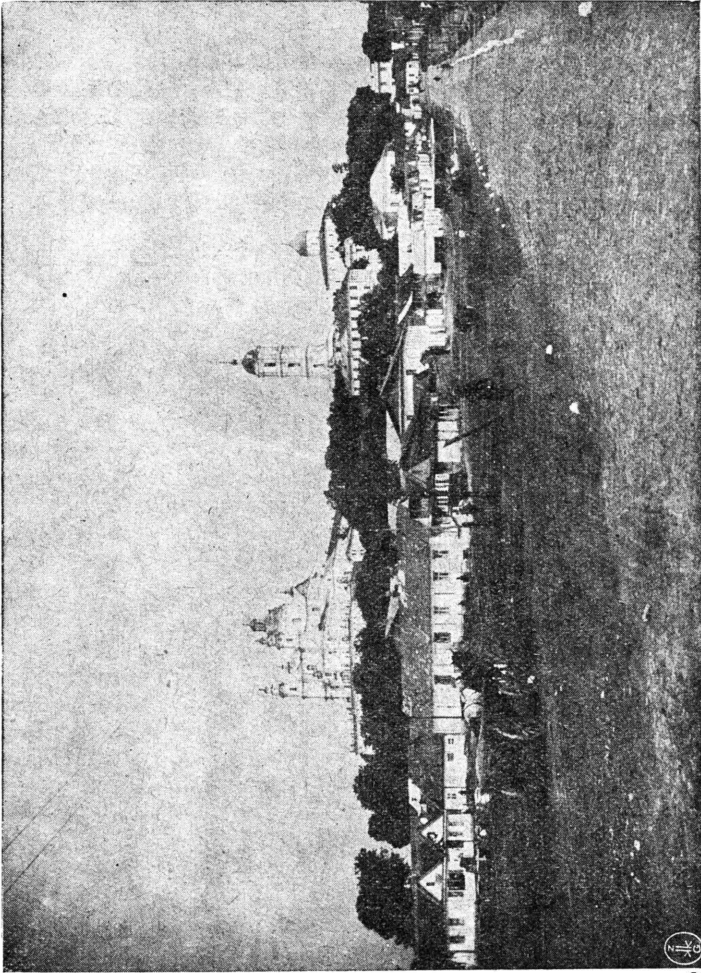
Катедральним містом був Володимир Волинський, а катедральним храмом—Успенська катедр. Перша катедр швидко була зруйнована, і князь Мстислав десь в 1160 р. збудував нову Успенську катедру, де його й поховано. Границі старої Володимирської єпархії часто мінялися, і з бігом часу вона все зменшувалася: так, з неї повстали єпархії: Перемиська, Галицька, Угровська (пізніше Холмська) і Луцька. На самій Волині були головню дві єпархії: Володимирська (це теперішні повіти: Володимирський, Ковельський, Дубенський, Кременецький, Литовсько-Гродненський і Минсько-Берестейський) і Луцька (повіти: Луцький, Остріжський, Рівенський, Старо-Костянтинівський, Новгород-Волинський і Заславський). За короля Володислава в 1635 р. (300 літ тому) Володимирську єпархію скасовано,—її приєднано до Луцької, катедрою якої був храм св. Йоана Богослова в Луцьку.

Заходили різні зміни у Волинських єпархіях і пізніше. Так, коли унія захопила багато церков на Волині, православна людність приєднана була до єпархії Минської. Після розбру Польщі, в 1795 р. встановлено Минсько-Волинський вікаріят, з катедрою в м. Острові. В 1840 р. відновлено окремий Волинський вікаріят з титулом єпископату Остріжського. З 1860 р. Волинська єпархія стає самостійним архієпископством з катедрою в Житомирі (літня в Почаєві); вікарний єпископ жив перше в Дермані, а з 13 квітня 1873 р. в Кременці. В 1891 р. засновано другий Волинський вікаріят—Володимирський.

Волиня і Полісся здавна владзалися цілою низкою видатних єрархів, що багато працювали для розвитку культури цього краю. Першим Володимирським єпископом з 992 р. був Стефан I, родом болгарин. Серед єпископів Волині і Полісся були такі, як святий Стефан, відомий проповідник Леонтій Карпович, Ісак Борискович, Афанасій Пузина, Діонисій Тукальський, Гedeон Четвертинський і інші.

На Волині і Поліссі ще й тепер дуже багато давніх православних храмів. Так, ще Володимир Великий побудував тут храми: Василівський в 992 р. в Володимирі, Успенський там само (а може й Успенський під Володимиром, коло села Хведорівці), Успенський печерний в с. Зимнім і Василівський в м. Овручі. Десь у той же час збудовано й православні храми в Люблині і Холмі. Князь Мстислав Мзномахович у першій половині XII ст. збудував в м. Луцьку церкву св. Дмитрія і Хведора при Пречистенським монастирі. В сьомі верстах від Луцька Галицький князь Данило Романович в XIII в. заляв Жидичинський монастир; він же в Холмі збудував наново Пречистенську катедру і церкви: Івана Золотоустого, Троїцьку і Космо-Демянську. Князь Володимир Васильчиків збудував церкви: Благовіщенську в Камянці Литовським, св. Петра в Бересті, Юрлівську в Любомлі і т. п. Більшість Волинських та Поліських храмів збудована була ще за давніх часів: звичайно, їх часто перебудовувано, тому вони тратили свою колишню форму.

З найдавнішого часу на Волині було багато найріжнійших монастирів. Першим таким був Святогорський Зимненський монастир в с. Зимнім під Володимиром: під монастирем печери. В XVIII ст. монастир цей закрито. Взагалі на Волині було багато монастирів, що не дійшли до нашого часу, напр.: Пересопницький, Пречистенський Луцький, Василівський Луцький,

Зовнішній вигляд Почаївської Лаври.

Жидичинський, Клеванський, Спаський, Чорненський, Вербський, Троїцький Остріжський, Четвертенський, Гощанський і др.,—більше 50 монастирів.

У теперішній час на Волині так само існує чимало давніх монастирів. Перше місце серед них займає Почаївська св. Успенська Лавра, широко відома серед цілого східного слов'ян-

ства. Заснували цей монастир десь по 1240 р. київські чернці, що втікли сюди від татарського наїзду. На початку це був бідний чернечий притулок, і тільки з кінця XVI ст., коли Ганна Гойська щедро обдарувала монастир своїми наданнями, він розбагатів; в 1597 р. ця ж сама Гойська передала до монастиря чудотворний образ Божої Матері. З 1720 по 1831 р. Почаївський монастир був уніятським. Теперішній храм, на місці давнього, вибудовано коштом гр. Миколи Потоцького в 1771—1791 роках.

Загальною пошаною користуються ще такі Волинські монастирі: 1. Дубенський, що заснували його кн. Остріжські десь в XIV—XV вв.; 2. Дерманський, що його заклав десь в 1450 р. кн. Василь Красний; 3. Мілецький, з XV в.; 4. Загацький, Кремянецького повіту, що його збудувала в 1626 р. Ярина Ярмолинська; 5. Загорівський, в 30 верстах від Володимира, з XV в.; 6. Кремянецький Богоявленський, заснований в 1636 р. і другі.

При Волинських храмах та по монастирях поховано багатьох волинських князів та єрархів.

II.

Серед старих осередків українського культурного життя, як Галичина та Київщина, видатне місце вдавнину займали Волинь та Полісся. Входячи в склад Литовсько-Української Держави, Волинь мала певну змогу культурно розвиватися і вивтвила в себе міцний український елемент.

Після акту 1569 р. (Люблинська унія) Волинь з Поліссям увійшли в склад польської держави. Латинство поплило до них зараз же після Люблинської унії і примусило місцевий український нарід міцно стати до оборони своєї віри й культури. Тоді повстали на Волині і Поліссі, головню для оборони батьківської віри, славні церковні братства: Луцьке Хрестовоздвиженське з 1617 р., та Кремянецьке Богоявленське. В XIX ст. засновані: Остріжське в 1865 р., Володимир-Волинське в 1887 р. і відновлене Кремянецьке в 1880 р. Ці братства хорисно працювали в обороні місцевої людности від наскоків римо-католицтва і своїм коштом удержували при собі добрі школи. Згадати треба ще братство Берестейське, засноване при кінці XVI-го століття, яке мужню боронило свою віру при дуже несприятливих умовах свого життя.

Західний вплив, що йшов через Литву та Польщу, значно відбивався на Волині і Поліссі, а це дало їм змогу стояти високо в культурнім відношенні. Нові реформаційні ідеї теж найбільше відбилися на тих землях і справді, аж до половини XVII-го віку, Волинь була тереном, де релігійні змагання кипіли найбільше.

На самій Волині за старих часів було кілька культурних центрів, де провадилась українська культурна праця. Такими

містами були: Острів, Володимир, Луцьк, Ковель, Кремянець, Дермань і інші; або дрібніші, як от: Пересопниця, Дворець, Хорошів і ін.

Серед тих центрів найвидатнішим був Острів, де повстало в XVI ст. велике українське наукове вогнище, славна Академія Острівська, під проводом князя Костянтина Острівського, що згуртував коло себе кращих синів України, її кращі наукові сили.

Вінцем культурної праці в XVI віці на Волині була славна українська Острівська Біблія 1581-го року. Це була найперша повна друкована Біблія не тільки на Сході, але навіть серед всього православного слов'янського світу. І коли потім більш як через вісімдесят років, в 1663 р. спромоглася на друковану Біблію й Москва, то вона простісінько передрукувала нашу Острівську Біблію... Острівська Біблія розійшлася по всьому слов'янському світі і скрізь мала дуже велику пошану.

Св.-Духівський скіт Почаївської Лаври.

Нова ідея про вживання Письма Святого в народній мові найперше й найбільше була зреалізованою на Волині. Тут цю ідею відчували реально, бо реально доводилося боронити православну віру від натиску латинства. Таким чином повстають на Волині переклади Святого Письма на українську мову, напр.: Пересопницька Євангелія 1556 р. в м. Пересопниці, Волинська Євангелія 1571 р. в Володимирі Вол., Новий Завіт в перекладі Валентина Негалевського в м. Хорошеві, Літківська Євангелія 1595 р. в Луцьку і т. п.

В історії української культури колишня Волинь займає першорядне місце; серед культурної праці на першому місці мусять стояти зроблені тут переклади Письма Святого.

В історії українсько друкарства Волинь займає по-
важне місце. Друкарня вдавнину була культурним огнищем,
навколо котрого звичайно працював той чи інший гурток куль-
турних діячів. Вища українська школа на Волині, Академія
Остріжська, деє перед 1580 р. заклала й друкарню, з якої то-
ді й вийшла в 1581 р. славна Біблія Остріжська. Остріжська
друкарня зробила велике діло в справі оборони православного
волинського населення від атаків католиків. Поруч з Остріж-
ською друкарнею працювала й Дерманська.

Крім цих друкарень, в XVII ст. працювали ще друкарні:
Четвертинська, Рохманівська, Чернчицька, Луцька і Крем'янець-
ка, а в XVIII ст. широко знаною стає друкарня Почаївська.

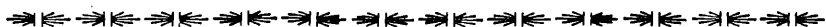
Оце в коротких рисах малюнок давньої Волинської куль-
турної праці. Звичайно, всю цю працю найбільше провадила
Православна Церква, і в цім її величезна заслуга.

III.

В історії українського народу релігійна боротьба, що її
посяно серед нього, належить до найсумніших подій. Частина
його духових провідників-єпископів, зібравшись в м. Бересті в
1596 р. на Собор, проголосила приєднання Православної церкви
до Церкви Римської. Друга частина на православному Соборі
в Бересті позосталася при Православній Церкві і до унії не
пішла. Обидва Собори прокляли один другого. Король Сигиз-
мунд III універсалом з 15 грудня 1596 р. затвердив постанову
тільки тієї частини Берестейського Собору, що прийняла унію
і з того часу нова віра стала офіційно існувати. Зараз же
розпочалися переслідування православних: церкви від них від-
бирано, духовних виганяно. Екзарха вселенського патріярха
Никифора, що головував на православному Берестейському Со-
борі і був провідником православних, арештовано і посаджено
в Марієнбурську твердиню, де він нагло помер.

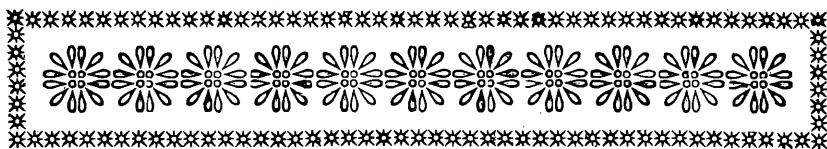
І з того часу розпочалася запекла релігійна боротьба.
Єдиний український нарід поділився на дві ворожі частини і
більше двохсот років вперто провадив внутрішню боротьбу,
яка його зовсім обезсилила і doprowadила до загибелі ті куль-
турні надбання, що їх Волинь та Полісся мали. Уніятам, які
мали за собою світську владу, вдалося прихилити до себе чи-
мало православних церков і монастирів. Все ж таки православ-
ні вперто боронилися. Унію прийняли всі монастирі, а між ни-
ми: Мілецький (з 1707 р., вернувся до православ'я в 1839 р.),
Загорівський (1719—1839), Почаївський (1720—1831), Крем-
янецький (1725—1839), Дубенський (1631—1839), Загацький
(1731—1794), Дерманський (1634—1822), Корецький (1752—1795)
і др. Найміцніше й найдовше оставали православними єписко-
пії Перемишльська та Львівська; ця остання прийняла унію тільки
в 1721 р.

Після розділів Польщі, почалося масове вертання волин-
ського і поліського населення до старої своєї віри.

Чудесне явлення Божої Матери на горі Почаївській.

Пісня в честь Почаївської Божої Матері.

Пасли пастирі віви на горі,
Побачили Матір Божу на скелі.
На тій скелі стопку знати,
Де стояла Божа Мати;
Там воду беруть, —
Всім вірним дають.

* * *

О Пречиста Діво Маріє,
Де в Почаїві Ікона Твоя!
Чуда Твої над чудами
Показала над турками;
Бо Твоя сила
Всіх перемогла!

* * *

З града Збаража в Почаїв прийшли,
Много народу христیان знайшли.
Почалися уганяти,
Як би могли всіх дістати;
Раду складають,
Всі ся змовляють.

* * *

У вівторок рано браму облягли,
Законникові главу стяли;
Він взяв несе свою главу,
Матері Божій дає славу:
Перед Образом паде —
Дух свій предаде!

* * *

А в монастирі плачуть, ридають,
Руки підносять, крижом падають;
Змилуй же ся, Діво—Мати,
Не дай нам погинути

В нещасній долі,
Турків неволі.

* * *

За один бо день з турецької землі
Став у Почасві чернець з неволі
Матір Божу ублагати,
Щоб схотіла відігнати
Злих бусурманів,
Магометанів.

* * *

Божя Матір всім ся з'явила,
Та омофором вірних покрила:
„Не бійтеся, християне,
Не візьмуть вас бусурмане
У свої руки,
У тяжкі муки!“

Іов Желізо перед Марією
Став, на повітря всім видимою,
Просить: „Пані Монархину!
Не упускай тої святині,
Яко Цариця
І Владичиця“.

* * *

Турки—татари сміло ступають,
На гору стріли, як дощ, пускають,
Угоняються з мечами,
Мають стріли за плечами;
Іх же всі стріли
Назад летіли!

* * *

Крикнув на військо турецький паша:
„Усі ми погинули! Не доля наша!
Назад стріли ся вертають
І нас самих убивають.
Що я такого
Бачу дивного?“

* * *

З того ся турки всі дивували:
„Такого чуда ми ще не видали!
Знать з небес Божі сили,
Полки війська наступили,
Нас проганяють
І убивають“.

„Ви, християне“, турок питає:
„Що то за Пани на горі сіяє?
„З нею військо і з мечами
„Поступає все за нами.
„Не йде землею,
„Но облаками!“

* * *

А християне так їм сказали:
„То Матір Божа стоїть з Ангелами;
„Її Образ в монастирі
„Славний, чудний в Божій силі,
„Котру має
„І всім являє!“

* * *

Страхом великим всі вакричали,
Божую Матір „Божком“ назвали:
„На повітря стоїть „Божка“
„З нею прийшло много війська!
„Недоле наша!
„Забитий паша!

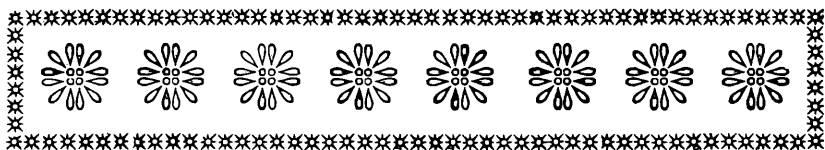
* * *

Всі бусурмане з місця рушають,
З коної падають, карки ламають,
З Почаїва утікають,
Невільників зіставляють:
Марії сила —
Страшна їм була!

* * *

О, Мати Божа, мощна Царице!
Ми пред Тобою падем на лице...
Прибуди у поміч Ти підчас смерти,
Не дай в гріхах нам всім умерти,
Предстательнице,
Всіх Заступнице!

Колядки.

Вечір добрий, пане господарю!
Чи позволите заколядувати?

Надходить Різдво, а з ним, віковою традицією освячений, приходить і щорічний різдвяний круг урочистих звичаїв нашого українського народу.

Цілий день клопоту й поранини: господарі з парубками на подвіррі, жінки в хаті. Цілоденний піст щирий, аж доки зірки на небі не з'являться.

Діти розносять хресним батькам, а також і всім убогим вечерю: гріх був би, коли б хтось у селі сьогодні був без вечері.

В хатах прибрано, святочно; допілку сіном встелено, на столах теж сіно і вкрито білим, як сніг, убрусом; під образами в кутку сніп жита. На діжці кутя та звзвар чекають на господаря.

Батько збирає всіх на урочисту молитву. В сей вечір треба згадати всіх і близьких і далеких родичів, живих і померлих.

Довга урочиста вечєря з метанням куті на стелю.

Далі треба занести хліба худобі, бо вона ж сьогодні з Христом говорить, що ото в яслях народився.

„А над тими яслями
Сірі воли стояли,
На святе дитятко
Своїм духом дихали.
На святе дитятко
Своїм духом дихали,
Поки Суса Христа
Із яसेлиць узяти“.

Не можна в цей вечір забути й деревини в садочку: по вечері біжать хлопці обв'язати її перевеслами.

Милі, дорогі ці шрадівські звичаї, передаються вони з роду в рід, з віку в вік, і — як-то кажуть — все це „старе як світ“.

Для молоді найбільше радості, найбільш поетичної краси дають колядки. Ще б пак! Бігати до півночі по-під віконню, жартувати, співати й бажати всякому всякого щастя.

Скільки тут різноманітності, скільки дотепу можна виказати, скільки всяких здогадів!..

Колядки маємо двох родів. Найстарші йдуть ще з дохристиянської доби. В них нічого церковного немає. Предки наші приблизно в той самий час, як нині Різдво, справляли що року свято Коляди—прославляли поворот сонця на весну. (Знаємо, що 23 грудня по новому стилю сонце починає підійматися вище, і день прибуває). Це початок на майбутнє тепло, а з теплом очікується нове життя. Тому то в ліснях на Коляду діди наші співали про радість життя, про недалеку весну, про її чари любови, про буйний розвиток всіх животворчих сил весни, що давало достаток людям, давало вдоволення, давало повно хліба, давало повно товару (худоби) і т. п. Часом в тих стародавніх колядках співається про те, як молодець в похід вибирається і з ним сімсот молодців, вибираються кудись далеко слави добувати, багатства, великої краси дівочої... Багатство мотивів, незчисленні відміни їх, все це бадьоре, повне життя. Колядники повинні мати свого голову, отамана. Його подекуди називають „березою“. Той, коли вчений, то веде все по по певному пляну.

Ого спочатку звертаються до господаря, викликають його:

„Ой, устань, устань, господароньку.

Ой, дай, Боже!

Побуди свою всю челядоньку.

Ой, дай, Боже!

Ой, най же вона раненько встане.

Ой, дай, Боже!

Світлі світлоньки позамітає.

Ой, дай, Боже!

Тисові столи позастеляє,

Ой, дай, Боже!

Пшеничним хлібом позакладає.

Ой, дай, Боже!

Бо прийдуть до вас вічні гостоньки,

Ой, дай, Боже!

Вічні гостоньки, колядниченки.

Ой, дай, Боже!

* * *

Чи й так:

„Ой, помагайбі, пан господарю,

До тебе!

Біг тебе кличе на перадоньку

До себе!

Ідуть до тебе любії гості,

Любії гості, все коляднички,

Все коляднички, все молоднички.

Вечір добрий, пан господарю, чи є ти вдома, чи нема? Дай ся чути!

Чи поведете колядувати

Колядувати, дім звеселяти?“

* * *

Коли господар щедрий, то викликають:

„Чи дома, дома пан господар?
Ой, сидить він кінець стола,
На нім шуба собольова,
А в поясі калиточка,
В тій калитці сто червоних.
Сему—тому по злотому,
А вам, хлопці, по червоному,
А вам, менші, по калачеві,
А вам, дівки, по молодцеві“.

Далі йде вже звеличання, побажання—інше кожному. Наприклад, господареві:

„Ми всю нічку тай не спали,
Ми ходили, сумували.
Питали ми ся тай господаря.
Допиталися доброго пана
Чи ж ти дома, добрий пане,
Добрий пане, пане Петре?
Ой, ми знаєм, що ти дома
Сиди собі кінець стола,
Кінець стола яворового.
Ходить ті Господь та й по домові,
Ой, роздаючи щастя—здоровля:
У дім здоровля на челядоньку;
По двору щастя на худобочку“.

Далі закінчення — побажання:

„Колись удома, то вийди ід нам
То вийди ід нам, подякуй же нам,
А що ми ось вам заколядували,
Щастям, здоровлям повиншували,
Щастям, здоровлям многая літа.
Многая літа з господинею,
З господинею і з діточками.
Най же вам буде Бог на дорозі,
Бог на дорозі, на кождім броді,
На кождім броді, на перевозі,
При цьому двору та веселсму
А всім посполу, що є в цім дому“.

Господиня величається, ніби пряде золото, і колядники хочуть щоб дати „хоч відпряdochки на ширіночки“.

Парубкові співається про те, що треба дружину в хату взяти, дівчині про милого, якому вона ніби постелю стелить. При цьому парубка порівнюється з ясним місяцем, дівчину з зіркою на небі.

Місяць разом з сонцем і „дрібним“ дощиком—часто в колядках представляються, як товариші, що вихваляються один поперед другим:

„Ой, за горою, за кам'яною
Там збиралися три товариші.
Перший товариш—то сонце красне,
Другий товариш—то місяць ясен.
Третій товариш—то дрібен дощик.
Перший товариш, чимся похвалиш?
— Ой, як я зйду в неділю рано,
То зрадується весь мир хрещений.
Другий товариш, чимся похвалиш?
— Ой, як я зйду з вечора в ночі,
То зрадується худоба в возі,
Худоба в возі, чумаки в дорозі.
Третій товариш, чимся похвалиш?
— Ой, як я впаду тричі у каю
То зрадується жито, пшениця,
Жито, пшениця—всяка пашниця“.

На цій колядці маємо вже вплив християнства. Що далі, то до старих тем вносяться нові, вносяться оповідання про народження Христове, про Ирода, про вбивство 14.000 дітей малих, про трьох царів, що йшли з дарами до Христа. Ці теми при великому впливі церкви і школи останніми часами майже опанували колядки, і нині під цєю назвою в більшості розуміють пісні, пристосовані до християнського свята Різдва Христового.

Євангельські оповідання про Христове народження дали багатий матеріал народіві до творення многих і многих про це пісень—колядок. Співають цих колядок і по хатах і подекуди в церквах. Перед війною тільки Холмщина, Підляшя і Галичина співали колядки в церквах. Решта українських земель вважала це за латинизм, за непристойне для православ'я. Нині цей звичай шириться далі. Цілу Пилипівку вчать сільські хори, щоб на Різдво в церкві колядувати. Всі вони мають прекрасні мелодії і многі повні високої поетичної краси.

Поминаючи ті, що містилися колись у Холмському богослужбові, хочу подати тут кілька колядок, що зайшли до нас з Великої України. Повні вони простоти й принади.

1. „По всьому світу
Стала новина
Діва Марія
Сина родила.
Сіном притрусила,
В яслях положила
Господнього Сина.
2. Діва Марія
Бога просила:
В що ж би я свого
Сина повила?

Ти, небесний царю,
Пришли мені дари
Цього дому господарю.

3. Засіяла зізвда
З неба до землі
Зійшли янголи
К Діві Марії.
Поють Богу пісні,
І господній невісті
Радості приносять.

4. Зійшли янголи
З неба до землі.
Принесли дари
Діві Марії:
Три свічі воскові
Ще й ризи шовкові
Ісусові Христові.

* * *

1. Дивися новина
Нині Два Сина
Породила в Вифлемі
Марія єдина.

2. Не в царській палаті,
А в убогій хаті,
У яскині, у пустині,
А всі будем знати.

* * *

1. Нова рада стала,
Як на небі хвала:
Зізвда ясна над вертепом
Увесь мир осіяла.

2. Пастушки з ягнятком
Перед тим дитятком
На колінця упадають
Христа Бога вихваляють.

3. Просим тебе, царю,
Ти, небесний Владарю,
Даруй літа щасливі
Цього дому господарю.

4. Цьому господарю,
Його господині
Даруй літа щасливі
Усенькій родині.

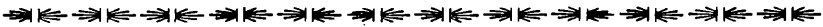
5. Щоб і хліб родився,
Щоб товар плодився
Щоб ніколи наш господар
Нічим не журився.

Ці колядки разом зі старими: „Небо і земля“, „Видить Бог“, „На Орданській річці“, „Предвічний“, „Радуйтеся“, „Даринні“ і многими—многими іншими ходять і живуть в народі. А в Різдвяні свята їх чуємо по-під вікна, чуємо, як юрба хлопців і дівчат закінчила колядку та приказує:

„даруй, Господи!
в кошару овець, а в клуню хлібець,
у хлівець свіней, а в станю коней,
в обору корів, а в пасіку бджіл,
на город зілля, в хату весілля“.

Колядуйте ж собі на здоровля! А гроші на добру ціль віддайте.

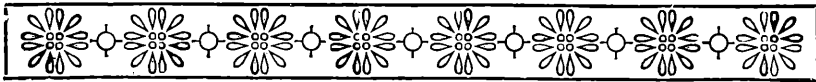
(Стаття С. Козицького, уміщена в ч. 2 „Н. Ж.“ за 1926 р.).

Скільки то грошей переплачуєте у приватних склепах! Як що хочете мати дешевий товар, як що хочете, щоб дохід з торгівлі йшов не до кишені крамара, а Вам,—НЕГАЙНО ЗАКЛАДАЙТЕ КООПЕРАТИВНІ СКЛЕПИ. Напишіть негайно до „Ревізійного Союзу Українськ. Кооператив“ (Lwów, ul. Słowackiego 14), а звідтам одержите всі потрібні вказівки.

Засновуйте КРЕДИТОВІ КООПЕРАТИВНІ БАНКИ!
В них будете переховувати на добрих процентах свої гроші та завжди зможете позичати потрібну суму. За вказівками пишіть: Lwów, ul. Rynek 10, Центробанк.

Закладайте по селах **МОЛОЧАРСЬКІ СПІЛКИ**: вони принесуть Вам велику користь. Вказівки одержите, написавши до „Маслосоюзу“—Lwów, ul. Kościuszki 1a.

Походження християнських свят.

В прастарі часи люди по вірі ділилися на віруючих в єдиного живого Бога (жиди) і поган. Жиди, як відомо, ведуть свою історію від перших людей—Адама і Єви, які согрішили в раю і за те звідтам були вигнані. Коли Бог виганяв перших людей з раю, то їх покарав, але рівночасно обіцяв послати їм Спасителя. Тим Спасителем був Син Божий, який повинен був зійти на землю, прийняти на себе істоту чоловічу і спасти людей від карм Божої і смерті; другими словами, повинен був викупити людей від гніву Божого, перемінити той гнів на ласку. В цьому то викупленню і треба шукати історії походження християнських свят, а не в поганстві, як то силяться доказати де-які з сучасних людей.

З Зачатія Божої Матері—починається історія свят, бо воно положило початок вибавлення цілого світа, позаяк зачаття було по окремій ласці і волі Божій. Встановити стисло початок повстання цього свята неможливо, бо нема ніяких письменних пам'яток, але можна сміло допустити, що його святкування почалося в перші віки християнства. Доказом того є канон і бесіди св. Андрія Критського з VII століття на свято Зачаття Богоматері. Латинська церква встановила святкування цього свята тільки в 1854 р. 8 грудня папою Пієм IX на Римському соборі, коли вона признала догмат, що Матер Сина Божого родилася без гріха. Цей догмат є безпідставним, бо його впровадження на перекір яскравим словам ап. Павла о поширенню первсвіднього гріха на всіх, хто тільки приходить на світ Божий (Рим., 5, 12) і св. Євангелії, яка називає Божу Матір благодатною тільки з дня народження від Неї Спасителя.

Народження Діви Марії. Син Божий, перш ніж родитися на землі, як дійсна людина, для спасення світа, насамперед підготував серед нього свою Пречисту Матір. Коли Вона народилася, її дали ім'я „Марія чи Маріам“ з жидівської мови, то визначає „Пані і Надія“, позаяк Вона повинна була родити Господа, який є очікуванням народів. Свято це встановлено на зорі християнства. Вказівки про це знаходимо в різних церковних письменних працях.

Введення Пресвятої Богородиці,—є день, коли Діва Марія була віддана під опіку церкви. Пісні церковні це свято рахують прообразом ласки Божої, проголошенням спасіння людей, віщуванням Христа. Свято встановлено в прастарі часи християнства. З історії довідуємося, що його святковано в IV ст. по Різдві Христовим.

Народження Предтечи Христового Іоана. Як потрібна буда Синові Божому мати, так потрібний був Йому і Предтеча, який повинен був Йому прочистити дорогу і хрестити Його в р. Іордані. Це потрібне було для визволення людей від перворідного гріху. В Євангелії записано: „о народженні його (Іоана) багато людей втішитися“. Це свято встановлено в перші доби християнства. Між творами св. Отців тої доби находимо бесіди, виголошені в це свято. Іоан родився на шість місяців раніш від Христа.

Благовіщення Діви Марії. Коли прийшов час спасіння світа від перворідного гріха і смерти, до св. Діви Марії був прислан Архангел Гавріїл, який відкрив їй таємницю народження від Неї Бога Слова. Свято Благовіщення встановлено в першу добу християнства. Відомо, напр., що в 3 столітті його вже святковано 25 березня.

Різдво Ісуса Христа. Обіцяний Богом ще в раю першим людям Спаситель народився. Його народження було початком спасення людей. Перші християне пам'ятали про те надзвичайне народження і на цю пам'ятку встановили свято. Воно повстало ще в добу Апостолів. В Апостольських постановах читаємо: „Святкуйте, брати, дні святочні, а насамперед день Різдва Христового, яке нехай святкується вами в день 25 десятого місяця“ (decembri). В іншому місці говориться: „День Різдва Христового нехай святкують: з него починається ласка Божя послана людям народженням Божого Слова з Марії Діви для спасення світа“. В другому столітті на свято Різдва Ісуса Христа 25 грудня вказує Климент Александрійський. В III в. на нього вказує св. Іполит. В кодексі Феодосія, оголошеним в 438 р. та Юстиніана в 535 р. вказується закон про загальне святкування Різдва Христового і т. д.

Обрізання Ісуса Христа і надання Йому імені на восьмий день по народженню, служить закінченням свята Різдва Христового; тому то прастарі отці церкви: св. Амфілохій Ікопійський, Григорій Ниський та Григорій Великий в своїх письмених працях називають день Обрізання восьмим днем по Різдві Христовим. Це свято встановлено в перші віки християнства. До наших часів дійшли бесіди свв. Отців Церкви IV століття, виголошені ними в день цього свята. В IV віці в святкуванні Обрізання, як видно з виголошених бесід Амфілохія Іконійського в день цього свята з'єднано святкування пам'яті св. Василія Великого.

Новий Рік у християн наминає про створення і визволення світа Сином Божим і таким чином служить початком великих добродійств Божих для народу Божого і усього людства. Позаяк Церква православна вірує, що і створіння світа і вістка о народженні Христа (Благовіщення), Його смерть і воскресення сталися в першому весняному місяці березні, то і святкування початку року (Новий Рік) встановлено першого березня. Перенесення цього свята з березня на січень в християнських зем-

ляк запроваджено в 531 р. Діонісієм Малим, монахом. В наших сторонах печаток Нового Року започатковано першого січня у XVIII стол.

Стрітіння. В сороховий день по народженні Христа Його принесено було до церкви Єрусалимської, де Його зустрінули праведні Симеон і Іоаким. На пам'ятку цього Церква ще в прастарі часи стала урочисто святкувати цей день. Його святковано вже в III стол. В VI ст. при імператорі Юстиніані (527—565) Церква Костянтинопольська і Антіохійська перенесли велики нещастя: землетруси і морове повітря, підчас якого вмирало від 5 до 10 тисяч народа. Тоді одному святому чоловікові було вказано, щоб святкування Стрітіння відбувалося урочистійш, як досі. Коли християне в сей день урочистість збільшили, нещастя припинилися. Це було в 544 р. Від того часу і почалося урочисте святкування Стрітіння.

Водохреща—Богоявлення. В сей день Ісус Христос вперше явився до Предтечи Іоана на берег ріки Іордану і зажадав від нього хрещення у воді, яко чоловік. Христос для спасення людей встановлює новозаповітню таємницю „Хрещення“, в якій чоловік омивається від першорідного гріха. Це свято святкувалося вже в добу Апостольську. В Апостольських постановах читаємо: „Нехай буде у вас у великій пошані цей день, в який Господь уявив нам Божество“. Це свято святкувалося так само, як і Різдво, чому в церкві і співається: „Од Вифлеєму до Іордану підемо, бо там світ сушим в темряві вже починає світити“. Тоді зірка планетникам віщувала, нині же Отець світові Тебе показав“. Різдво і Водохреща, з'єднані святками, творять як би одну урочистість.

Спас—Преображення — спомин, коли Христос на горі Фаворі показав своїм ученикам частину своєї небесної слави, щоб зміцнити в їх неокріпших душах віру в Своє спасительне посланництво. Свято встановлено в перші віки християнства.

Вхід Господа Спасителя до Єрусалиму — Вербница. Ісус Христос в останнє йшов до Єрусалиму на свято Пасхи. То був царський вхід, який попередив Його страждання і хрестну смерть. Христа зустрічали, як царя, а за пару днів після того кричали: „Распи! Распи Його!“ Свято встановлено Церквою в перші віки християнства. Доказом того є бесіди з III віку, які були виголошені підчас святкування цього свята.

Пасха або Великдень. На третій день Христос воскрес з мертвих. Він побідив діавола. Християне святкують Пасху на пам'ять свого визволення з неволі діавола і гріха. Свято Пасхи є найстаршим святом християнським. Його святкували св. Апостоли і заповідали святкувати всім віруючим. Свв. Апостолами навіть вказан час святкування Пасхи християнської, а саме після весняного рівня дня і ночі, але не разом з жидами (7-ма постанова Апостолів).

Вознесіння—Знесіння — служить радісним і втішним свідоцтвом dokonання викуплення, примиріння Бога зі світом і

повсякчасного благословення Його на Церкву; чому Господь благословив її і, не докінчив, а продовжуючи благословення, вознісся на небо. Ублагані небеса відкрились і прийняли істоту людську. Це свято Апостольське, бо встановлено ними. В їх постановках о цьому святі читаємо: „По упливі 40 день від першого воскресного дня святкуйте Вознесення Господнє“. Це свято можна віднести до найстарших свят після Пасхи.

Пятидесятниця—Зелені Свята. Нова Церква християнська перед сошествієм св. Духа на Апостолів вже предсвяткувала свою Пятидесятницю, очікуючи пророкованого пророками і Спасителем сошествія св. Духа,—підчас безперестанньої і одностайної молитви (Лук. 24, 53; Діяння 1, 44). Після Апостоли кожнорічно почали святкувати день Пятидесятниці і заповіли споминати його всім християнам ради сошествія Св. Духа. В Апостольських постановках говориться: „Після десяти днів по знесенні буває пятидесятий день від першого дня Господнього (Пасхи); сей день нехай буде великим святом. Бо в третій годині сього дня Господь Ісус послав дари Святого Духа. В Пятидесятницю слуги повинні бути вільні від праці, ради прийдовшого Св. Духа, влитого віровавшим во Христа. Вже в IV в. були складені пісні на це свято Св. Григорій Богослов говорить: „Ми святкуємо Пятидесятницю, сошествія Св. Духа, остаточне доконання обітницї, виконання надії, таємниця велика і високошанована“.

Чесного Хреста. Своїми стражданнями на Хресті Господь наш Ісус Христос спас нас від кари, яка тяжила на людях з часів перебування перших людей в раю. Коли Господь життя і смерті через три дні після своєї хрестної смерті воскрес, жиди боятися і заздрили християнам, що у них є такий цінний духовний скарб, як хрест, на якому був розп'ят Христос, тому вони закопали його (хрест) в землю і таким чином заховали цей скарб, разом з гвоздями і написом. В 119 р. погане, які заволоділи Єрусалимом, по наказу Адріана, вигнавшого жидів, завалили спасительну печеру землею, замостили камінням і побудували поганську каплицю. Мати римського імператора Константина Єлена задумала відшукати св. Хрест. В 326 р. вона прибула до Єрусалиму і Хрест відшукала. Святиню підіймаючи до верху на всі чотири сторони, щоб усі її бачили. На ту пам'ять було встановлено свято Чесного Хреста 14 вересня.

Успіння Божої Матері чи Спління. Богородиця, вмираючи, мовби заснула на короткий час і, вставши, мертвість могильну скинула: побачивши безсмертну славу і життя в сяйві обличчя Самого Господа. На пам'ять і честь Успіння Божої Матері встановлено Церквою свято в стародавні часи християнства. Успінням Божої Матері закінчується спасіння грішного світа, який Богородиця бере під своє опікування. Про це свято споминається вже в VI віці в творах Єронима і Августина, отців Церкви. Після п'ятого Вселенського Собора, визнавшого людське єство Ісуса Христа, на бажання імператора Маврикія

(582—603), одержавшого знамениту побіду над Персами в 15 день серпня, день Успіння Божої Матері оголошено урочистим святом в Православній Церкві.

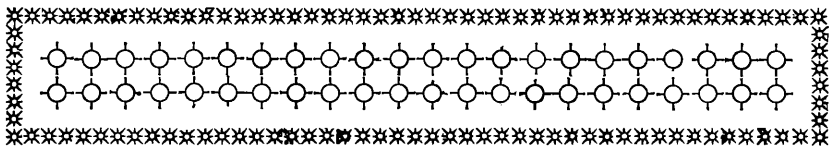
Пророк Ілля. Нарід жидівський почитав Пр. Іллю за одного з найбільших святих пророків, а це видно хочаб з того, що коли жиди бачили Ісуса Христа підчас Його земного життя та Його великі чудеса, то рахували Його за пророка Іллю (Матф. 16, 14). Від доби Апостольської святкування пам'яті Іллі продовжується і донині. Пророка Іллю почитають навіть магометане. В сей день в багатьох країнах моляться Богу, щоб не запанували над грішною землею голод і посуха, як це було в царстві Ізраїльському, по слову пр. Іллі.

З цього коротенького Історичного нарису бачимо, що всі християнські свята є оwoчeм викуплення Христом людей від гріха і смерті. Неправду кажуть ті, що твердять, ніби то наші свята походять від свят поганських. Як бачимо, вони нічого спільного з поганством не мають.

ІСТОРІЯ ПОМИНАННЯ НЕБІЖЧИКІВ.

Поминання небіжчиків доконується по особистим невеликим книжкам—поминанням. Це обичай прастарий. Початок свій веде від первотвіру, який називався диптихом Поминання по диптихам веде свій початок з ооби апостольської (Евр. 13, 7), коли типтих уявляв з себе книжку, складену з двох листків або дощенок, на одній писалися імена живих, на другій—небіжчиків. Імена ці по диптихам прочитувалися діяконом підчас літургії, про це є спомин у Тертуліана, св. Кипріана, св. Діонісія Ареопагита та інш. Від звичайних диптихів відділився окремий відділ їх, куди записувалися імена святих мучеників, сповідників та інш. З цих диптихів відділилися календарі та місяцеслови,—по своїому типові відокремившись від поминання. З часом і звичайний диптих підпав зміні: він одержав форму синодика з елементом оповідання. В синодикові містилися в більшості розмисли побожні о нагороді в будучому житті, правила о поминанні умерших та поминальні молитви засягнені із передмов і патериків. Але синодики не одержали загального поширення. Умовою запису в них були або якісь окремі заслуги для церкви або грошова платня. Чому вони і були в уживанні переважно в монастирях, соборах і рідко в церквах сільських. Б між тим потреба поминання умерших не зменшувалась: кожний бажав поминати своїх близьких небіжчиків на літургії, підчас принесення безкровної офіри, бо, по вірі церкви молитва така дуже й дужь помогала небіжчикам.

За для чого синодики одержали вигляд теперішніх поминань з простим петеліком імен живих і вмерлих, які і читаються підчас богослуження. Форма тих поминань більше підходить до свого прастарого прототипу—диптиху, від якого послідовно утворилася.

Церковні братства.

(Історичний нарис).

Найбільшу допомогу православним людям у боротьбі їх з унією принесли церковні братства. Церковні братства посялилися в нас дуже рано. Вилунилися вони з прастарих звичаїв „братчик“. Братчиками називалися святочні зібрання парафіянами грошей або продуктів. Частина складчини йшла на свічку або інші приношення в церкві, частина на святочний обід з медом і пивом, а частина для бідних. З первовіку тільки тимчасові святочні зібрання стали після в нашій країні постійними. Люде, які займалися ремеслами, об'єднувалися в товариства чи цехі. Цехі одержували назву від роду праці, а саме: шевський, кушмирський, кравецький і др. Цехі засновувалися для взаємної підтримки і більшого успіху в своїх промислах і працях. Де які цехи до числа своїх обов'язків приєднували справи побожності, опіки про церкву, братолюб'я та милосердя. Такі цехи почали називатися братствами.

Найстаршим по добі засновання братством було братство кушмирське, яке повстало в XV в. у Вильні з ремісників-кушмирів. На початку XVI віку воно мало свій затверджений статут. Як видно з цього статута, кушмирське братство улаштовувало в головні свята братські зібрання. Братчики приходили до церкви, приносили свої братські свічки, прислужували під час служби в церкві. Після богослуження улаштовували братські обіди, під час яких пили братський мед. На випадок смерті братчика, братство дбало про його похорон, давало свої свічки під час погребу, відправляло небіжчика до могили, роздавало милостині бідним для того, щоб вони молилися за спокій душі помершого братчика. В тому же XV в. засновано братство у Львові. Як відомо, Галичина ще в XIV в. підпала під владу Польщі. Там гвалтом почали запроваджувати унію. Галичане почали об'єднуватися для оборони прав своєї віри і церкви. Овочем цього і з'явилося братство з парафіян львівської соборної Успенської церкви. Після з'явилися братства в багатьох інших містах.

Бачучи, що український нарід не бажає приймати католицтва, зсуїти придумали в XVI в. унію і почали приготувати до неї наш нарід. Наші предки розуміли, яка велика небезпека загрожує православній вірі від придуманої унії і тому по-

чали об'єднуватися для протиставлення її. Об'єднувалися православні головним чином коло церковних братств. Братства перестають бути стисло-ремісничими. В число братчиків записувалися духовні особи, шляхта, бояре і навіть дуже знамениті наші князі. Зберігаючи у своїх статутах і надалі кращій звичаї і порядки стародавнього часу, братства поширюють тепер свою діяльність. Вони стараються подавати православній вірі саму широку допомогу. Завдяки вступові в число братчиків людей багатих і вчених, братства мали змогу закладати друкарні для друкування і поширення корисних книжок і часом для виховання народу в душі православної віри. З братських швіл: виленської, остріжської і львівської вийшло багато знаменитих оборонців православія. Друкарні також багато допомогли православної вірі. Вони друкували священні книжки, церковно-богослужбові, учительні і др. Друкували вони також і книжки, в яких розкривали тайні заміри ворогів нашого народу і його православної віри.

Справу унії взуїти старалися вести через вищих православних єрархів. Тому вони старалися всіма засобами підірвати прихильність православних єпископів до православної віри. Приниженням, образою, позбавленням прав і матеріального стану взуїти достигли того, що де-які православні єпископи готові були зрадити своїй вірі. Церковні братства поставили собі метою доглядати за єпископами, щоб вони залишались прихильниками православної віри. Право догляду за єпископами і контролю над ними дали братствам східні патріярхи. В 1586 р. антіохійський патріярх Іоаким підчас свого побуту в Галичині, з доручення константинопольського патріярха Єремії II, дав львівському братству грамоту, в силу якої за ним признамо право догляду не тільки за світськими людьми і священниками, але і за єпископами. В 1588 р. так само поступив вже сам патріярх Єремія для виленського братства, а львівському братству дав при тому право стаєропігії, цеб-то право безпосередньої залежності від себе. По цьому праву життя і діяльність братства окреслювалась одним тільки патріярхом, — хоч воно і підлягало владі митрополита, але тільки як владі патріяршого екзарха. Завдяки таким своїм правам, братства з успіхом протиставилися ширенню унії. Авторитет братств був дуже поважний в очах народу. Нарід більше прислуховувався до голосу братств, ніж до голосу єпископів. Коли де-які єпископи задумали зрадити своїй православної вірі і почали радитися з римо-кат. про запровадження унії, то це вони робили тайно від народу. Нарід, керуєний братствами, не хотів і чути про унію. Але коли ж таки унія була споряджена і в Бересті в 1596 р. оголошена, нарід відкинув її, а залишився вірним православію.

Ще більше значіння братства мали в боротьбі православного народу з унією в XVII в., цеб-то після оголошення її у південно-західній Русі-Україні. Запровадження унії примусило об'єднатися всіх. Крім існуючих раніш, появилось багато но-

вих братств, які вступають в зносини між собою для взаємної допомоги в боротьбі з унією. Трудно описати діяльність всіх братств, існувавших в цю добу, а зупинимося тільки на діяльності де-яких з них. На чолі братств стояло братство львівське ставропігійне, яке підвладне безпосередньо патріярхові. Будучи безпосередньо підвладним патріярхові, маючи в числі братчиків багато вчених, заможних осіб, як духовного так і світського стану, львівське братство мужньо боронило права своєї віри, своєї нації і своєї особистости перед королем, владою, судами і сеймом. Своєю школою, виданням книжок, творами своїх вчених членів, воно давало духовну підмогу всій Україні-Русі. Не менше значіння мало для православних і братство виленське. Вильня була головним осередком єзуїтів. Як тільки була оголошена унія, єзуїти захопили всі православні виленські церкви. Православна людність залишилася без церкви. Виленське братство дало притулок православним при своїй церкві, освяченій на початку 1597 р. Подібно братству львівському виленське також видавало книжки в оборону православія проти унії і латинства взагалі. Не раз були заходи знищити братську друкарню; були королівські накази палити книжки, видавані братством; тяжкі кари чekali учителів, які вчили в братській школі дітей в православній настрій. Виленське братство терпеливо переносило всі переслідування. В 1619 р. воно написало листа до львівського братства. В листі воно писало таке: „Братів, будемо подвизатися, преуспѣвая на лучшее, і приносити плоди побожності, виявляючи і поправляючи правовірних. А все починаемое нам від сущостатів за віру Христову, будемо приймати з терпінням і вдячністю Богові, дивлячись на начальника і совершителя віри Ісуса, який залишив нам приклад життя і був досаждаєм, поруган, гоним, біен і убіен, все претерпѣл. Так ми повинні поступати, коли хочемо одержати вінки слави та поселитися з вибраними в небеснім царстві. якого нас сподоби, Христе, Царю предвічний“.

Тверда оборона православія виленським братством заохувала і другі братства, з яких де які віддавали себе під його опіку, признавали його старшинство над собою. На великій Україні найбільше прославилося київське братство. Головні діячі київського братства зосередочили всю свою увагу на зміцнення школи, а з нею православної науки. Київський братський монастир був виключно шкільним монастирем. Київська братська школа принесла велику користь церкві православної, бо вона дала багато знаменитих оборонців православія. Велике значіння київського братства розуміли всі на Україні-Русі, яка майже вся згуртувалася коло цього братства. До київського братства прилучилося українське козацтво, яке давало братству велику підтримку. На Білорусі православля підтримувало братство Могилівське. Відомий зрадник православія і фанатик унії Іосафат Кунцевич відібрав усі церкви від православних в Могилеві. Православні змушені були в недільні і святочні дні

збірatisя на молитву до плетених шалашів за містом. Могилевське братство при допомозі виленського братства збудувало свою власну церкву, об'єднало православних, відчинило свою школу і друкарню. На Волині в ті часи прославилося братство Луцьке. Воно мало свою школу, друкарню, своїх проповідників, учителів, оборонців православ'я.

В нашій Холмсько-Підляшській країні також повстало кілька братств для боротьби з унією. Так, коло 1618 р. повстало братство в місті Холмі. З залишившихся старожитних документів видно, що Холмське братство мало свою школу. Докладних і точних відомостей про холмське братство не збереглося. Не збереглося також відомостей і про більське братство. Але безумовно Більське братство відіграло велику роль у боротьбі з унією; це видно з того, що унія на Північ зашипилася тільки в сто років після її оголошення. Зберігся наказ дідишки міста Білої, княгині Катерини Радзивил з 1690 р. В цьому наказі княгиня Радзивил свідчить, що сто років після проголошення унії підляшський нарід залишався без необхідних таїнств і богослуження, а від православ'я не відступав. Більське братство перестало існувати в 1690 р., коли при більській церкві був заснован княгиною Катериною Радзивил базиліянський монастир.

Більш докладні відомости збереглися про Люблинське православне братство при Спаській церкві.

28 липня 1594 р. митрополит Михаїл Рагоза видав благословенну грамоту на заснування братства в Любліні і школи при братстві. Грамота ця була затверджена королем 22 квітня 1596 р. В травні 1601 р. у братство записалися знамениті князі і бояре того часу: Костянтин Остріжський, Григорій Сангушко Коширський, Юрій Друцький-Гірський, Павел Друцький-Любецький, Юрій Чарторийський, Григорій Четвертинський і др. Вони власноручним підписом дали обітницю боронити Люблинське братство з його церквою, духовенством, селянами і земельною власністю від різних образ і утисків, при чому надали братству нові маєтки й доми, з яких воно одержувало прибутки. В 1607 р. Люблинське братство почало будувати нову муровану церкву, замість згорівшої дерев'яної. В 1638 р. уніїти відібрали цю нову церкву від братства, але в 1650 році на домогання козаків, змушені були повернути її назад. Люблинське братство існувало до 1695 р., коли у нього була відібрана церква і майно, а братський монастир був обернен в базиліянський. Зі знищенням братства не загинуло православ'я в Любліні. Багато з руських православних міщан міста Люблина та його передмість залишилися вірними синами церкви православної і наприкінці ХХІІІ в. прилучилися до люблинських греків, одержавших в 1790 р. дозвіл на будову церкви, „з тим, щоб не дзвонили в дзвони і не допускалися публичних процесій, позаяк і то і друге могло пошкодити патріотичному латинству“.

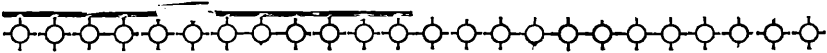
Багато відомостей залишилося також про Замостське братство при Миколаївській церкві.

Це братство було засновано в 1606 р. Воно мало свою братську школу. Успішно боролася з унією. Своє існування Замостське братство припинило в 1699 р., коли унії забрали у нього церкву. Після скасування православного братства православна віра підтримувалася замостськими братчиками до другої половини XVIII в.

Крім вказаних братств, членами яких могли бути люди всіх станів і віку, були ще „братства молодші“. Членами цих братств були люди молоді, не женаті. Братства молодші мали ті ж самі цілі, що і братства старші. Статут в них був такий самий. Закладалися молодші братства з благословення патріархів і митрополитів. Зібранням молодших братств керували два вибрані члени місцевого старшого братства. Зібрання молоді—братчиків відбувалися при церкві і супроводилися бесідами і читанням. Молодші братства існували всюди на Україні-Русі. Так, відомо, що було молодше братство в Києві, Львові, Луцьку, Могилеві, Замості, Люблині і в багатьох інших городах.

Об'єднання наших предків в братства багато допомогло православ'ю в його нерівній боротьбі з унією. Не вважаючи на те, що на стороні унії була уся сила і уся влада, однак православна віра не відразу була знищена. Шляхта, єпископи і священники під тягарем і терором приймали унію, а нарід все протиставився. Тільки при кінці XVII в., коли зруйнували братську організацію нашого народу, стан православ'я похитнули. Ще в XVIII в. латинники не знали, що робити з православним завзяттям і тому видумували різні засоби для знищення православної віри,—православ'є все згасало і в решті-решт була проведена унія.

Нині коначне потрібно взновити братства.

Про т. зв. „ревіндикацію“ церков.

Як відомо, римо-кат. єпископат виточив масові судові позови за „ревіндикацію“ (зворот) 724-ох церковних православних об'єктів, в тому на Волині 145, а на Поліссю—230. Цей факт сколихнув усіх православних, змусив їх до оборони.

Чим же мотивують латинські єпископи свій нечуванний вчинок?

Сторонники „ревіндикації“ оправдують судові позови такими аргументами: 1) церкви православні і їх майно—це, мовляв, колишня власність Римського Костела, забрана насильно

російським урядом і передана православним; висновок з цього: „що було неправно забрано, мусить бути повернене назад“; 2) церкви повинні бути „ревіндиковані“ лише тому, що вони, мовляв, необхідні („niezbędne“) для римо-католицького населення.

Розглянемо ці два аргументи.

Православні церкви, які хотять нині „ревіндикувати“, за винятком може кількох, ніколи не належали до Римо-Католицького Костела. Одні з них були побудовані ще до проголошення на тих землях унії, себто до 1596 року. Наведемо кілька прикладів. Отже: Зимненський монастир, основником якого являється св. Володимир, князь київський, який побудував там десь коло 1001 року Успенську церкву для т. зв. Святогірського монастиря; пізніше, а саме в 1495 р., православний князь Федір Чарторийський на місці старої церкви вибудував нову. Почаївська Лавра заснована десь по 1240 р. київськими чернцями і до 1720 року була православною. Дерманський монастир заложив князь Василь Красний коло 1450 р. Церква в с. Військо, Берестейського пов., заснована в 1587 р.; в с. Здігів, Кобр. пов.—коло 1430 р. Само собою, що є ще багато інших церков, побудованих перед введенням унії, але дуже трудно докладно встановити дату їх збудування, бо документи підчас світової війни здебільша загубились. Тут слід зазначити, що хоча унія офіційно була проголошена в 1596 році, однак тодішнє православне населення ще довго трималося давньої віри. Про це свідчать хоча б такі факти, про які говорилося вище, а саме: вже після 1596 р. на Волині і Поліссі існували довгий час правосл. єпископські катедри (єп. Борискович з 1621 по 1633 р., єп. Пузина з 1633—1650, єп. Тукальський з 1655—1657, єп. Четвертинський з 1660—1685), значить, мусли бути в тих єпархіях численні православні. Монастирі трималися православія майже до половини 18 століття (Мілецький до 1707 р., Загорівський до 1719 р., Почаївський до 1720 р., Крем'янецький до 1725 р., Загаєцький до 1731 р., Корецький до 1752 р. і т. д.). Це вказує на те, що хоча в деяких селах церкви збудовані вже після проголошення унії, вони могли бути тоді православними. І дійсно, документи деяких церков підтверджують це; напр.: церква в с. Нискеничі, Володимирського повіту, збудована в 1643 р., а унія в ній впроваджена в 1760 р.; в с. Заболоть, Ковельського пов., церква збудована в 1795 р., а унію впровадили там в 1797 р. в с. Теробунь, Берестейського пов., церква збудована в 1609 р., коли ще в цьому селі було православія і т. д.

Другу, далеко численнішу категорію, становлять православні церкви, які побудовано вже після скасування унії, себто після 1839 року. Хоча важко тепер зібрати документальні дані про дати збудування церков на протязі майже 100 останніх років, але всеж таки нам вдалося зібрати коло 100 таких фактів. Ось вони:

<i>Церква збудована в році.</i>		<i>Церква збудована в році.</i>	
Александрія	1842	Лище	1889
Антопіль	1857	Малорита	1907
Березя	1865	Мальковичі	1884
Бересть	1906	Матвіївці	1921
Блаженики	1900	Мокрави	1907
Богданівка	1864	Мотоль	1877
Брашевичі	1914	Мищиці	1886
Бронники	1852	Новедь	1875
Булково	1897	Нобель	1925
Буховичі	1861	Новосілки	1881
Бучивь	1913	Озяти	1867
Великорито	1887	Олексинець	1846
Вельмовичі	1865	Олтуш	1872
Верховчі	1910	Омелянець	1908
Верхолісе	1888	Остромачево	1870
Вілія	1905	Пишуки	1877
Високо Литовськ	1868	Погост Загорівський	1897
Вачин	1896	Пожежин	1913
Городно	1908	Поліси	1905
Гутово	1891	Покри	1840
Домачево	1905	Пугини	1904
Дорогостаї В.	1869	Радваничі	1912
Дорогостаї М.	1921	Річиця	1910
Дрогичин	1863	Смедин	1869
Дрогичин	1890	Снитово	1883
Дивин	1900	Страдеч	1883
Загірці	1910	Струго	1876
Збараж	1908	Телятичі	1903
Іваново	1901	Теребежно	1872
Камінь Литовськ	1912	Тростяниця	1874
Камінь Шляхоцький	1903	Тудорів	1914
Кутинь	1864	Хабовичі	1899
Кухоцька Воля	1917	Хойно	1922
Лемешевичі	1894	Чемери	1871
Логішин	1892	Черні	1879
Лохтиші	1864	Черняни	1871
Ляхва	1889	Шпиколоси	1850
Ляховичі (Ксбр. пов.).	1884	Явинки	1910
Ляховичі (Дрогич. пов.).	1884	Яновичі	1877

Чи ж може тут бути мова про якісь правні підстави, про якусь справедливість „ревіндикації“ тих православних святинь? Це ж було б нечуваним насильством! І якоюсь нашішкою звучать слова римо кат. єпископа Лозінського, коли він, пояснюючи православним у своїй брошурці „Послання“ причини „ревіндикації“ говорить: „Коли ти несправедливо одержав кожух свого сусіда, і він жадає від тебе повернення його, то ти мушиш віддати не тільки цей кожух, але винагородити власника за нанесену йому шкоду, бо в душі будеш відчувати, що ти

злодій". Ніхто церкви не крав, православні збудували самі її, а ось тепер її хочать „ревіндикувати". Про якого злодія т у мова?

А тепер про ці церкви, які колись були уніятськими.

Хіба нікто не буде квестіонувати, що населення Волині і Полісся до 1596 р., себто на протязі 500 років, було православне. В 1596 році православний єпископат (і то лише частина його) проголосив унію. Хай буде навіть так, що православне населення без протесту підпорядковалось цьому рішенню. Від того моменту в церкві розпочали молитися за Римського Папу, впровадили деякі каноничні зміни, але сама церква разом з будинками і землею залишилась при давніх власниках-парафіянах, бо церква з майном належить до парафіян.

Через 200 років, а саме в 1839 році, волинський уніятський єпископат проголосив повернення до православ'я. Хай навіть були при цьому акти насильства, хай уніяти протестували. Але є фактом, що населення на Волині і Поліссі не створило окремої групи „опірних", які перестали би ходити до православної церкви (як це мало місце на Холмщині після впровадження там в 1875 р. унії), а продовжували ходити до церкви. Це вказує, що навіть ті волиняки і поліщуки, що вважали би бути уніятами, не ставилися до провславія вороже. Йшли літа, десятки літ, минув майже цілий вік. На цілій Волині і Поліссі не залишилось ані одного місцевого уніята—усе населення стало православне. Старенькі свої церкви по кілька разів вони ремонтували (і хто знає, чи ті ремонти на протязі 100 років не коштували більше, як сама дерев'яна церква!), до тих церков купували образи, хоругви, євангелія і т. п. І нікому в голову навіть не могло прийти, що церква не їх, бо сама така думка противилась би споконвічному праву, що церква належить до парафіян. І ось тому слушно краківська газета „Czas" писала: „Є фактом, що тоді (в 1839 р.) уся уніятська єрархія (за малим винятком) і віруючі на східних кресах відступили від Риму та приєдналися до православ'я. А що б. уніятські церкви і монастирі тим самим перейшли в володіння православного культу, — то це вже було логічним наслідком цього відступництва від Риму".

Як що навіть усі ті докази не вистарчили б, як що хтось мав би ще сумніви що до прав нинішніх православних до б. уніятських церков, то кому ж слід було б їх віддати? Безумовно уніатам! Але на це не претендує, цього не хоче сам найвищий зверхник уніятської Греко Католицької Церкви митрополит Шептицький, який став на єдино православному становищі: залишити вірним їх святині.

В усякому ж разі про права римо-католиків до б. уніятських, греко-католицьких церков не може бути й мови!

2) „Церкви повинні бути „ревіндиковані" тому, що вони необхідні („niezbędne") для римо-католицького населення". Так говорить і римо-катол. митрополит Ялбжиковскі і єп. Лозинскі.

Але статистика виказує зовсім противне: церкви не тільки не „niezbędne“, але саме вони „zbędne“ (зайві) для латинників, натомість абсолютно „niezbędne“ для православних. Пригадаймо:

Після „ревіндикації“ на Волині і Поліссі було 6 700 православних парафій по 2,990 вірних і 543 римських парафій по 518 вірних! І то на підставі офіційного перепису населення, який по твердженню навіть польських вчених кривдить православних. Але ще яскравіше виглядає ця „необхідність ревіндикації“ в окремих повітах. В Берестейському повіті є 100,920 прав. і 25,024 р. кат., прав. парафій там є 51, а костелів — 12; хочать „ревіндукувати“ 50 церков, в тому 42 парафії і філії; залишилось би 9 прав. парафій по 11 213 чол. і 71 костелів по 212 чол. В Дрогичинському пов. є 67,005 прав. і 2,024 кат.; прав. парафій і філій є 24, а костелів—3; хочать „ревіндукувати“ 27 церков, в тому числі 23 парафій і філій; залишилась би 1 прав. парафія („Суботи“) а 67,005 чол. і 30 костелів по 68 чоловік. В Крем'янецькому повіті є 206,622 прав. і 19,155 р. кат.; прав. парафій є 113, а р. кат. 14; „ревіндукують“ 34 церкви в тому 26 парафіяльних, Почаївський і Крем'янецький монастирі; залишиться 87 прав. парафій по 2,375 чол. і 48 р. кат. по 399 чол.

Або наприклад є у Берестейському повіті така гміна Олтуш, в якій живе 5 римо-католиків (див. „Skorowidz“) і для тих 5 осіб хочать „ревіндукувати“ 4 церкви!!

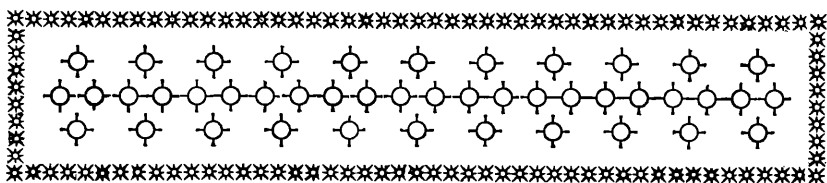
А може ця „niezbędność“ полягає на тому, що власне в тих селах, в яких хочать „ревіндукувати“ церкви, є велике скупчення римо-католиків? Подивімось до „Skorowidzu miejscowości Rzeczypospolitej Polskiej“, тому VIII і IX. Там знайдемо, що в 65 місцевостях в яких об'єкти підлягають „ревіндикації“ нема ані одного римо-католика, в 73-х є їх не більше п'яти, в 76-ти не більше двадцяти і т. д.

Виходить так, що до села „Суботи“ мусіло б їздити до церкви 67,005 православних з цілого Дрогичинського повіту, а до „niezbędnych“ в кількадесяти селах костелів треба б спроваджувати з інших місцевостей костельного сторожа, бо не було б кому навіть задзвонити!..

Так виглядають судові позови р. кат. єпископату.

Будемо надіятись, що суди відкинуть ті позови, але все ж православні повинні бути на сторожі та всіма способами допомогти обороні церкви: зібрати історичні матеріали відносно церков і церковної землі, надсилати грошові пожертви і т. п. *).

*) Хто бажав би ближче познайомитись зі справою „ревіндикації“, може виписати з Синодального Складу в Варшаві (Zygmuntowska 13) книжку „Процес за Православні Церкви“ В. Косоноцького.

В кого вірують різні народи?

Кожна людина, яка живе на світі, вірує в якусь вищу силу, яку шанує і якої боїться. Віру має кожний окремий нарід. Словом кожний, чи то людина, чи цілий нарід має свого Бога. Ріжниця тільки в тому, що не всі однаково вірують, не всі однаково його розуміють, не всі однаково його шанують і його бояться. Є ще на світі майже половина людей, які вірують в багатьох богів, в духів, яких взагалі добачують всюди. Наприклад, американські мурина (негри) поклоняються і приносять жертви деревам, скелям, рікам, джерелам, сонцю, місяцю та зорям. Індуси також вірують в різних богів. Людей, які не вірують в Одного Живого Бога, називають поганями. Такими були колись і наші предки. Першими завели християнську віру серед слов'ян ученики свв. братів Кирила та Мефодія, а остаточно закріпив її у нас князь київський Володимир в 988р.

В одного Бога вірять половина людей на світі. Ці народи діляться на християн, магометан та жидів. Християне вірують в Одного Бога, Його Сина і Духа Святого. Їх наука міститься у св. Євангелію і в св. Письмі Нового Завіту. У християн два обряди: грецький і латинський. Українці майже всі визнають обряд грецький з тою лише ріжницею, що дев'ять частин їх—греко-православні, а одна десята частина греко-католики (уніяти), вони визнають своїм головою церкви папу римського. Майже всі народи білої раси — християне, цеб-то вся Європа й Америка (частина).

Народи магометанські вірять в Одного Бога (Алаха), а за підставу віри мають коран, науку пророка Магомета. До магометан належать всі турки, татари, перси, частина індусів і др.

Жиди вірять в Одного Бога (Єгзу), а за підставу своєї віри беруть науку Мойсея й пророків, а також талмуд. До жидівської віри належать всі жиди і незначна частина інших народів.

Майже третина людства вірує в Будду і Браму. Вони називаються буддистами і браминцями. В Браму вірують індуси, а в Будду китайці і японці. Нарід вірує, що Будда і Брама були пророками. Тепер їх визнають за богів. Крім них вони визнають ще інших богів, яким будують величезні святині. Наука Брама і Будди дуже виразно наказує любити ближнього і бути добрими до всіх і всього, що живе на світі.

Дитячі товариства чемності.

Кілька років тому в Англії засновано „Національне дитяче товариство чемності“. Членами товариства чемності можуть бути дівчата і хлопці від 5 до 15 років. Вони дають підпис що до виконування статуту товариства. Статут роздається всім членам товариства і читається їм раз в тиждень голосно.

Після воєнних звірюх моральність страшенно середь молоді підупала. Вона Бога і гріха не боїться, встиду не соромиться. За нечемність наших дітей в першу чергу терпимо ми — батьки, а після вся громада. Треба негайно і обов'язково взятися за виховання наших дітей. Одна людина, чи одна родина в так важній справі нічого не порадить. Треба обов'язково об'єднатися всім і піти за добрим прикладом англичан, об'єднати наших дітей в товариства чемності.

Статут товариства такий:

§ 1. Вдома. Будь завжди: 1) шануй батьків, 2) чемним до братів і сестер, не кривдь їх, ділися з ними, 3) ввічлив з челяддю, пам'ятай, що вона живе не в рідньому домі і не в рідній сім'ї.

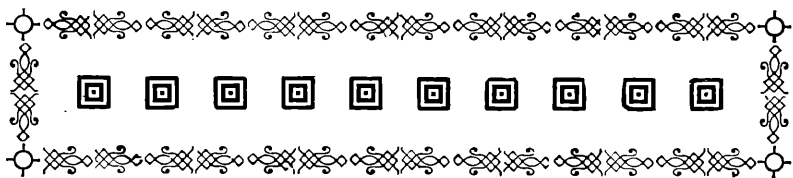
§ 2. В школі: 4) шануй учителів і вихованців, 5) не риж і не мурай шкільних лавок, 6) не мурай книжок, 7) не допускайся до того ніколи, щоб кого небудь покарали за тебе: бо це не сумнію, 8) не називай товаришів бридкими прізвиськами.

§ 3. Підчас забави: 9) підчас вибору гри згоджуйся з більшістю; краще довше забавитися, ніж стратити час в суперечках, 10) не будь злим, коли програєш. 11) не задавайся, коли виграєш, 12) не смійся з того, хто програв, 13) суворо і чесно тримайся правил гри.

§ 4. Коло столу: 14) не будь ласим, 15) не говори, коли маєш їжу в роті, 16) не їж з ножа: можна покалічити язик і губи, 17) Не розкладай локтей на столі.

§ 5. На вулиці: 18) не штовхайся, 19) дай дорогу старшим, 20) не гапся, 21) не мурай стін, дверей, брам, 22) не руйнуй чужої праці, 23) не дражнися з тваринами, 24) не смійся зі старших, калік та жебраків.

§ 6. Завсіди і всюди: 25) будь уважним до старших: відчиняй їм двері, жминось капелюш, крісло і т. д.; вставай з свого місця і вступись, коли треба; не протягай перший руки, коли з тобою здоровається старший; не втручайся до розмови старших, 26) уникай грубих і лайливих виразів, 27) не забувай говорити „прошу“ або „дякую“, 28) ніколи не спіяюйся і виконуй данну обітницю бути добрим і моральним, 29) будь охайним і чопурним, 30) від кепського втікай, дсброго слухай, 31) вчись берегти своє здоров'я і за все дякуй Богови.

Про рідню мову.

По чім найлегше пізнати, що ми, Холмщане, належимо до українського народу?

Найлегше це пізнати по нашій мові. Наша рідня українська мова,—це великий, найдорожчий скарб, який заховали і передали нам прадіди, діди і батьки наші. І наш святий обов'язок любити, скрізь уживати її і навчати її своїх дітей. Бувало, на Холмщині ми часом забували про цей наш обов'язок і де-що закидали по-польськи, або по-московськи. Ми раді і втішні, коли хто заговорить до нас нашою мовою. І все, що гарне, всі мудрости світа, науку, освіту, письменство—ми найліпше зрозуміємо, коли це все — на нашій рідній мові. Наша мова стара. Наші предки розмовляли нею більше 1000 років. Наша мова колись лунала по всій Холмщині і Підляшшу від краю й до краю. Нею розмовляли селяне, князі, бояри і пани (шляхта).

Чим визначається наша мова?

Визначається наша українська мова своєю красою. Знавці рідних мов признають за нашою мовою друге місце між іншими європейськими мовами (перше місце займає мова італійська) і перше між мовами слов'янськими: вона мелодійна, мусикальна.

Чи українська мова одна на всій Україні?

Одна й та сама на всій Україні. Але як інші прастарі мови, так і наша має де-які відміни (діалекти), бо не скрізь однаково вимовляються де-які слова. Але корні слів і стрій речі скрізь однакові. Найбільше чистою і гарною українською мовою говорять на Полтавщині.

Як вважати тих, що рідної мови не шанують?

Хто не шанує рідної мови, той не шанує самого себе, ані своєї родини, ані своїх прадідів, які тою мовою розмовляли, але найбільше не шанує своєї рідної мови, з грудей якої він висав ту мову з молоком. А хто встидається рідної мови, той не варт щоб його люде шанували, бо він варт ганьби і погорди. Бо, встидаючись рідної мови, він зневажає всіх і все рідне; він зневажає цілий наш нарід.

Мово рідня, слово рідне:

Хто вас забуває,

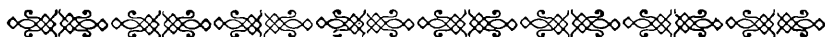
Той у грудях не серденько,

Тільки камінь має.

Чесний, правдивий холмшак і підляшак-українець ніколи не буде встидатися своєї рідної мови: він скрізь і сам буде розмовляти своєю мовою ще й пильнувати буде, щоб всі її шанували. Послухаймо, що каже про це наш батько Тарас Шевченко:

Учітесь, брати мої,
Думайте, читайте,
І чужому навчайтесь,
Свого не цурайтесь:
Бо хто матір забуває,
Того Бог карає,
Чужі люде цураються,
В хату не пускають.

Наші письменники.

Кожна людина має той чи інший дар, ті чи інші здібності. Одна чудово співає, друга — грає на якомусь струменті, третя малює, четверта пише. Про останніх говорять, що вони мають письменницький або поетичний дар. Ті, що пишуть віршами називаються поетами, а ті, що пишуть прозою — прозаїками. Поетові доволі щось побачити або почути, як він опише цю нагоду віршом. Про таких людей говорять, що вони пишуть „в лад“. Коли ви читаете вірші, то часом самі сльози вам ллються з очей. Поет з роду має здібність все гарно оповідати, до душі промовляти.

Талановиті люди є всюди: і в селі, і в місті, і серед бідних, і богачів, і у всіх народів. Є поети, навіть зовсім неграмотні. Вони складають чудові пісні, які ми співаємо: то думки, коломийки. Вони складені поетами незнайомі, невідомі. Коли б цим людям дати освіту, то звичайно, у них дар краще б розвинувся і тоді такий поет до дару свого додав би знання, і вірші вийшли б кращі і змістовніші.

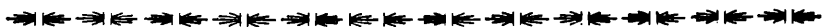
Одні поети мають дар більший, другі менший. Найбільше талановитими поетами і письменниками рахуються ті, що своїми творами дивують весь світ, і тому ім'я їх є довговічне, про них говорять, що вони „генії“ (слово грецьке). Наприклад — Тарас Шевченко є поетом — генієм. У нашого українського народу було і є багато письменників і поетів. Вже з перед 750 років в нас є одна поема, в якій невідомий поет описав бійку князя Ігоря з половцями. Але ці прастарі поети не писали своїх творів народною мовою, а більше зближенню до церковно-слов'янської. Першим нашим українським поетом, який писав народною мовою, був Іван Котляревський (1764—1838). Він переклав з латинської мови велику поему «Енеїду» і видав її

в українській мові в 1798 р. З цих праць і починається наше славне письменство. Він також написав „Наталку Полтавку“, яку тепер залюбки виставляють всі наші театри і аматорські гуртки. Багато було в нас поетів і письменників, але ми зупинимось тільки на кращих з них. На Великій Україні були: Гр. Квітка, Гребінка, Костомарів, Марко Вовчок, П. Куліш, Ст. Руданський, М. Старицький (написав „Ой не ходи Грицю“), М. Кропивницький, Тобилевич, Нечуй-Левицький, П. Мирний, М. Коцюбинський, Леся Українка, С. Черкасенко. Але найбільшим і найталановитішим був Тарас Шевченко (1814—1861). Він написав безсмертного „Кобзаря“. Багато було письменників і поетів в Галичині; серед них перше місце побіч з Шевченком займає поет, діяч і вчений Іван Франко (1859—1916). Він написав багато творів віршами і оповідань про злидне життя українського селянина і робітника та взагалі про гірку долю України.

З письменників, що живуть на Україні за Збручем є такі: Тичина і Рильський. На еміграції працюють: О. Олесь, С. Черкасенко, В. Винниченко і Е. Маланюк. По цей бік Збруча: Ольга Кобилянська, В. Стефаник, Богдан Лепкий, В. Будзиновський, А. Чайківський і др.

Було б добре, коли б наш нарід помаленько купував собі твори наших письменників та знайомився з їх працею. І в нас на Холмщині є поети і письменники, але про них мало хто знає, бо вони пишуть і співають тільки про Холмщину. Багато пише наш поет М. Кумедький, селянин з села Тучап, Грубешівського повіту.

Через те що ми, українці, живемо в дуже скрутному становищі у матеріальному і політичному, дар наших письменників не може розвинути ся так, як у письменників інших щасливих народів. Але треба пам'ятати, що в нас є багато духовної сили. Будемо надіятися і чекати кращої долі, тоді пскращає і доля наших письменників і нашої книжки.

Чорт і п'ятика.

(Легенда).

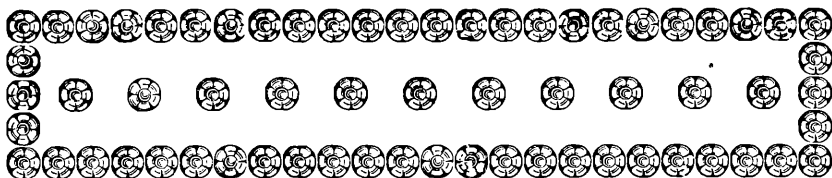
Одного разу з'явився людині чорт в страшному своєму вигляді і сказав:

— Ти повякнен вмерти; але я тебе помилую, коли ти виконаєш слідуєчі три умови: або вбий свого батька, або набий сестру, або напийся горілки.

Задумалася людина. Що зробити? Як постугити? Вбити того, хто дав мені життя? Це неможливо. Бити сестру? І жаж, і грих!.. Найкраще я вип'ю горілки.

Випив один келишок, а там і два і три... і в решті решт напився. Напившись, набив сестру. Батько вступився за дочку. Син реєсердився, кинувся на батька і вбив його. Чорта налякався,—горілки напився і батька вбив.

Ось до чого доводить горілка.

ДУМКИ ВЕЛИКИХ ЛЮДЕЙ О П'ЯТИЦІ.

„Як дим відганяє пчіл, так п'ятика усуває духовні дарування. Коли вино керує п'яком, він подібний до коня без узди“.

Св. Василій Великий.

„Чорт нікого так не любить, як п'яків, тому що ніхто так не виконує його злої волі, як п'як. Втікай від вина, як від змії“.

Св. Іоан Золотоустий.

„Ані один вулкан не бунтує з такою силою, як вино в п'яній людині“.

Блаж. Єроним.

„Вистерегайся брехні і п'ятики: в цих вадах душа і тіло згинуть“.

Володимир Мономах.

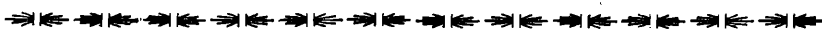
„Спитаємо у п'яка, яким чином він би міг перестати пити? Я дам відповідь за нього: нехай частіше дивиться на діла, які робить з п'яна“.

Піфагор.

„Від п'ятики нарід загнився... З нього висихає народня сила, глухне криниця будучих багатств, бідніє розум і розвиток“.

Ф. М. Достоевський.

Горілка—корінь зла.

Про держави світа.

Всі народи змагають до самостійного політичного життя. Як тільки люди почали переходити з дикого стану в культурний, вже тоді вони почали жити зорганізовано під одною державною владою. Тільки державна влада може забезпечити людині спокійне життя, цілість майна, добробуту та культурний побут. А правовою державою вона буде тільки тоді, коли всі органи в ній шанують закон і відносяться у суспільному життю з пошаною до особи, мови, віри, звичаїв і інш. А усього цього можна досягнути тільки в своїй рідній державі. Але не всім народам вдалося віднайти свою самостійну державність. Майже всі народи мали колись свою державність. Одни з них її мають й доси, інші її втратили; є такі, які її повернули, а є й такі, які стараються її повернути.

В Європі є такі держави: Норвегія, Швеція, Англія, Данія, Голяндія, Бельгія, Німеччина, Франція, Португалія, Іспа-

нія, Італія, Польща, Литва, Естонія, Латвія, Фінляндія, Східно-Східний Союз, який ніби то складається з вільних радянських республік: самої Росії, України, Білорусі, Грузії, Туркестану Сибіру та інш., Румунії, Угорщини, Чехословаччини, Австрії, Югославії, Болгарії, Алябанії, Греції і др.

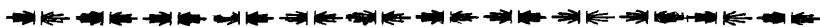
В Азії є свободні держави такі: Китай, Японія, Сіам, Афганістан, Персія, Туреччина. Величезні простори Азії належать до європейських держав, а саме: Сибір до Росії, Індія з численним народом індусів до Англії.

В Африці є такі держави: Єгипет, котрий в де чим залежить від Англії, Абіссинія і одна маленька республіка мурина (негрська) Ліберія. Решта африканських величезних просторів належать до різних держав європейських, як колонії, а саме: Англії, Франції, Бельгії, Італії та інш.

В Америці найбільшою і найвизначнішою державою є Сполучені Штати північної Америки, Канада (домінія Англії) і малі свободні республіки; потім йдуть з півночі на південь: Мексика, Куба (острів), Гватемала, Нікарагуа та інш. В південній Америці: Бразилія, Аргентина, Чилі, Уругвай, Парагвай, Венесуела, Перу та інш.

В Канаді і Сполучених Штатах мають владу англійці (їх, там найбільше), в інших державах (південна Америка) іспанці, португальці та інш. Взагалі в Америці панують європейці, як прибули сюди 400 років тому назад. Простарі мешканці Америки—індіанці—мали колись свої величезні держави, але європейці, які прийшли сюди коло 1500 року, зруйнували їх і винищили. Вони тепер зовсім вимірають. Є індіанські народи, які мають вже тільки по 200 люда.

Після світової війни (1914—1918) в Європі одержали самостійність: Польща, Литва, Латвія, Естонія, Фінляндія, Чехословаччина. Цим народам пощастило. Але ще є багато народів, які також борються за свою самостійність. До таких народів належать: Українці, Білоруси, Хорвати та інш.

Людина.

Тіло людини складається з твердих частин—кості, м'яких—м'язі і рідких—кров і вода.

Людський кістяк складається з 198 костей.

Серце вдаряє 70—80 раз на хвилину, залежно від віку. У новонародженого серце вдаряє 130 раз, в 1-м році 120, в 3-м 90, в 7-м 85, у молодих 80, у зрілого 75, у старців 65.

Кров. Людина має в собі 7 літрів крові. Кров пливе 9, 24 м. на секунду. Повний зворот крові у дорослої людини відбувається в 23 секунди. В 1 см. крові знаходиться 4—5 мільйонів червоних білків, білих 333 раз менше.

Середня температура у дорослої людини виносить 37° С. Змінюється після годин: о півночі $36,5^{\circ}$, о 4 й зрана $36,3^{\circ}$, о 8 рано $36,8^{\circ}$, в південь $37,2^{\circ}$, о 4 пополудні $37,4^{\circ}$, о 8-й вечера 36° .

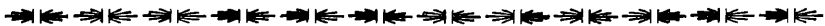
Віддих. Людина віддихає 16 раз на минуту. Легені можуть вмістити 4—5 літрів повітря, але звичайний віддих виносить коло півлітри. На протягу доби через легені переходить коло 10 тисяч літрів повітря.

Мозок дорослої людини важить коло 1,358 кг., жінки 1,256 кг.

Середній зріст чоловіка виносить 1,68 м., жінки 1,58 м. Людина росте до 30 року життя.

Вага. Доросла людина важить пересічно стільки кілограмів, скільки сантиметрів зросту має понад 1 метр; напр.: при зрості 1,65 м.—вага 65 кг.

Хімічний склад тіла; води (кисень і водень) 49,9 кг., вугля 12,9 кг., водня 1,9 кг., азоту 1,8 кг., кисня 4,5 кг., різних солей 3,3 кг.

Сонце.

Зі всього існуючого в світі сонце саме велике, дивне і незрозуміле.

Воно дає світ, тепло і життя.

Без нього не могли б існувати ані океани, ані моря, не було б ані хмар, ані дощу, ані рік. Без нього не могли б рости ані трави, ані дерева. Без нього не могли б жити тварини і люди.

З сонця безперестанно виходить якась незрозуміла сила яка називається промінням тепла і світла. Ця сила величезна. Тільки вона одна приводить в рух все, що рухається на землі.

Чому ж сонце випускає тепло і світ?

Тому, що воно розпалено до біла. Ніхто не знає, від чого воно розпалене і чому воно не загасає стільки віків, хоч знадиться в зимному просторі, але жар його надзвичайний. Воно мільон раз більше від землі, воно все вогневе, все кипить і готується; страшенні вибухи робляться на ньому що хвилину, а атмосфера, що його оточує розпалена до біла.

Візьмемо опукле збільшуюче шкло і будемо тримати його в промінню сонця. Таке шкло має властивість збирати проміння сонця в одну точку. Коли наведемо цю точку на папер, — він загориться.

Але звичайні опуклі шкла маленькі. Більші зроби не легко, і вони дорогі.

Один вчений робив іспити з опуклим шклом більш метра широчиною. Проміння сонця збиралося в кружок величиною в двадцять грошей.

Жар в тому кружкові був нечуваний, неймовірний, що найменше на 3,500 стопнів.

Всі без винятку метали і каміння, які тільки існують на землі, топилися в мить, як тільки кавалки їх клали на цей кружок.

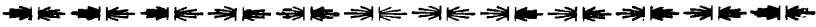
Але на скло в широчину в метр падає никла частина того проміння, яке виходить у всі сторони з сонця.

Крім того, його сила ослаблена величезною відлеглістю між сонцем і землею.

Який же повинен бути жар самого сонця?

Ми не можемо навіть собі уявити того. Такої теплоти одержати на землі не можна.

Сонце, яке дає життя всьому на землі, розтопило б її в кілька хвилин, коли б було до нього близько.

Вітер.

Повітря, яке оточує землю з усіх боків, нагрівається не однаково. Согре́те повітря стає легше (рідке), воно йде в гору, а його місце займає повітря зимне (тяжке). В теплих країнах повітря нагрівається швидко, а в зимних ні. Завдяки тому починається рух повітря. Він буває сильний і слабкий. Сильний рух повітря ми називаємо вітром. В залежності від того, звідки вітер віє, можна сподіватися чи дощу, чи погоди, чи зимна, чи тепла. Про напрямок вітру легко догадатися по прапорцям, які стоять на дахах; вони називаються вітровказами. Вітри одержують свою назву від сторін світа, з яких вони подихають.

1. Західний вітер.

У нас найчастіше панують вітри західні, тому що близько Балтицьке море.

Західні вітри в зимі приносять відлигу, літом, в осені та на весні дощ.

Коли південний вітер в зимі зміниться на західний,—буде відлига.

2. Східний вітер.

Він в зимі віщує морози, літом спеку і посуху. Весною він нищить озимину та ранню ярину.

3. Південний вітер.

Південні вітри в нас бувають короткі, їх буває мало, а коли продовжуються, викликають дощ, але не довгий.

Коли погода триває, а подихає полудневий вітер, буде посуха.

Коли 2 — 3 дні подихає полудневий вітер, насувається спека, а показуються хмари з білими краями, буде градова буря.

4. Північний вітер.

В зимі віщує морози, а в літі спеку. Він несе сухе повітря. В літі охолоджує часами повітря і дає дощ.

а) Північний вітер тріває довший час,—буде великий дощ, а потім наступить швидко погода.

б) Західний вітер міняється на північний, — літом буде стала погода.

в) Північний вітер в червні—віщує бурю, в серпні—довшу погоду.

5. Південно-західний вітер.

Він приносить найбільше вихвости, треба сподіватися в літі дощу і бурі, в зимі снігу і відлиги.

Ці вітри подихають часто в першу квадру місяця. Дощі при них довготривалі, особливо, коли довго віяв вітер північний.

6. Північно-західний вітер.

Він віщує погоду. Літом настає стала погода, зимою великий мороз.

Коли вітер західний перейде в північно-західний, літом буде через 3 дні дощ, в зимі сподіватися тепла. Коли прийде знов вітер північний,—буде погода.

7. Північно-східний вітер.

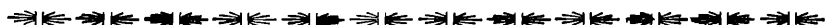
В цій стороні нема моря, тому він дуже сухий, зимою дуже суворий. При цьому вітрів барометр йде в гору і віщує погоду.

Коли він віє довший час, то небо часом захмарюється й приходить дрібний дощ, а зимою дрібненький сніг.

8. Південно-східний вітер.

Зимою треба сподіватися снігу, після погоди і морозу. Літом після великий спеці приходить дощ, потім стала погода і тепло.

Коли в повітрі нема вихвости, може наступити стала погода.

Везувій.

В Італії є велике місто Неаполь. Воно побудовано на березу морського залива. В 10 кілометрах від нього підіймається гора Везувій. Везувій—вулкан. Вулканом називається конічеська гора, на верху якої є величезна заглибина, або кратер. Кратер веде глибоко в середину гори, а там вогонь. В багатьох місцях під землею є вогонь, і у всіх таких місцях можуть утворюватися вулкани. Часами вулкан викидає пару, попіл і лаву. Такий вибух буває так.

Спершу навкруги вулкана трясеться земля. Якесь сила трясє землею. Це пвзторюється кілька раз, після раптом роздається страшений гук, неначе б стріляли відразу з скількох сот гармат. Це є порушення вулкану. Все, чим був засмічен кра-

тер,—земля, дерева, каміння,—все вилітає в повітря і підіймається до страшної височини: кілометри на два, на три. Така буває сила вибуху.

Коли таким чином кратер очиститься, з нього починає виходити з заглушеним ревінням гаряча водяна пара, змішана з сірим порошком, який називається вулканичним попільом. В цей день стовп з пари і попільу здається чорним, а в ночі—вогневим. Для чого він здається вогневим, зрозуміти легко: на дні кратера є вогонь і кипить лава; вона освічує червоним світлом стовп попільу і пари.

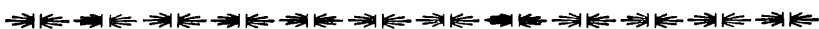
Піднявшись на страшенну височину, дрібний попіль потроху розлітається во всі сторони і починає дуже поволі опускатися до долу. Тоді все навкруги темніє, неначе б наступила ніч. І в темряві чути тільки рів вириваючоїся з кратера пари, а часом роздаються мовби стріли: то вибухи вулкану. Земля продовжує трястися, а це ще більше наводить жах на людей.

Коли вибух вулкана досягне найбільшої сили, то з середини кратера підіймається лава і починає виливатися через край в тих місцях, де він найнижче. Часом лава виходить з боку, з трещини гори. Лава має вигляд вогнево червоної рідкої маси. Увесь час, доки вона тече, з неї виходить клубками пара.

Лава тече по нахилу гори то швидче, то помалу—в залежності від того, який нахил мають боки гори. Траплялося, що лава Везувія досягала моря; тоді морська вода закипала, і мертві риби випливали на поверхню води; траплялося, що лава підходила до міст і сел, і тоді будинки запалювалися і горіли.

Застигша лава має нерівну поверхню, по якій дуже кепсько ходити. Довгий час на ній нічого не росте.

На острові Сицилії є другий, ще більший вулкан—Етна.

Що таке блискавиця і грім?

В літі після довгочасної спеки небо покривається чорними хмарами. Коли вони приймають кольор темно фіолетовий, можна сподіватися блискавиці і грому. Підчас наближення блискавичної хмари, природа мов би завмирає, запановує свята тиша. Після відразу зривається вітер, несе пил, гне і ломает дерева. Вдалечині чути грім і видно блискавицю. Ще трохи,—хмара насуває і починається дощ. Блискавиця, мов змія—проплізує хмару, міцно гурдотить грім, від якого бринчать шиби у вікнах.

Тому що блискавиця і грім є надзвичайні явища природи, грізні і страшливі, то люде їх бояться і навіть боготворили. І наші предки в прастарі часи також боготворили грім і мали бога, якого називали „Перуном“.

Колись люди не знали, що таке блискавиця і грім. Першим пояснив це явище Веніамин Франклін, діяч і вчений американець (1706—1790). Працював багато над дослідями електричності і винайшов громовід. Він зробив змія на взіреть такого, якого пускають діти, тільки його змій був не з паперу, а з шовкової хустки, щоб він не розмок.

Перед блискавицею Франклін вийшов у поле і пустив змія, а сам став під дахом і тримав в руках нитку від змія.

Почалась блискавиця. Нитка намокла, але кінець її, який був під дахом, залишився сухим. Як тільки Франклін доторкнувся пальцем до мокрої нитки, — раптом з неї блиснула іскра, почувся вигук, і в пальці і у всій руці відчувся струс.

Ця спроба була дуже небезпечною: іскра, яку Франклін звів на землю, могла його вбити.

Другий вчений зробив великого шовкового змія, а у нитку ввів тоненького дрота. Цю нитку він прив'язав до стовпа. Під час блискавиці з нього вискакували іскри до сажня довжини і супроводилися заглушаючим вибухом. Тільки вже не можна було доторкуватися до нього пальцем, — тому наближали дрота, другий кінець якого був впущен в землю.

Після цих дослідів люди переконалися, що іскра, валітаюча з нитки, і іскра блискавиці — одне і те саме. Блискавиця є величезна електрична іскра, а грім — вибух супроводжуваний цю іскру.

Маленьку електричну іскру можна добути різними способами. Коли взяти гутаперчевий гребінь і потерти ним о сухо, то з нього, при доторкуванні острим малим ножиком, вилтає маленький вогник з вибухом. Тільки треба цей цікавий іспит зробити в сухій і темній кімнаті.

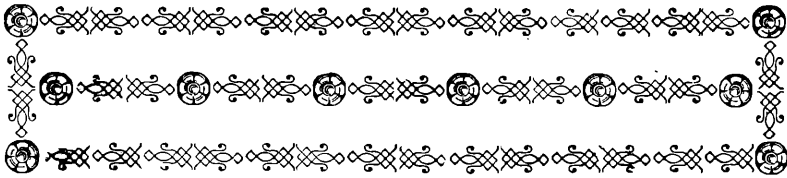
Найкращі і яскраві іскри виходять з електричних машин — дійсні іскри блискавиці тільки в менших розмірах.

Маленька електрична іскра може вбити миш, велика — забиває людину.

Блискавиця і грім завжди бувають разом, одночасово. Але людині це видається не так: спершу блисне іскра, а після вже загукотить грім. Це від того, що світ від іскри блискавиці доходить до нас швидше, ніж грім. Наприклад, — коли стороною хто-небудь стукне молотком, то видно, як молоток вже вдарив, а стукіт чути тільки за якийсь час. Те саме ми бачимо, коли стороною хто вистрілить з рушниці, то дим і вогонь можна побачити раніш, ніж роздасться гук стрілу.

Чому ж грім гремить гуркотінням, неначе хто небудь їде по шосі? Це від того, що на височині грім відбивається. Коли стати під лісом та голосно крикнути, то голос віддається; це називається відгуком, або відгомином. Так само віддається гуркотіння грому на небі.

У хаті і коло неї.

Вранці треба обов'язково хату провітрювати і в літі і зимою. У хаті повинно бути завжди чисто і повітря свіже, а для цього треба замітати і пил старанно витирати. Повітря можна освіжати так: коли в домі є самовар і він кипить, то налляти кип'ятку в яку-небудь посудину, поставити на самоварі і до води налляти кілька крапель терпентини чистої. Вода і терпентин випарюється, розходить по хаті і чудово пахне, неначе б у основному лісі.

Раз на тиждень треба хату докладніше упорядкувати. Треба позмітати пил зі стін, зі стелі і меблів.

Кілька раз до року треба перевести ґрунтовне чищення цілого помешкання і всього, що є в хаті і побілити стіни. Щоб вони були білі, треба до вапна домішати молока; аби фарба не відстала, треба домішати соли; щоб не плодилися мухи, домішати трохи галуни.

Для одягу повинна бути в хаті шафа, щоб він не марнувався, бо його знищення коштує дорожче від шафи.

Ліжка повинні бути рухомі: в них легше утримати чистоту.

Кухонна посудина повинна бути завжди чиста і повинна мати своє стало місце.

Посуду після ужиття треба обов'язково негайно вимити, щоб не кисла, не засихала та не плодилися мухи.

Всі домашні і хата повинні держатися в чистоті.

Коло хати повинен бути сад и чистота.

Коли все вищезгадане буде прийнято під увагу, тоді хата стане дійсним притулком і місцем відпочинку для цілої родини після праці. Тоді всі охоче будуть після праці сидіти в ній, а не тікати з неї, як зі стайні до чистої коршми.

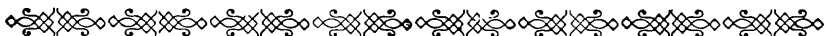
Чистота в хаті потрібує праці, а не грошей, за те всі на тому зискають, бо будуть здорові і не треба буде тоді видавати грошей на лікарів і ліки.

Ліжко з постілью повинно бути місцем відпочинку після праці, а не мукою від блох, стоніг, мишви і т. д. Постіль повинна служити тільки одній цілі: відпочинку для людини. А таким місцем вона буде тільки тоді, коли її вдержується дуже чисто. Тому треба її так уладити, щоб чистоту можна було вдержати. Частіш ліжка обмивайте, провітрюйте і взагалі тримайте в чистоті; те ж саме робить і з постілью.

Господині, пам'ятайте, що людина майже пів року проживає на постелі, та що охота до праці і здоров'я людини залежать від того, чи вона виспитьс'я після праці. Тому старайтесь цей спочинок зробити якнайприємнішим для кожного в родині.

Пам'ятайте, що чистота в хаті—здоров'я.

Господині! варить добре, смашно і ошадно, піддержуйте чистоту всюди і у всьому, а будете щасливі з своїми чоловіками і дітьми.

Садить сади!

Сад—здоров'я; сад—оздоба села; сад — багатство! А коли так, то треба навчитися його садити, доглядати, щоб величезні користи мати.

Садити овочеві дерева можна і весною, і в осені. Сад не повинен садитися густо. Найкраще яблонки садити рядками одну від другої на 10 метрів, грушки та черешні — 8 метрів, а вишні і сливки на 5—6 метрів. Поміж рядами можна садити корчі поричок і агресту, полуниці або городовину.

Садити дерева треба так: одна особа бере дерево в руку і ставить його корінням, щоб корнева шийка, цеб-то це місце, де кінчається чін і починається корінь, була на 6—8 сантиметрів вища від поверху ґрунту. Глибше посаджене дерево не хоче родити та дуже часто гине.

Сад треба доглядати, плекати і гноїти. Бо хто заглядає до нього лише тоді, як йде збирати овочі, то не багато їх збере. Перш за все треба тримати ґрунт під деревами перекопаним, аби повітря входило глибоко до коріння. Стовбур і гілки треба що року чистити — це найкраще робити тоді, як на деревах нема листя, значить осінню, зимою та ранньою весною. Тоді зішкребується стару кору і мох, здимається гнізда неопалого сухого листя, побілюється вапном, змішаним з глиною, лайном та синім кам'інням. Перехресні галузки і так звані вовчі або водні гони арізується.

Сад мусить бути що року угноєний. Що кілька років треба угноєвати стаєним гноєм або компостом, а що року гноївкою, або штучними гноями. Стаєний гній найліпше вивезти та перекопати в осені; гноївкою поливати в осені та на весні, а помісничі погної також в осені або на весні. Гноїти треба позад край деревної корони, а не близько стовбура. Зі штучних погнїв треба пересічно під одне дерево 1 клг. суперфосфату (томасини) і потасової солі та по чверть клг. азотняку. Під великі дерева треба три рази стільки.

Треба боротися зі шкідниками. Кожне дерево треба на початку зими і весни обмотати липким поясом. На нього ловиться всіх комах, які драпаються з землі на дерево. На весні

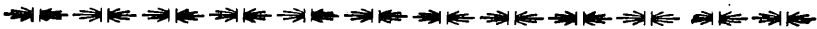
перед цвітом, всі дерева треба скропити двопроцентовою бордоською рідиною (вапно і синій камінь), по цвітінню ще два рази 1 процентовою рідиною. Всі ушкоджені овочі треба збирати і давати безрогим або запарити і висипати на компост.

Коли сад сильно зростає, треба кілька раз прорідити ще молоді овочі, щоб вродилося їх менше, але кращі і дорідніші.

Дозрілих овочів не можна стрясати, а треба їх рукою зривати. Зірвані овочі треба на тиждень розстелити на соломі в stodолі, або в іншому місці, де є сильний протяг, хай випотяться. Пізніше їх сортується та перековується в льохах. Перед тим цілу пивницю треба вибілити вапном и вкурити сіркою. В льохови треба овочі часто переглядати і ті, що починають псуватися, треба вибирати.

Коли хочеш мати користь від саду, пам'ятай ці коротенькі заповіді.

Дерево шануй,—
Воно плід дає;
Пам'ятай — не псуй:
В спеку тінь несе;
Трапиться пожар,—
Від огня спасе;
У зимі в зав'ю
В хату приведе.

Про сіножать.

Німці кажуть, що сіножать є дійною коровою в господарстві. Професор Кін з Галі про сіножать каже: „Багато трави—багато молска, багато гною — багато збіжжя, багато греша“. Але чи багато в нас добрих сіножатей? Де ж там! Маємо їх досить, але вони, звичайно, злі, kwasні, багністі. А найгірше те, що ми не тільки нічого не робимо, щоб ті злі сіножати направляти, але, не дбаючи про них, дозволяємо, щоб вони ставали більше дикими та сильніше псувалися. На нашу сіножать виходимо звичайно тільки з косою та граблями, та виїздимо по сіно возом.

Сіножать, це як би сирота у нашого селянина, а він якби її вітчим. Що року її скубе до голої землі, але нагодувати її, доглянути, поправити—цього він не знає. А сіножать, видавши з себе всю силу, починає псуватися, бо дає саму безвартісну, навіть шкідливу траву, що тільки одна може рости на занедбаних та виснажених ґрунтах

Хто хоче мати користь з сіножати, мусять її доглядати, як і орне поле. Треба гноїти, підсівати, скородити, ссушувати

або наводнювати. Тоді сіножать вродить сіна в кілька раз більше, і воно буде доброю пашою.

Господар повинен пам'ятати, щоб його сіножать була рівна, як поле. На нерівній в ямках кидається квасна трава, а на горбках сонце її випалює. Та й косити тяжко нерівну сіножать. Тому в осені, або на весні вирівнується поверхню сіножаті.

Сіножать не повинна бути ані засуха, ані замокра, бо в першому випадкові паші буде мало, а в другому і мало, і кепська. Найкраще, як ґрунтова вода на сіножаті держиться від 60 до 100 см. під поверхнею ґрунту цілий рік.

Коли сіножать мокра, заболочена, тоді треба поперекопувати її плиткими ровами.

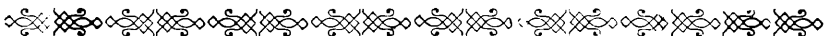
Особливо на торфових сіножатах треба уважати, щоб не парасохли, бо пересушене торфовище страшенно страждає від посухи і майже нічогосінько не родить. Кожну сіножать що року треба виправляти так, як рілля. Для сіножаті вистарчить як на зиму переріжимо її сіножатним культиватором, а на весну заскородимо сіножатною бороню.

Торфові сіножаті треба на весну перевалкувати тяжким яким-небудь валом.

Ще треба гноїти сіножати, бо виснажена земля не вродить багато.

Гної на сіножать найліпші такі: через 5—6 років в осені вивезти коло 15 фір комиосту та коло 8 сотнарів паленого вапна. Крім того що року треба в осені вивезти та заволочити коло 3—5 сотнарів каїніту (а на тяжких землях половину того солі потасової) і коло 2 сотнарів томасини та добре заволочити. В зимі або ранньою весною полити гноївкою, звичайно там, де можна. Де не можна гноїти гноївкою, там на весну розсіяти та заволочити хоч 50 кг. азотану амонowego.

Дуже багато помагає, коли в осені або в зимі можна на сіножать, особливо торфову, вивезти кілька фір болота з дороги або зі ставу. Багато шкоди приносять сіножатам хвасті, бур'яни,—їх треба обов'язково нищити. З цією метою треба раніш сіножать косити, щоб бур'яни не вицвіли.

Найстарші зернові рослини.

Первісні люди, мандруючи з місця на місце, споживали все, що можна було тільки руками зловити або вполювати. Коли ж вони з часом осідали на місці, то почали розводити деякі рослини. Жінки були першими хліборобами, бо коли чоловіки йшли на влови, то жінки мусіли промишляти, щоб чим небудь прогодувати дітей.

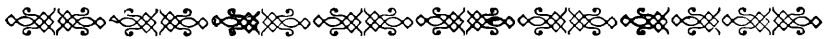
Найстаршою зерновою рослиною, яку почали споживати, було просо. Просом годувалися усі в прастарі часи. Наша кутя переродилася в звичайної каші, яка колись мала релігійне значіння: просо лишали в черепчкови для домашніх богів, як щось найкраще.

Невідомо, що старше—ячмінь чи пшениця. Як одне, так і друге знаходили в дуже старих єгипських гробницях з перед 6 тисяч років.

Далі йдуть стручкові рослини: біб, сочевиця, якими залюбки живилися жиди і єгиптяне. Біблія не згадує нічого ani про жито, ani про овес. Жито почали розводити щойно тоді, коли в Європі появилися слов'яне. Римляне дивилися на жито, як на найогиднішу поживу.

Олійні рослини, як сім'я льону й коноплі, в прастарі часи споживали зерном. Після перші індійці почали з них витискати олій. Єгиптяне перші почали з їх волокон робити прядиво і одіж.

Кукурузу завели в Європі в 17 столітті, себ-то триста років тому назад. Батьківщиною кукурузи є Америка. Усі інші рослини походять з Азії.

ЯКА КОРОВА І КОЛИ ДАЄ НАЙБІЛЬШЕ МОЛОКА?

Щоб корова добре доїлася і давала багато молока, треба пам'ятати слідує:

Годуй теличку тільки від добрих молочних корів та від добрих бугаїв, які походять від молочних корів.

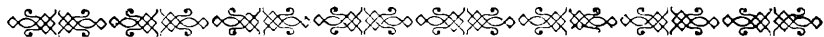
Теличку на молоко добре годуй і не заморюй з молоду.

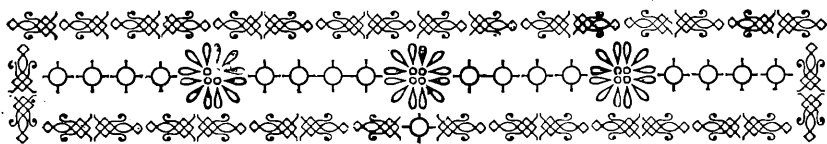
Не веди ялівки до бугая, доки її не мине півтора року. Як виняток можна відставити по 12 місяцях, але по першій теляти треба цілий рік таку корову залишити яловою, щоб підросла. Вона вже не виросте до дійсної величини, але буде добре доїгся.

Найбільше молока дає корова щойно по 3-му теляти до 7-го, після корова дає молока все менше. Не треба держати корови старше від 10 років.

Після отілення не ведіть корови до бугая,—тільки по 3-х місяцях. Перед отіленням за місяць запустити її. Це також добре вплине на молочність та здоров'я корови і така корова буде родити добрих телят.

Багато вини падає на саму господиню, коли її корова дає мало молока. Бо вона або не вміє добре доїти, або доїть не все молоко підчас доїння. А щоб мати багато молока, треба видоювати все молоко підчас доїння, до останньої кроплі. Підчас доїння не давати корові їжи, бо корови цим неспокійся та люблять задержувати молоко.

ПРИКМЕТИ МОЛОЧНОЇ КОРОВИ.

Найвиразніші ознаки молочної корови, це вим'я та посудина, в якій збирається молоко. Гарне вим'я буде на вигляд велике, коли корова не видоєна, а порожнє—все у збірках, найбільше ззаду. Хто лапає вим'я, не повинен знаходити в ньому чогось твердого, що під руками не розминається. В здоровому молочному вимені повинно все під пальцями бути м'яке, мов вибігає з під пальців. Коли ж вим'я тверде та велике, то воно погане: икрите — м'яке, або затовщене. Икрите вим'я все, мов у великих жовнах, а затовщене — повне, не все тверде і, неначе, з усіх боків однакове.

Икрите вим'я після доєння мало зменшується, а лишається майже однаковим. Від корів з таким вименем молока не чекай.

Часом буває, що первістки мають тверде вим'я, хоч воно і не икрите і не затовщене. Тоді треба і другі ознаки розглянути. Добре вим'я, крім того, що повинно добре опадати після доєння, має на поверхні багато жил, то грубих, то тоненьких, як шнурочки. На молочному вимені особливо визначаються дві грубі жили, які йдуть здовж вимені з одного й другого боку та сходяться недалеко біля пупа під черевом в так звану „молочну криницю“. Молочна криниця—це невеличка ямка, до якої впадають жили, мов два струмки до кринички. Чим більша буває криничка, тим молочніша корова.

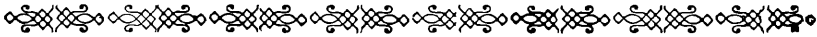
Добре, як вим'я висить однаково рівно назад і вперед; дійки розставлені широко і на однаковій відстані одна від другої. Буває в де-яких корів, особливо молодих, що всі дійки трохи висовуються наперед, особливо, як вим'я повне молока. Це нічого, згодом вони трохи підтягнуться.

На вигляд дійки повинні бути не грубі й не довгі, в горі грубші, а до долу трохи тонші. Грубі та короткі дійки тверді для доєння, а корови з такими дійками часто мало молочні. Довгі та тонкі дійки теж не добрі; молоко з таких дійок корова часто губить—не стримує його. Грубі ж дійки з гори та тонкі з низу теж погані, бо круті. Корови з такими дійками не охоче дають доїтися, а як і дояться, то краще з телятами. На вимені не повинно бути ani бородавок, ani вирозків. Добре, як вим'я голе, а як що і вкрите волоссям, то тоненьким, дрібним та шовковистим. Грубе волосся—кепська ознака.

У молочної корови задня частина вимені, так званий, запас, добре відтягається назад поміж ноги, як що тягнути його,

ставши зваду корови. Ї корови, в яких запас відтягається трохи не на 7 цалів.

Ось головні ознаки дійсної корови і до них треба кожному приглядатися і їх добре знати.

ЯК РІЗАТИ І ПЕРЕХОВУВАТИ М'ЯСО СВИНІ.

Цілу добу перед заколенням нічого не давати їсти. Можна давати тільки молоко або сироватку, щоб добре прочистила жолудок і кишки.

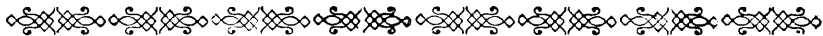
Заколену та обмалену свиню треба негайно розібрати. Перш за все треба вибрати всі внутрености. Вибирати їх треба дуже обережно. Вибрані кишки очистити з товшу доки теплі, видусити кал і добре виполоскати водою.

Коли м'ясо остудиться, треба його негайно законсервувати. В добре вимиту та окропом випарену бочку кладеться на дно одну шинку шкірою до споду, на неї кладеться решту м'яса і прикладається зверху другою шинкою шкірою до верху. Перед тим кожний кусник м'яса треба добре натерти сіллю, додавши до неї маленьку ложочку цукру (в літі не давати цукру), та щіпотку салітри на кінець ножа. На цілу свиню треба коло 5 клг. солі, 4—5 ложечок цукру та пів наперстка салітри. Цею сіллю натирається шинки, коло пів години кожну.

Цею ж таки сіллю посипається дно бочки і кожну верству м'яса. Де-ме-де в м'ясо впирається по зернешкові білого перцю.

Зложене м'ясо притискається легко каменем, а на другий день заливається ропою, зробленою з 2 літрів води, пів фунта солі, ложки цукру і щіпотки (на кінець ножа) салітри. Ропу треба добре переварити і остудити.

Кожного дня треба її черпати і зливати верхнє м'ясо, не затоплене в ній. Після двох тижнів м'ясо перекладається: спідню шинку береться на верх, а верхню на спід. Шинки повинні лежати в ропі 4—5 тижнів, а менші кавалки 2—3 тижні. Бочка повинна стояти в зимні і щоб до неї не мали доступу мухи.

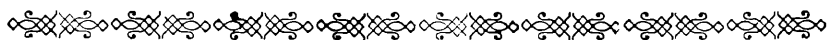

КАЛЕНДАР ВАГІТНОСТІ І ПОЛОГІВ (РОДІВ) ДОМАШНІХ ЗВІРЯТ.

У господарстві велику ролу відіграє знання, коли можна сподіватись пологів (родів) домашніх звірят. Отож кобила носить лоша 330—340 днів (48½ тижнів), корова ходить тільки 240—221 день (40½ тижнів), вівця та коза — від 146 до 158 днів (22 тижня), свиня—від 109 до 130 днів (17 тижнів), собака—63 дні (9 тижнів), кішка—56 днів (8 тижнів).

Щоб легше було господарям орієнтуватися, подаємо тут таблицю вагітності і пологу на цілий рік.

ПОЧАТОК ВАГІТ- НОСТІ	КОЛИ ОЧІКУВАТИ ПОЛОГІВ (РОДІВ)			
	кобили	корови	вівці та кози	свині
1 січня	6 грудня	12 жовтня	3 червня	30 квітня
15 січня	20 грудня	19 жовтня	10 червня	7 травня
1 лютого	6 січня сл. р.	12 листопада	4 липня	31 травня
15 лютого	20 січня сл. р.	26 листопада	18 липня	14 червня
1 березня	3 лютого сл. р.	11 грудня	2 серпня	29 червня
15 березня	17 лют. сл. р.	25 грудня	16 серпня	13 липня
1 квітня	6 берез. сл. р.	10 січн. сл. р.	1 вересня	29 липня
15 квітня	20 берез. сл. р.	24 січн. сл. р.	15 вересня	12 серпня
1 травня	5 квіт. сл. р.	9 лют. сл. р.	1 жовтня	28 серпня
15 травня	19 квіт. сл. р.	23 лют. сл. р.	15 жовтня	11 вересня
1 червня	4 трав. сл. р.	11 бер. сл. р.	31 жовтня	27 вересня
15 червня	18 трав. сл. р.	25 бер. сл. р.	15 листопада	12 жовтня
1 липня	5 черв. сл. р.	11 квіт. сл. р.	1 грудня	28 жовтня
15 липня	19 черв. сл. р.	25 квіт. сл. р.	15 грудня	11 листопада
1 серпня	6 липн. сл. р.	12 трав. сл. р.	1 січн. сл. р.	28 листопада
15 серпня	20 липн. сл. р.	26 трав. сл. р.	15 січня сл. р.	12 грудня
1 вересня	6 серп. сл. р.	12 черв. сл. р.	1 лют. сл. р.	29 грудня
15 вересня	20 серп. сл. р.	26 черв. сл. р.	15 лют. сл. р.	12 січня сл. р.
1 жовтня	5 вер. сл. р.	12 липн. сл. р.	3 бер. сл. р.	28 січня сл. р.
15 жовтня	19 вер. сл. р.	26 липн. сл. р.	17 бер. сл. р.	11 лют. сл. р.
1 листоп.	6 жовт. сл. р.	12 серп. сл. р.	3 квіт. сл. р.	1 берез. сл. р.
15 листоп.	20 жовт. сл. р.	26 серп. сл. р.	17 квіт. сл. р.	15 берез. сл. р.
1 грудня	5 лист. сл. р.	11 верес. сл. р.	3 трав. сл. р.	30 берез. сл. р.
15 грудня	19 лист. сл. р.	25 верес. сл. р.	17 трав. сл. р.	13 квітн. сл. р.

Які тварини віщують погоду?

Тварини далеко більше дражливі до тих чи інших атмосферичних явищ, ніж рослини. Відомо, що тварини інстинктивно вгадують часом такі зміни погоди, які може вгадати тільки досвідчений фахівець метеоролог (метеорологія—наука о погоді), але й то не кожний. В цьому випадковий інстинкт тварин наближається до тої хоробливої дражливості, якою володіють де-які нервові або хворі люди. Хто терпить наприклад, на гостець (ревматизм), той заздалегіть добре знає по зміцненню або ослабленню болю, яка наступить зміна погоди. Звичайно, висновки, виведені зі спостережень над тваринами, не є признаком безумовно вірним і докладним, а все ж таки

знайомість з „тваринами барометрами“, крім збагачення нас відомостями по біології тварин (біологія—це наука, яка окреслює загальні права органічного життя, щоб-то життя рослини і тварини), в багатьох випадках, особливо в сільському господарстві може принести і величезну практичну користь. Подаємо тут деякі спостереження що до „тварин-барометрів“.

1. *Молоковживаючі.* Барани і вівці. Коли барани бігають або борються між собою,—очікуй дощу. Очікуй його і тоді, коли вівці з особливою похадливістю починають кидатись на свою їжу.

Свині.—Безумовно буде дощ, коли свині починають страшенно прожорливо з'їдати траву або викидати їжу з корита.

Воли і корови. — Перед дощем воли і корови, особливо перші, підіймають морди до верху і зажерливо вдихають в себе повітря. Часом також, рзійшовшись по всьому пасовищу, вони самі збираються в купу.

Кози.—Перед дощем козами опановує жартобливий настрій духа, який часами переходить у бійку.

Коти.—Коли коти „умиваються“ своїми лапками, або під час сну лежать, перекинувшись догори животом, — буде дощ. Коли потерти kota в темноті, і волосся його при тому заблищить, або почується легке потріскування,—буде суха погода. Зимом по цім же прикметам можна вгадати наступ зима.

Кроти.—Коли кроти страшенно риють, можна очікувати зміни погоди на дощ.

Коні. — Перед дощем коні бувають невгомні: голосно ржуть, скачуть і кидаються у різні сторони.

Пси.—Коли пси риють землю і з'їдають траву—буде дощ.

Нічки (миші летючі). — Коли нічки ввечері літають стадами у всі сторони, — треба чекати гарної погоди на другий день. Навпаки, коли вони літають окремо і піщать, а після сквапливо ховаються в дуплах,—буде кепська погода.

2. *Птахи.*—Горобець.—Перед дощем горобці починають чиститися, скубатися, труситися і купатися в поросі.

Круки (ворони). — Можна очікувати гарної погоди, коли круки кричать вранці.

Ворони.—Перед дощем, ворони хрипло каркають, сквапливо сьдають і також злітають з дерев, або кидаються у всі сторони. Люблять також перед домами гуляти коло сажавок, ровів і річок.

Голуби домові.—Перед дощем голуби сторча підіймаються до гори, після опускаються до долу і довго сидять у своїх голубниках. Коли голуби ввечері пізно вертаються до голубників, треба чекати в наступні дні слоти.

Кури. — Можна очікувати слоти, коли кури купаються у поросі частіше і довше, ніж завжди.

Куропатки.—Перед слотою куропатки починають труситься, чистять пір'ячка, купаються у поросі.

Ластівки.—Напевно буде слота, коли ластівки літають дуже низько над землею і водою. Коли вони літають ввечері дуже високо, на другий день буде погода.

Птахи морські.—Коли вони відлітають далеко від берега, наприклад, чайка, — буде погода, а коли вони вертаються на берег і не летять за поживою, напевно буде дощ.

Хижі птиці.—Коли вони літають дуже високо і довго тримаються у повітрі, можна сподіватися гарної погоди.

Півні.—Коли півні співають ввечері або взагалі в такі часи, коли їх, звичайно, не чути, треба чекати дощу.

Сови.—Коли ночні сови кричать підчас дощу, віщують повернення гарної погоди.

Сойки.—Коли заноситься на дощ, сойка кричить частіше і голосніше ніж звичайно.

Качки.—Коли має бути дощ, качки, а також і гуси, підіймаються на лапках, б'ють крилами, голосно і невгмонно квакають і кидаються у воду.

3. *Земноводні.* — Жаби. — Буде дощ, коли жаби кричать вранці (крім весни, вдобу метання икри). Зелена жаба в шлянці з водою ховається на дно, коли заноситься на дощ, і виходить на верх, коли очікується гарна погода.

Жаби земляні (ропухи).—Коли вони вилазять увечері або квачуть на високому місці, — буде дощ.

4. *Робаки.*—Росянки.—Коли має бути дощ, робаки вилазять на поверхню землі.

П'явки.—В багатьох країнах п'явки вживаються для віщування погоди. З цією метою п'явки держать в посудині, яку зав'язують рідкою шматою. Воду треба міняти раз на тиждень в літі, а зимою—два рази на місяць. Коли п'явки лежать на дні посудини спіралью і без руху,—буде гарна погода. Коли вони швидко випливають наверх,—буде дощ. Коли невгмонні, — буде вітер. Коли дуже зворушені,—віщують бурю. Коли зимою п'явка лежить на дні, —буде зимно, а коли зимою вона підіймається до верху,—віщує сніг.

5. *М'якотілі.*—Шлюмаки.—Вони, як і росянки, вилазять зі своїх шкорлюпок, коли заноситься на дощ.

6. *Риби.*—Треба очікувати дощу, коли у гарну погоду риба держиться виключно коло поверхні води, часто „грає“ і вискакує з води. Коли передчуває бурю, вона стає пожадливою і швидче кидається на поживу.

7. *Комахи.* — Хрущі. — Коли вони літають частіше і в більшій кількості, ніж звичайно, буде чудова погода.

Комарі.—Коли комари збираються ввечері, підчас заходу сонця у великі хмари, можна рахувати на гарну погоду.

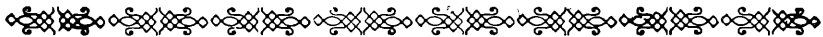
Мошка.—Коли вона ввечері грає, танцює і літає в повітрі цілими хмарами,—наступний день напевно буде ясний.

Мурахі.—Коли наближається слота, вони залишають свою працю, ховають свою черву і сами також ховаються.

Мухи. — Коли вони гризуть і робляться уїдливі, — буде буря.

Павуки. — Перед слотою павуки робляться неспокійними і починають бігати у всі сторони по своїй павутині. Садовий павук у такий час снує коротку павутинку, а стінний держить голову обернену до середини свого гнізда. Коли ж у слоту садовий павук починає поправляти павутину і робити її довгою, а стінний павук держить голову і лапи по за гніздом, — треба очікувати швидкої зміни погоди на гарнішу.

Бжолі. — Коли вранці бжолі не відлітають далеко від свого улья і повертають з роботи не з повним грузом, — треба очікувати слоти. Коли ж вони робляться роздражненими, і як видно, без причини кидаються на першого зустрічного, — буде буря.

Час жнив на світі.

Січень: в Австралії.

Лютий: в Індії і верхнім Єгипті.

Березень: в дольнім Єгипті.

Квітень: на острові Кипрі, в Персії, Малій Азії і на острові Кубі.

Травень: в Алжирі, Китаї, Японії, Марекко, Тоскані і Флориді.

Червень: в Придунайських околицях, в Греції, Угорщині, в південній Україні, на Доні, Кавказі, Франції, Каліфорнії, Мисисипі, Віргинії, Колораді, Міссурі.

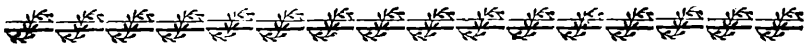
Липень: в Австрії, Німеччині, в північній Франції, Швейцарії, внутрішній Росії, Англії і Сполучених Американських Штатах.

Серпень: в Бельгії, Голандії, в південній Англії і Колумбії.

Вересень: в Шотландії, Швеції і північній Росії.

Жовтень: в північній Швеції.

Листопад і Грудень: в північній Австралії, Перу, південній Африці і східній Індії.

ПРИСЛІВ'Я.

Вчись — будеш знати.

Наляканий заяць і мами боїться.

Ляк сили надає, а переляк відіймає.

Тоді мати біду знає, коли малу дитину має.

Малі діти маму сушать, а великі серце крушать.

Тоді сироті неділя, коли на ній сорочка біла.

Лікарські поради до приходу лікаря.

Як спинити вибух крові.

Коли вибухне кров з грудей, треба проковтнути кусник льоду, або напиться студеної води; положитися у ліжку, приложити на серце і на жовудок сніг, лід, або зимну шмату: нічого не говорити, не кашляти, не хвилюватися. Порадитися з лікарем.

Поміч для попареного або опаленого.

Попарене місце треба поливати бензиною або прикладати зимну муку з тертою сирю картоплею і оцтовою водою. Можна класти вапняну воду на половину змішану з льняним олієм. Не можна проколювати ані притискати пухирів, бо може наступити зараження крові.

Людину, на якій загорівся одяг, треба кинути на землю, хогити її перед собою і накрити мокрими плахтами. Негайно попалені місця насмарувати вапняною водою напів з льняним олієм і обложити чистими шматами.

Або:

Треба натерти картоплі і приложити на попарене місце, зараз припиняється біль.

Замість картоплі можна настругати дрібненько мила, замішати на кашку і зі шматом приложити на попарене місце.

При сильному попаренню треба до мила додати пару крапель арикової води, яку можна дістати в кожній аптеці.

Рятунок замерзлого.

Коли людині випадає далеко подорож в зимі, вона тоді не повинна пити ніяких алкоголевих напоїв. Коли людина спочатку змерзне, а пізніше починає відчувати втому і її клонить до сну, — повинна пам'ятати, що наближається нещастя—смерть від замерзання. В той час треба закріватися; не сидати спочивати і не засипати, бо сей сен може бути вічним.

Коли людина замерзла, до теплої хати вносити її не можна, бо дійде і врятувати тоді не вдасться, а треба його внести до зимної хати, розібрати, але обережно, щоб не поломати, або не визихнути закростених частин тіла, та сильно натирати усе тіло снігом або мокрими шматками. Коли скостніле тіло почне робитися м'яким і податним, треба розпочати штучне віддихання. Колиж нещасливець почне вже віддихати, тоді можна перенести його до теплої хати, але перед тим омотати його зимними ряднами. За якийсь час можна вже натирати на-

грітими шматами. Коли людина вже зовсім відліде, треба її ан поїти вином, або чим-небудь иншим, але зимним.

Рятунок заломаного на льоді.

Береться мотузок, прив'язується до нього камінь або міцний кий і кидається його заломаному, щоб вхопився за нього після підсовується йому дошку, або драбину, щоб вхопився та; виліз на льод. Борои Боже підходити по льоді до заломаного, бо тоді можна заломитися.

Рятунок затроєного.

При сильному затроєнні треба як можна швидче викликати у потерпівшого блювання. Для цього треба, як можна дальше вложити палець у рот аж до полику. Можна блювання викликати також, напоївши затроєного теплою содовою водою, оливою, молоком. Треба також дати напитися карлсбадської солі (ложка солі на склянку теплої води, рицинового оліюку, щоб прочистити жолудок.

На жолудок давати гарячі оклади, щоб потісн, а пізніше до половини тіла купати в теплій воді.

Затроєному аршенником, треба дати напитися води з іржою заліза або паленою магнєзією, молока, сирих яєць.

Затроєному квасами (сірковим, азотовим) давати те саме, або ще милянну воду, або товчену крейду з водою.

Затроєному фосфором найкраще pomoже вода з магнєзією. Борои Боже, давати оливу.

Рятунок зомлілого.

Треба пороспівати одержу та подбати о приплив свіжого повітря. Безпритомну людину положити навзнак, скропити груди водою, а чоло і лице натерти оцтом, горілкою або кольтонською водою. Треба натерти й ніс. Але найкраще натерти його амоняком.

Коли непритомний на обличчю червоний, а не блідий, тоді треба положити його головою високо, щоб відплила кров. Як хорий блідий, то ноги покласти вище.

Коли людина мліє в літі від так званого соняшнього вдару, треба занести її в холодне місце, положити високо головою і багато поливати водою. Пізніше прикладати на голову та груди мокрі шматки. Коли зомлілому стане ліпше і він може ликати, треба йому дати напитися води.

Рятунок підчас поразки громом.

Збитого громом треба помістити в зимному місці і робити штучний віддих так довго, поки не прибуде лікар. Не треба довго обливати збитого зимною водою, а також закопувати у свіжескопану землю, що часом практикується.

Припадок чорної слабости (епилепсія).

Одіж роздягнути. В зуби вставити лижку обмотану в чисту шматку, щоб не прикусився язик. Коли лице червоне і налиті жили кров'ю, на голову класти землю.

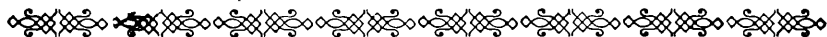
Проти кашлю і хрипки.

Проти кашлю і хрипки помагає чай з насіння льну. Ложку льняного насіння треба через 20 хвилин варити в літрови води, перецідити і змішати з молоком, або цукром та гсряче пити. Помагає також чай з підбілу, пригрітий мед, молоко в цукром.

На стовчене болоче місце треба прикладити оклад з оцтової води, або руду глину розмішану оцтом.

Щоб ноги не потіли.

Треба ноги що дня рано і вечером мочити у зимній воді з оцтом і засипати пудрою.

Скільки коштувала світова війна?

Росія змобілізувала 19 мільонів жовніврів.

Німеччина 13 міл.

Англія 9 с пол. міл.

Австрія 9 міл.

Франція 8 міл.

Італія 5 с пол. міл.

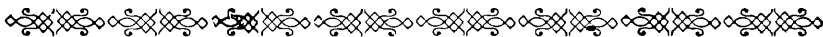
По стороні Росії було 49 мільонів війська, а по стороні Австрії і Німеччини було змобілізоване 25 міл. Разом відбувало військову службу 74 міл. людей.

Німеччина і Австрія втратили 4 мільони вбитих та 7 мільонів р нених. По другій стороні (Росія і інш.), було вбитих 6 мільонів, а ранених 12 міл.

Нині є коло 8 мільонів інвалідів. Найбільше інвалідів має Німеччина і Франція (по півтора мільона). В Польщі є коло 300 тисяч інвалідів.

Кошти війни були страшенні. Англію війна коштувала біля 173 мільярдів марок (351 мільярдів золотих), Німеччину 156 мільярдів марок, Америку 148 мільярдів, Францію 100 мільярдів та Італію—35 мільярдів марок. Разом всіх коштувала війна коло 1000 мільярдів марок, цеб-то стільки, скільки варта десята частина всього багатства землі.

Один день війни коштував на початку (1914 р.) Німеччину, Францію і Англію по 35 до 40 мільонів марок, а при кінці (1918 р.) по 120 до 160 мільонів.

ПРИСЛІВ'Я.

З гречки і проса і каша і паша.

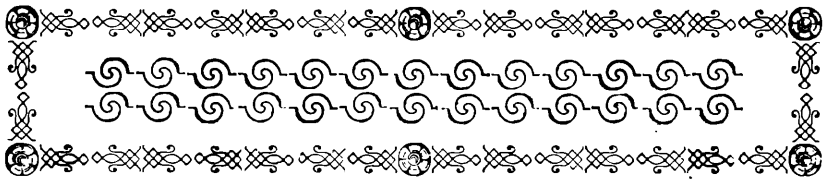
Хто дбає, той має.

Хто робить — голим не ходить.

Лезащий в своїй хаті загине.

Сій до Богослова, бо не будеш варт доброго слова.

Дай Боже все вміти, але нічого не робити.

Цілюча властивість меду.

Чистий мед є гарним середником проти хвороб рота, горла і органів дихання. Гарним середником гріти кашлю є мед коли приймати його теплим на протязі дня по чайній ложці що дві години, при чому одну ложечку вечером, перед сном, і другу—рано, за годину до снідання. Для швидчєї чиньости можна додати до теплого меду невелику кількість гусячого тлушу. Коли болить горло, треба полоскати його ледом в такому складі: заварта у воді кілька листків шальвії, процідити через сито, додати повну ложку меду і оцту на склянку шальвіїної води і полоскати горло. Корисним також є проти хворости, горла нажиток ввечері по склянці вина або ситра, засолодженного медом. Мед є гарним ліком, руйнуючим грибків—паразитів, чому успішно вживається проти молочниці у дітей. Коли замісити мед з мукою і наложити на болячку, то можна прискорити досягнення і пропукнення її.

Як годувати несні кури?

Не тримай курок старших від трох літ, бо вони після третього року несуть менше яєць.

Для 10 курок треба задавати такий корм:

50 дека зерна—ячмінь, кукуруза;

40 дека краєних буряків;

20 дека пшеничного грису;

10 дека запареної половини;

10 дека кістяної мучки або пашного вапна;

20 дека вареної крові або фляків з різні.

Одну третину зерна і краєні буряки треба давати рано. В плідень все—інше змішане разом на густу кашу замінку, а вечером решту (дві третини) зерна.

Для курок треба обов'язково приготувати пачку з піском та товченим деревляним вуглем, щоб мали що дзєсбати; другу пачку з попелом, піском і порохом для купання.

Три рази денно треба давати свіжу воду або збіране молоко. Зимом треба воду трохи підігрівати. Замінку треба також давати підогріту.

Яблони.

Яблука і де-які з їх складових частин користаються дуже широким вживанням в лічни́чій практиці. Дерево, на якому ростуть яблука розповсюджено майже по всій Європі. Яблонь є багато гатунків. Цвітуть яблоні в квітні і травні.

Що торкається лічни́чого їх вживання, то воно обмежується тільки такими випадками, де має місце ненормальне стравлення кишечника, а саме затвердження. В таких випадках яблука вживаються і сирі і варені (компот) і служать звичайно не розвольняючим середником, а—дієтичним, добродієчно впливає на процес травлення. Замість яблук, можна користуватися також яблочним квасом, який роблять так. Береться півтора кіло яблук, чистять їх, ріжуть на кілька частин, наволікають на нитку і сушать на сонці. Сушені яблука наливають окропом, накривають посудину чим-небудь щільно і залишають на добу. Після його цідять, додають цукру — піску для смаку, і розливають в бутельки, положивши в кожную по одній-дві родзинки (ізюм).

Продукуй в господарстві те, що найкраще поплачується.

Нині в селі відчувається страшенний голод земельний. Найбільше наших селян має тільки по шість моргів землі. На такій малій площі землі наш селянин хоче мати все своє: жито, пшеницю, ячмінь, овес, просо, гречку, прядиво і т. д. Кожний хоче мати усього потроху. Другими словами управляють все, а по правді сказати нічого досить не мають. Чи може який небудь ремісник всі ремесла знати? Ніколи, — бо не може коваль чоботи шити і коні кувати, а столяр столи робити і кожухи шити. Словом він ніби то все умів би робити, але недобре і погано.

Кожний ремісник повинен спеціалізуватися, то значить ремісник повинен робити і знати яку небудь одну роботу але добре. Так робиться у факриках, так практикується в гандлю, те саме діється у майстрів, лікарів і т. д.

Так само повинно бути і в господарстві, бо тільки тоді хлібороби можуть досягнути великої врожай, коли управляють одні-два господарські рослини, але за те управляють їх дуже старанно і через те мають великі зиски.

Так господарюють в інших країнах. Там, наприклад, є околиці де управляють одну лише пашу, або цукрові буряки, або щось інше. Взагалі треба пам'ятати, що сіяти і управляти треба тільки ті рослини, які дають найбільший врожай.

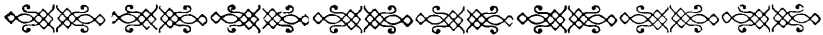
Коли продукується одна яка-небудь рослина, то тоді удосконалюється та дешевіє праця. Наприклад, візьмемо околицю, де найбільше садять картоплю. Там селянин має вже досконалі господарські приладдя для обрібки картоплі, для боротьби зі шкідниками; там на кооперативний лад або збувається картоплю, або будуються селянські горільні і т. д. Прикладом для нас може служити Чехія.

Як же ж тоді живуть селяне? Відповідь легка і проста. Продають свої вироби і мають гроші, а як маєш гроші, то за них дістанеш все: і пшеницю і риж і т. д.

Теперішній хлібороб повинен вибирати і продукувати такі господарські рослини, які приносять найбільше доходу.

В теперішні часи ще найкраще поплачується годівля молочної худоби, розумна годівля кур та управа промислових рослин, як цукрові буряки, лен та тютюн, але всі ці рослини вимагають доброї землі і старанної і розумної обрібки землі.

Для збуту цих продуктів треба обов'язково закладати товариства, кооперативи, щоб продавати все це гуртом. Так зорганізовані господарі будуть мати далеко більші доходи з своєї господарки, як мають тепер зі своєї безпляжової і роздробленої праці.

ЗАГАДКИ.

1. Поле безмежне, бидло не злічене, пастух рогатий.
2. Іхав волох, розсипав горох, стало світати, нема що збирати.
3. Ходить пані по майдані, куди гляне — трава в'яне.
4. Ріжуть мене ножакою і б'ють ломакою, за то мене так чублять, що всі мене дуже люблять.
5. Хто мене вб'є — свою кров прол'є.
6. Тисячі робітників—будують хату без вуглїв.
7. Хатка без вікон і без дверей, в ній живе повно людей.
8. Родиться двічі, а раз вмирає.

1. Небо. 2. Роса. 3. Коса. 4. Хліб. 5. Комар. 6. Мурахи.
7. Мурашник. 8. Птиця.

ПРАВОСЛАВНИЙ КАЛЕНДАР

НА 1931 РІК

АДРЕСА: Skład Synodalny. Warszawa (4), Zygmuntowska 13.

Набувайте

УКРАЇНСЬКИЙ ВІДРИВНИЙ
ПРАВОСЛАВНИЙ КАЛЕНДАР
на 1931 рік.

Календар видрукований в дві фарби по новому і старому стилям. Кожне число містить всі необхідні календарні відомості. На всі свята зазначені апостольські і євангельські читання. З художнього боку календар, безумовно, дорівнює ліпшим закордонним і краєвим календарям.

Ціна календаря (бльону) 1 золотий, а разом з художнім паспорту (стіною)—1 зол. 25 гр. Заграницю ціна бльону 15 ам. цент., з паспорту 18 ам. цент. без пересилки.

- I. ХОЛМСЬКИЙ НАРОДНИЙ КАЛЕНДАР на 1931 р.**
II. УКРАЇН. ПРАВОСЛАВ. КАЛЕНДАР на 1931 р.

Ці календарі в різнобарвних художніх обгортках мають в своєму багатому змісті місяцеслів старого і нового стилю з зазначенням апостольських і євангельських читань і особливостей церковного богослуження на цілий рік, повний список святих, великодню таблицю на 5 років, сільсько-господарчий порадник, цікаві статті, інформаційний відділ і т. в.

Календар є необхідною настольною книгою в кожній хаті.

Ціна 1 золот. Заграницю 15 ам. цент.

АДРЕСА: Skład Synodalny. Warszawa (4), Zygmuntowska 13.

!!! ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ !!!

Єдиний в Польщі церковно-народний ілюстрований тижневик:

„ВОСКРЕСНОЕ ЧТЕНИЕ”.

Передплата в прав: На рік—24 зол.; на півроку—13 зол.; на 3 місяці—7 зол.; на 1 місяць 2 зол. 50 гр.; окремий примірник—75 гр. Заграницю: На рік—3 дол.; на півроку—1 дол. 75 цент.; на 3 місяці—1 дол.; на 1 місяць—50 цент.; окремий примірник—20 цент.

АДРЕСА: Skład Synodalny. Warszawa (4), Zygmuntowska 13.

Охід і захід місяця в 1931 році в Варшаві

Числа.	СЧЕТЫ		ЛЮТИЙ		БЕРЕЗЕНЬ		МАЙ		ИЮНЬ		ИЮЛЬ		АВГУСТ		СЕНТЯБРЬ		ОКТОБЕРЬ		НОЯБРЬ		ДЕКАБРЬ			
	Ч.	З.	Ч.	З.	Ч.	З.	Ч.	З.	Ч.	З.	Ч.	З.	Ч.	З.	Ч.	З.	Ч.	З.	Ч.	З.	Ч.	З.		
1	12 27	4 34	13 48	6 56	12 41	5 20	16 25	4 54	18 25	3 36	21 40	3 10	21 41	3 59	20 46	6 50	19 30	9 21	18 23	10 54	19 42	12 57	21 42	
2	13 00	5 58	15 22	7 33	14 17	5 53	17 56	5 06	19 58	3 51	22 36	4 05	22 03	5 18	20 55	8 02	19 41	10 38	18 24	12 09	21 06	13 29	23 12	
3	13 50	7 15	16 58	7 59	15 54	6 21	19 29	5 18	21 29	4 10	23 14	5 05	22 17	6 37	21 04	9 12	19 58	11 50	19 39	13 18	22 32	13 52	—	
4	15 00	8 19	18 35	8 18	17 30	6 38	21 02	5 32	22 50	4 37	23 40	6 21	22 29	7 53	21 12	11 08	20 51	13 08	20 40	14 15	—	14 07	0 37	
5	16 23	9 06	20 07	8 32	19 04	6 48	22 34	5 48	22 58	5 19	23 50	7 38	22 37	9 05	21 22	11 34	20 56	14 22	21 57	14 57	001	14 21	2 09	
6	17 58	9 37	21 36	8 44	20 34	7 00	23 59	6 10	—	6 16	—	8 56	22 47	10 16	21 35	12 49	21 49	15 23	22 15	27	15 27	1 30	14 33	
7	19 33	9 57	23 03	8 56	22 05	7 13	—	6 43	0 44	7 24	0 12	10 10	22 56	11 26	21 54	14 07	22 58	16 21	—	15 47	2 59	14 45	5 07	
8	21 04	10 13	—	9 09	23 35	7 28	—	7 30	1 13	8 40	0 22	11 21	23 05	12 37	22 23	15 25	—	16 59	0 57	16 04	4 31	14 58	6 07	
9	22 30	10 27	0 29	9 23	—	7 45	2 10	8 32	1 38	9 58	0 31	12 31	23 17	13 51	23 06	16 39	0 24	17 25	2 20	16 15	6 05	15 13	8 07	
10	23 55	10 38	1 56	9 44	1 01	8 11	2 48	9 42	1 53	11 13	0 40	13 42	23 33	15 08	—	17 42	1 58	17 43	4 03	16 27	7 41	15 35	9 20	
11	—	10 50	3 16	10 13	2 19	8 50	3 13	10 58	2 06	12 26	0 49	14 54	23 56	16 28	0 08	15 28	3 33	17 57	5 34	16 39	9 14	16 08	10 13	
12	1 19	11 03	4 30	10 54	3 24	9 40	3 32	12 14	2 15	13 36	1 00	16 10	—	17 46	1 28	19 01	5 08	18 10	7 09	16 54	10 37	16 57	10 46	
13	2 42	11 20	5 28	11 49	4 13	10 44	3 46	13 28	2 24	14 46	1 13	17 30	0 80	18 58	3 00	19 24	6 40	18 22	8 45	17 31	11 39	18 03	11 10	
14	4 06	11 41	6 10	12 55	4 45	11 57	3 58	14 14	2 32	15 49	1 33	18 50	1 23	19 53	4 36	19 39	8 13	18 34	10 20	17 38	12 21	19 11	11 25	
15	5 24	12 13	6 40	14 09	5 09	13 11	4 06	15 00	2 41	17 12	1 58	20 07	2 34	20 33	6 10	19 52	9 46	18 50	11 46	18 17	12 48	20 39	11 38	
16	6 38	12 59	7 01	15 24	5 25	14 27	4 15	17 02	2 52	18 31	2 40	21 12	4 00	21 00	7 42	20 04	11 18	19 11	12 57	19 13	13 07	21 59	11 46	
17	7 29	13 57	7 16	16 39	5 38	15 40	4 23	18 13	3 08	19 51	3 40	22 01	5 03	22 01	9 11	20 16	12 47	20 16	14 23	19 20	21 13	23 13	11 56	
18	8 08	15 06	7 28	17 52	5 48	16 52	4 32	19 29	3 28	21 10	4 56	22 34	7 05	21 34	10 40	20 29	14 06	20 24	14 23	22	38	13 31	—	
19	8 36	16 21	7 38	19 02	5 56	18 02	4 45	20 46	4 00	22 21	6 21	22 57	8 35	21 46	12 10	20 45	15 07	21 23	14 46	22	58	13 39	—	
20	8 54	17 38	7 47	20 11	6 05	19 13	5 02	22 05	4 47	23 21	7 53	23 14	10 03	21 57	13 38	21 09	15 49	22 35	15 01	—	13 49	1 36	12 25	
21	9 08	18 51	7 56	21 23	6 14	20 25	5 25	23 23	5 51	—	9 32	23 27	11 29	23 28	15 02	21 42	16 18	23 52	15 14	0 13	13 57	2 46	12 39	
22	9 21	20 03	8 04	22 36	6 23	21 41	6 00	—	7 11	0 03	10 50	23 38	12 56	22 23	16 14	22 30	16 39	—	15 23	1 27	14 07	3 57	13 33	
23	9 29	21 13	8 16	23 53	6 36	22 39	6 52	0 30	8 39	0 31	12 16	23 49	14 24	22 41	17 09	23 53	16 33	1 10	15 31	2 38	14 19	5 11	13 32	
24	9 39	22 24	8 31	—	6 56	—	8 00	1 23	10 07	0 52	13 42	—	15 50	23 05	17 47	—	17 04	2 25	15 40	3 48	14 36	6 28	14 18	
25	9 47	23 35	8 50	1 12	7 21	0 17	9 23	2 01	11 36	1 07	15 09	0 02	17 10	23 44	18 12	0 45	17 3	3 38	15 48	4 59	14 59	7 45	15 21	
26	9 57	—	9 22	2 30	8 01	1 31	10 53	2 26	13 03	1 19	16 38	0 17	18 18	—	18 31	2 04	17 21	4 48	15 58	6 11	15 35	8 59	16 35	
27	10 10	0 49	10 10	3 44	8 59	2 38	12 23	2 45	14 03	1 30	18 04	0 37	19 10	0 36	18 44	3 21	17 30	5 50	16 12	7 26	16 27	10 04	18 05	
28	10 28	2 09	11 16	4 45	10 14	3 25	13 54	3 00	15 58	1 43	19 23	1 06	19 42	1 43	18 55	4 37	17 39	7 10	16 29	8 42	17 34	10 55	19 32	
29	10 52	3 30	—	—	11 43	4 00	15 25	3 12	17 28	1 55	21 26	1 49	20 66	3 00	19 03	5 49	17 50	8 28	16 56	9 58	15 52	11 31	21 00	
30	11 32	4 51	—	—	13 16	4 22	16 54	3 23	18 59	2 19	21 11	2 48	20 24	4 20	19 11	7 00	18 04	9 38	17 36	11 09	20 19	11 57	22 25	
31	12 30	6 01	—	—	14 51	4 49	—	20 25	2 35	—	—	20 36	5 07	19 20	8 10	—	—	18 31	—	12 10	—	—	23 56	10 58